

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

ВИСОКИ СУДСКИ И ТУЖИЛАЧКИ САВЈЕТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈ ЗА 2023. ГОДИНУ

Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине припрема годишњи извјештај на једном од службених језика БиХ, наизмјенично, сљедећим редослиједом – на босанском, српском и хрватском језику

САДРЖАЈ

УВODНА РИЈЕЧ ПРЕДСЈЕДНИКА ВИСОКОГ СУДСКОГ И ТУЖИЛАЧКОГ САВЈЕТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	5
САСТАВ ВСТС-а БиХ.....	10
Организациона структура ВСТС-а БиХ.....	13
Јачање капацитета ВСТС-а БиХ.....	14
Поглавље 1: ФИНАНСИЈСКО ПОСЛОВАЊЕ ВСТС-а БиХ	16
1.1. Финансирање активности ВСТС-а БиХ	16
1.2. Финансирање пројектних активности усмјерених на реформу правосудног система из донаторских средстава	16
1.3. Улагања у правосуђе у Босни и Херцеговини.....	18
1.4. Ревизије.....	18
Поглавље 2: ИМЕНОВАЊЕ НОСИЛАЦА ПРАВОСУДНИХ ФУНКЦИЈА.....	20
2.1. Квалификационо и писмено тестирање кандидата.....	21
2.2. Разговор са кандидатима	21
2.3. Именовање кандидата	22
Поглавље 3: ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ НОСИЛАЦА ПРАВОСУДНИХ ФУНКЦИЈА	25
3.1. Дисциплински поступци	25
3.1.1. Притужбе на повреду дужности носилаца правосудних функција.....	25
3.1.2. Покренути дисциплински поступци	25
3.1.3. Окончани дисциплински поступци.....	27
3.1.4. Привремено удаљење од обављања дужности	28
3.1.5. Објављивање дисциплинских одлука	28
Поглавље 4: ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ	29
4.1. Завршено спровођење Реформског програма ВСТС-а БиХ за период 2021–2023. године	29
4.2. Припрема новог реформског програма ВСТС-а БиХ	29
Поглавље 5: РЕЗУЛТАТИ ВСТС-а БиХ ТОКОМ 2023. ГОДИНЕ.....	31
5.1. Ефикасност, квалитет и транспарентност рада судова.....	31
5.1.1. Јачање регулаторне улоге ВСТС-а БиХ	31
5.1.2. Унапређење рада судова	44
5.1.3. Заговарање реформских процеса ВСТС-а БиХ.....	55
5.2. Ефикасност, квалитет и транспарентност рада тужилаштва	57
5.2.1. Процесуирање кривичних дјела корупције	58
5.2.2. Процесуирање кривичних дјела организованог криминала.....	59
5.2.3. Подршка тужилаштвима у раду на предметима привредног криминала, организованог криминала и корупције	60
5.2.4. Анализа стања и мјере за рјешавање старих предмета у тужилаштвима	61
5.2.5. Активности Сталне комисије за ефикасност и квалитет тужилаштва	61
5.2.6. Унапређење сарадње између тужилаштва и органа за спровођење закона	63
5.2.7. Пружање подршке Координационом тијелу главних тужилаца Тужилаштва БиХ, ентитетских тужилаштва и Тужилаштва Брчко дистрикта БиХ	64
5.2.8. Стратешко планирање у тужилаштвима.....	64
5.2.9. Транспарентност, односи са јавношћу у тужилаштвима и сарадња са невладиним сектором.....	65
5.2.10. Учесће у процесу израде софтверских рјешења за мониторинг буџетских процеса у судовима и тужилаштвима	65
5.3. Оцјењивање рада носилаца правосудних функција	66
5.4. Едукација носилаца правосудних функција	68
5.4.1. Законски оквир	69
5.4.2. Израда и одобравање програма едукације судија и тужилаца	70
5.4.3. Избор едукатора	71
5.4.4. Почетна обука за новоименоване носиоце правосудних функција	71
5.4.5. Одобравање годишњих извјештаја	73
5.4.6. Избор и именовање чланова Управног одбора ЦЕСТ-а РС	73
5.4.7. Консултације у вези избора директора ЦЕСТ-а РС	74
5.4.8. Обука дисциплинских комисија ВСТС-а БиХ.....	74
5.4.9. Доношење смјерница о дугорочној сарадњи правосудних институција и правних факултета у БиХ у области практичног усавшавања студената	76

5.4.10.	Промоција публикација судске праксе	77
5.4.11.	Уједначавање судске праксе	78
5.4.12.	Приступ ставовима судске праксе	78
5.4.13.	Рад панела за уједначавање судске праксе	80
5.4.14.	Унапређење рада панела за уједначавање судске праксе	80
5.4.15.	Бољи приступ судским одлукама	82
5.4.16.	Објава осталих информација од значаја за рад правосуђа	83
5.4.17.	Транспарентност правосуђа	83
5.4.18.	Јачање сарадње с медијима	84
5.4.19.	Радна група за анализу и унапређење објављивања судских и тужилачких одлука	86
5.4.20.	Сарадња са међународним судовима	87
5.5.	Интегритет носилаца правосудних функција	88
5.5.1.	Успостава система повјерљивог савјетовања у правосуђу БиХ	89
5.5.2.	Финансијски извјештаји судија и тужилаца	89
5.6.	Спровођење ревидиране Државне стратегије за рад на предметима ратних злочина и праћење рада судова и тужилаштва на предметима ратних злочина	92
ПРИЛОГ 1: ПРЕПОРУКЕ		94
	Препоруке за унапређење ефикасности и квалитета рада судова	94
	Препоруке за унапређење у области интегритета и одговорности	97
	Препоруке за унапређење рада на предметима ратних злочина	97
ПРИЛОГ 2: СТАТИСТИЧКИ ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ СУДОВА		99
	Анализа рада судова	99
	Проток предмета – по нивоима	99
	Неријешени предмети у судовима	99
	Прилив предмета у судовима	100
	Промјена броја неријешених предмета и промјена прилива предмета	101
	Ријешени предмети у судовима	101
	Проток предмета – по врстама предмета	102
	Неријешени предмети по врстама	102
	Прилив предмета по врстама	103
	Ријешени предмети по врстама	103
	Квалитет и квантитет рада	104
	Наступање застарјелости	105
ПРИЛОГ 3: СТАТИСТИЧКИ ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ ТУЖИЛАШТАВА		107
	Анализа рада тужилаштва	107
	Пријаве	107
	Истраге	108
	Подигнуте оптужнице	109
	Донесене пресуде	109
	Неријешени предмети	111
	Застарјелост кривичног гоњења	111
	Структура криминала	112
	Квалитет и квантитет рада	113
ПРИЛОГ 4: СТАТИСТИЧКИ ИЗВЈЕШТАЈ О ЗАПРИМЉЕНИМ ЗАХТЈЕВИМА ЗА ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА		115

УВОДНА РИЈЕЧ ПРЕДСЈЕДНИКА ВИСОКОГ СУДСКОГ И ТУЖИЛАЧКОГ САВЈЕТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Поштовани,

Задовољство ми је представити вам Годишњи извјештај Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине (ВСТС БиХ) у којем се можете информисати о активностима и резултатима рада ВСТС-а БиХ и правосуђа у Босни и Херцеговини (БиХ) у 2023. години.

Као и претходних година, своје прве ријечи ћу посветити једној од основних надлежности ВСТС-а БиХ, спровођењу транспарентног и објективног поступка одабира и именовања носилаца правосудних функција.

У контексту унапређења овог поступка, измјенама и допунама Пословника ВСТС-а БиХ које су ступиле на снагу 2023. године уведена је пријава кандидата на позиције у правосуђу искључиво путем електронског система, што је знатно убрзало спровођење конкурсне процедуре. Такође, промијењено је бодовање критеријума који се утврђују на разговору, док се избор и именовање кандидата врши између 10 најбоље ранжираних кандидата. Новелисаним одредбама Пословника ВСТС-а БиХ регулисано је и питање подобности кандидата која се цијени у оквиру конкурсне процедуре у смислу изречених дисциплинских мјера, као и околности које се односе на понашање супротно принципима кодекса судијске или тужилачке етике, дисциплинским поступцима који су у току, ранијим дисциплинским прекршајима кандидата који нису носиоци правосудне функције, као и кривичну осуду за кривично дјело које кандидата чини неподобним за обављање судијске или тужилачке дужности.

У вези са статистичким подацима за 2023. годину, желим истаћи да је ВСТС БиХ спроводио конкурсне процедуре у оквиру три јавна конкурса којима су оглашене 202 позиције на које се пријавило 1.266 кандидата са укупно 3.475 пријава с обзиром да се кандидати пријављују на више позиција у оквиру једног конкурса.

Укупно је именовано 164 кандидата, од којих је на руководеће позиције именовано 24. Детаљне информације о свим позицијама можете пронаћи у дијелу Годишњег извјештаја који је посвећен именовању носилаца правосудних функција.

Када је ријеч о другој примарној надлежности ВСТС-а БиХ, дисциплинској одговорности носилаца правосудних функција, желим навести да је Канцеларија дисциплинског тужиоца (КДТ) у 2023. години примила или регистровала по службеној дужности 791 притужбу и ријешила 856 притужби.

Најчешћи разлози за подношење притужби су незадовољство дужином трајања преваходно судских и дјелимично тужилачких поступака, односно донесеним судским и тужилачким одлукама.

Просјечно вријеме рјешавања притужби у 2023. години износило је 205 дана, што је знатно мање од законског рока према којем је КДТ дужан да ријешити притужбе.

Укупно 33 дисциплинска поступка су окончана у 2023. години. Дисциплинска одговорност утврђена је у 28 дисциплинских поступака, те су изречене 23 дисциплинске мјере судијама, односно утврђена је дисциплинска одговорност пет тужилаца.

Највећи број правоснажно изречених мјера односи се на смањење плате, јавне опомене и писмену опомену која се јавно не објављује.

КДТ је у току 2023. године поднио четири захтјева за привремено удаљење од обављања дужности носилаца правосудних функција, од којих су три прихваћена.

Све коначне анонимизоване дисциплинске одлуке донесене током 2023. године, укључујући и одлуке којима је дисциплинска тужба одбијена, изузев одлука којима је утврђена дисциплинска одговорност и изречена мјера „Писмена опомена која се не објављује“ објављене су на веб страници ВСТС-а БиХ.

Друге релевантне информације о овој области рада ВСТС-а БиХ можете пронаћи у Извјештају.

Као и протеклих година, најчешћи разлог подношења притужби на рад носилаца правосудних функција био је незадовољство дужином трајања судских поступака; зато ћу вас већ у уводној ријечи информисати о неким од најважнијих података о ефикасности рада судова и тужилаштва уз напомену да детаљне информације можете пронаћи у Извјештају и у његовим додацима.

Када је ријеч о судовима, током 2023. године, од предвиђених 172.959 неријешених предмета, ријешено је 158.362 предмета, односно остварен проценат реализације планова у износу од 92%. Пратећи трендове, током 2023. године остварен је највећи проценат реализације плана рјешавања најстаријих предмета од 2011. године од када су у примјени планови рјешавања предмета.

Посматрано по нивоима судова, првостепени судови су реализовали своје планове рјешавања предмета у износу од 90,2%, другостепени судови у износу од 97,8%, врховни судови ентитета у износу од 99,8%, те Суд Босне и Херцеговине у износу од 98,4%.

Остварени резултати рада судова препознати су и од стране Европске комисије која је у Извјештају о Босни и Херцеговини за 2023. годину навела да су остварени значајни резултати у погледу смањења трајања судских поступака у првостепеним предметима, као и смањење броја неријешених предмета у судовима.

У сврху транспарентности рада и доступности информација о оствареним резултатима рада свих судова, ВСТС БиХ тромјесечно објављује резултате рада свих судова на правосудном веб порталу, као и веб порталу ВСТС-а БиХ.

Уз праћење рада судова на статистичком нивоу предузете су и друге мјере за унапређење рада судова. Посебан акценат је дат процесу стратешког планирања, унапређењу система финансирања судова у БиХ и процесу планирања капиталних улагања у судовима у БиХ.

Са једнаком пажњом смо се посветили и другим квалитативним елементима ефикасности рада судова, те увели нове моделе рада кроз реорганизацију пословних процеса у 18 судова.

Такође смо се интензивно залагали за унапређење процесне дисциплине у кривичним поступцима и на даље унапређење рада извршних одјељења судова и службе судских извршилаца.

И током 2023. године смо били активни у креирању предуслова за ефикасније и квалитетније процесуирање предмета организованог криминала и корупције. ВСТС БиХ је ангажовао тим стручњака за припрему Независног извјештаја и препорука за јачање регулаторне улоге ВСТС-а БиХ у борби против организованог криминала и корупције, како би се идентификовале мјере које је потребно предузети да би се оснажила улога ВСТС-а БиХ како у доношењу релевантних политика, тако и њиховом спровођењу.

Надаље, ВСТС БиХ је наставио праксу организовања тематских састанака и округлих столова који су форуми за отворени дијалог о кључним питањима за постизање веће ефикасности и бољег квалитета у процесуирању предмета организованог криминала и корупције.

У оквиру своје надлежности, ВСТС БиХ, на основу статистичких показатеља, редовно прати и стање ефикасности и квалитета рада тужилаштва. Према подацима из 2023. године, тужилаштва су примила укупно 21.271 предмет, те ријешила 19.119 предмета. Просјечно вријеме трајања неријешених предмета у 2023. години износило је 473 дана, што је за 4% мање од просјечног трајања неријешених предмета у 2022. години.

У току 2023. године, тужилаштва су подигла 9.746 оптужница, а судови су потврдили 100% од укупног броја оптужница упућених на одлучивање. Поступајући по оптужницама тужилаштва, судови су у 2023. години донијели укупно 9.408 пресуда, од којих су 8.799 или 94% осуђујуће пресуде. Од укупног броја осуђујућих пресуда, затворске казне су изречене у 2.383 пресуде, што представља 27% од укупног броја осуђујућих пресуда у 2023. години.

Тужилаштва у БиХ су током 2023. године запримила 1.162 предмета корупције, те ријешила 113 предмета.

У току 2023. године, тужилаштва су запримила 30 предмета везаних за корупцију на високом нивоу, те ријешила 35 предмета ове корупције. Надаље, издала су 20 наредби за спровођење истраге за кривична дјела корупције на високом нивоу, ријешила 29 истрага и подигла 20 оптужница за корупцију на високом нивоу.

Када је ријеч о процесуирању кривичних дјела организованог криминала, тужилаштва су запримила 116 предмета овог криминала, ријешила 125 предмета и подигла 37 оптужница за кривична дјела организованог криминала, што је за 85% више од броја подигнутих оптужница у претходној години.

Тужилаштва су током 2023. године запримила 16 предмета који се односе на организован криминал на високом нивоу, те ријешила 15 предмета овог криминала. Ријешено је и 15 истрага, те подигнуто 12 оптужница за организован криминал на високом нивоу.

Имајући у виду важност финансијских истрага у предметима привредног криминала и сродним кривичним дјелима, ВСТС БиХ је и 2023. године кроз *IPA (Instrument for Pre-Accession Assistance)* средства осигурао подршку тужилаштвима од стране 10 економских савјетника који су радили на 335 предмета, и то 211 предмета привредног криминала, пет предмета организованог криминала, 85 предмета корупције, девет финансијских истрага и 25 других предмета.

Стратешки фокус на унапређењу рада тужилаштва, ВСТС БиХ је усмјерио на јачање сарадње између тужилаштва и органа за спровођење закона, обуку тужилаца, пружање подршке Координационом тијелу главних тужилаца и стратешко планирање у тужилаштвима.

Када је ријеч о стратешким активностима везаним за рад институције, прошлу годину је обиљежио завршетак спровођења Реформског програма ВСТС-а за период 2021–2023. године, као скупа стратешких и реформских одређења институције.

Поред директног утицаја на унапређење комуникације и алата за јачање интегритета правосуђа кроз усвајање Комуникационе стратегије ВСТС-а БиХ и Комуникационог плана ВСТС-а БиХ о етици, интегритету и превенцији сукоба интереса, Реформски програм је резултирао и спровођењем низа других активности на изградњи капацитета за бољу сарадњу медија и правосуђа. У области именовања, корак напријед представљају измјене и допуне Пословника ВСТС-а БиХ које су ступиле на снагу у априлу 2023. године.

Имајући у виду добре резултате реализације претходног Реформског програма, ВСТС БиХ је у септембру 2023. године донио Одлуку којом је иницирао израду новог реформског програма који ће се односити на период 2024–2026. године. Фокус документа ће бити на консолидацији и јачању независности, одговорности и интегритета правосуђа као кључних принципа за враћање повјерења јавности и испуњавање услова из процеса придруживања Европској унији (ЕУ).

У циљу унапређења транспарентности рада правосуђа, фокус рада ВСТС-а БиХ био је и на наставку јачања сарадње између носилаца правосудних функција и новинара, који су у Комуникационој стратегији ВСТС-а БиХ препознати као значајни партнери правосудних институција у процесу успостављања квалитетног, тачног и правовременог информисања јавности о раду правосуђа.

Чланови Предсједништва ВСТС-а БиХ су са новинарима одржали састанак почетком 2023. године, те су на основу закључка са овог састанка у партнерству са Друштвом новинара БиХ организоване четири регионалне радионице за представнике медија и локалне судове и тужилаштва на тему „Сарадња правосуђа и медија и како је побољшати?“.

У контексту транспарентности, ВСТС БиХ је у 2023. години интензивирао сарадњу и са правосудном заједницом, те предузео активности које су резултирале већом доступношћу судских одлука кроз централну Базу судских одлука. Ова База је обогачена са укупно 5.358 одлука, чиме је закључно са 31.12.2023. године јавно доступно 24.480

претраживих одлука. Акцент је стављен на објављивање одлука од посебног јавног интереса, те је База редовно ажурирана одлукама из правоснажно окончаних предмета ратних злочина, корупције, организованог криминала, дискриминације, тероризма, изборних жалби, изборних превара, трговине људима, те предмета фемцида и насиља у породици.

Додатно, од августа 2023. године олакшан је приступ судским одлукама путем апликације за мобилне телефоне, те коришћење Базе судских одлука кроз развој њених нових функционалности.

У 2023. години, Мапа ратних злочина је редовно ажурирана сажецима правоснажно окончаних предмета ратног злочина, те се у њој налазе 583 сажетка.

По узору на ову Мапу, у 2023. години развијена је Мапа предмета од јавног интереса која ће у наредном периоду мапирати не само предмете ратних злочина, већ и предмете корупције, организованог криминала и друге предмете од интереса јавности. На овај начин ће се интерактивно представљати предмети након њихове правоснажности, те на једном мјесту давати увид у одговор бх. правосуђа на најозбиљнија кршења људских права и других важних друштвених и правних норми.

Уједначавање судске праксе важно је питање како за правосудну заједницу, тако и за грађане наше земље у смислу осигуравања правне једнакости и правне сигурности за сваког грађанина/грађанку БиХ; зато је ВСТС БиХ активно радио на даљем унапређењу ове области, као и промоцији судских ставова широј јавности.

У контексту процесуирања предмета ратних злочина, искористио бих прилику и позвао вас да се детаљније упознате са активностима ВСТС-а БиХ и Надзорног органа за праћење спровођења Ревидиране државне стратегије за рад на предметима ратних злочина у тексту Годишњег извјештаја.

Такође, у прилозима Извјештаја можете пронаћи детаљне статистичке информације о раду судова и тужилаштава кроз проток и прилив предмета у судовима, ријешеним предметима, квантитету и квалитету рада судова, односно пријавама, истрагама, подигнутим оптужницама и донесеним пресудама када је ријеч о тужилаштвима, укључујући и податке о неријешеним предметима, застарјелости кривичног гоњења и структури криминала.

Прије него што окончавам увод у Годишњи извјештај за 2023. годину, желим да вас упознам са активностима ВСТС-а БиХ везаним за примјену принципа Европске мреже правосудних савјета (*ENCJ – European Network of Councils of the Judiciary*).

Наиме, ВСТС БиХ је у априлу 2023. године поднио захтјев Генералној скупштини *ENCJ* -а за добијање статуса посматрача. Захтјев ВСТС-а БиХ је разматран и позитивно ријешен на сједници Генералне скупштине ове организације у јуну 2023. године, чиме је ВСТС БиХ постао дио мреже правосудних савјета ЕУ.

Као посматрач *ENCJ*-а, ВСТС БиХ је учествовао у процесима процјене независности, одговорности и квалитета рада правосуђа који се спроводе кроз екстерну ревизију која представља стандард *ENCJ*-а за све државе чланице, те процесу оцјене и анализе рада правосуђа од стране независних експерата, тијела или организација на потребу јачања повјерења грађана и интегритета како ВСТС-а БиХ, тако и цјелокупног правосуђа. О резултатима ове ревизије се можете информисати у тексту Годишњег извјештаја, а ја вас желим информисати о општој оцјени, а то је да ВСТС БиХ, у погледу надлежности прописаних Законом о ВСТС-у БиХ и Измјенама и допунама Закона о ВСТС-у БиХ из 2023. године у потпуности испуњава европске стандарде који се односе на независност и одговорност саморегулаторних тијела правосуђа.

Стрпљив читалац је примијетио да сам на почетку Уводне ријечи споменуо да је у септембру 2023. године усвојен Закон о измјенама и допунама Закона о ВСТС-у БиХ, чију имплементацију је ВСТС БиХ са највећом озбиљношћу прихватио израдивши Акциони план за његову реализацију. С задовољством вас обавјештавам да је ВСТС БиХ у кратком року обавио све активности из своје надлежности за успјешну примјену овог закона. Зато се надамо да ће одјељење за спровођење поступка по извјештајима предвиђено овим законом, које би требало вршити формалне, редовне и додатне

провјере извјештаја о имовини и интересима носилаца правосудне функције и осталих лица, бити ускоро функционално и да ћемо већ наредне године бити у прилици да вам представимо резултате његовог рада имајући у виду да је ријеч о веома важном стандарду ЕУ везаном за интегритет носилаца правосудних функција.

Коначно, као и претходних година, желим истаћи да су резултати који су представљени у Извјештају постигнути кроз заједнички рад са судијама, тужиоцима и партнерима у домаћој власти и међународној заједници. Зато користим ову прилику да упутим захвалност бројним међународним пријатељима који континуирано подржавају ВСТС БиХ и без чије великодушне подршке не бисмо могли рјешавати питања која су од суштинског значаја за владавину права у нашој земљи. Финансијска помоћ наших најзначајнијих донатора у 2023. години – ЕУ, Шведске, Норвешке, Швајцарске – није само подршка ВСТС-у БиХ и правосуђу, него је и подршка свим грађанима наше земље у њиховим тежњама да буду чланови породице европских земаља.

Захвалност дугујемо и домаћим властима на континуираној подршци, уз жељу да сарадња о свим важним питањима из области реформе правосуђа буде настављена и у будућности.

И на крају, посебно хвала колегама, судијама и тужиоцима, као и свим запосленим у правосудној заједници, без чије посвећености и професионализма у раду ВСТС БиХ не би могао адекватно одговорити на изазове с којима се суочава правосудни систем.

Халил Лагумџија, предсједник ВСТС-а БиХ

САСТАВ ВСТС-а БиХ

Халил Лагумџија, председник ВСТС-а БиХ

Мандат: од фебруара 2021. до фебруара 2025. године. Судије Суда Босне и Херцеговине изабрале су судију Халила Лагумџију за члана ВСТС-а БиХ у децембру 2020. године. Изабран је за председника ВСТС-а БиХ на сједници ВСТС-а БиХ одржаној 10. фебруара 2021. године. У правосуђу обавља функцију судије Суда Босне и Херцеговине.

Санела Горушановић-Бутиган, потпредседница ВСТС-а БиХ

Мандат: од јуна 2020. до јуна 2024. године. Судије кантоналних и општинских судова у Федерацији Босне и Херцеговине изабрале су судију Санелу Горушановић-Бутиган за члана ВСТС-а БиХ у јуну 2020. године. Изабрана је за потпредседницу ВСТС-а БиХ на сједници ВСТС-а БиХ одржаној 24. јуна 2020. године. На сједници ВСТС-а БиХ одржаној 16. децембра 2020. године, након оставке Милана Тегелтије на мјесто председника и члана ВСТС-а БиХ, Савјет је донио одлуку којом је члана Савјета Санелу Горушановић-Бутиган овластио да представља институцију до избора новог члана Савјета у име окружних и основних судова Републике Српске, како би Савјет у пуном саставу могао да приступи избору Председништва ВСТС-а БиХ. Поново је изабрана за потпредседницу ВСТС-а БиХ на сједници ВСТС-а БиХ одржаној 10. фебруара 2021. године. У правосуђу обавља функцију судије у Општинском суду у Сарајеву.

Александра Обрадовић, потпредседница ВСТС-а БиХ

Мандат: од јуна 2021. до јуна 2025. године. Правосудна комисија Брчко дистрикта Босне и Херцеговине изабрала је судију Александру Обрадовић за члана ВСТС-а БиХ у априлу 2021. године. Изабрана је за потпредседницу ВСТС-а БиХ на сједници ВСТС-а БиХ одржаној 27. септембра 2023. године. У правосуђу обавља функцију судије Основног суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Биљана Симеуновић, члан ВСТС-а БиХ

Мандат: од новембра 2020. до новембра 2024. године. Тужиоци Тужилаштва Босне и Херцеговине изабрали су тужиоца Биљану Симеуновић за члана ВСТС-а БиХ у септембру 2020. године. Изабрана је за потпредседника ВСТС-а БиХ на сједници ВСТС-а БиХ одржаној 10. фебруара 2021. године. Поднијела је оставку на мјесто потпредседнице ВСТС-а на сједници одржаној 6. септембра 2023. године. У правосуђу обавља функцију тужиоца у Тужилаштву Босне и Херцеговине.

Срђан Форца, члан ВСТС-а БиХ

Мандат: од фебруара 2021. до фебруара 2025. године. Судије окружних, основних, окружних привредних судова Републике Српске и Вишег привредног суда у Бања Луци изабрале су судију Срђана Форцу за члана ВСТС-а БиХ у јануару 2021. године. У правосуђу обавља функцију судије Окружног суда у Бања Луци.

Мустафа Шабић, члан ВСТС-а БиХ

Мандат: од фебруара 2021. до фебруара 2025. године. Судије Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине изабрале су судију Мустафу Шабића за члана ВСТС-а БиХ у децембру 2020. године. У правосуђу обавља функцију судије Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине.

Љиљана Бошњак Глизијан, члан ВСТС-а БиХ

Мандат: од јуна 2023. до јуна 2027. године. Судије Врховног суда Републике Српске изабрали су судију Љиљану Бошњак Глизијан за члана ВСТС-а БиХ у јуну 2023. године. У правосуђу обавља функцију судије у Врховном суду Републике Српске.

Саша Сарајлић, члан ВСТС-а БиХ

Мандат: од јула 2022. до јула 2026. године. Тужиоци Федералног тужилаштва Федерације Босне и Херцеговине изабрали су тужиоца Сашу Сарајлића за члана ВСТС-а БиХ у јуну 2022. године. У правосуђу обавља функцију тужиоца у Федералном тужилашству Федерације Босне и Херцеговине.

Сњежана Петковић, члан ВСТС-а БиХ

Мандат: од септембра 2021. до септембра 2025. године. Тужиоци Републичког јавног тужилаштва Републике Српске изабрали су тужиоца Сњежану Петковић за члана ВСТС-а БиХ у августу 2021. године. У правосуђу обавља функцију тужиоца у Републичком јавном тужилашству Републике Српске.

Санин Богунић, члан ВСТС-а БиХ

Мандат: од септембра 2021. до септембра 2025. године. Тужиоци кантоналних тужилаштва у Федерацији Босне и Херцеговине изабрали су тужиоца Санина Богунића за члана ВСТС-а БиХ у јулу 2021. године. Изабран је за члана ВСТС-а БиХ у пуновременом радном ангажману на сједници ВСТС-а БиХ одржаној 8. септембра 2021. године. У правосуђу обавља функцију тужиоца у Кантоналном тужилашству Кантона Сарајево.

Жељка Фабић, члан ВСТС-а БиХ

Мандат: од априла 2023. до априла 2027. године. Тужиоци окружних јавних тужилаштва у Републици Српској изабрали су тужиоца Жељку Фабић за члана ВСТС-а БиХ у марту 2023. године. У правосуђу обавља функцију тужиоца у Окружном јавном тужилашству у Бања Луци.

Душка Богојевић, члан ВСТС-а БиХ

Мандат: од јула 2023. до јула 2027. године. Адвокатска комора Републике Српске изабрала је адвоката Душку Богојевић за члана ВСТС-а БиХ у јулу 2023. године. Ради као адвокат у Адвокатској канцеларији у Бања Луци.

Амила Куносић, члан ВСТС-а БиХ

Мандат: од јануара 2021. до јануара 2025. године. Скупштина Адвокатске коморе Федерације БиХ изабрала је адвоката Амилу Куносић за члана ВСТС-а БиХ у децембру 2020. године на други мандат. Ради као адвокат у Адвокатској канцеларији у Тузли.

Давор Мартиновић, члан ВСТС-а БиХ

Мандат: од фебруара 2021. до фебруара 2025. године. Савјет министара Босне и Херцеговине је на сједници одржаној у јануару 2021. године изабрао Давора Мартиновића за члана ВСТС-а БиХ. Ради као адвокат у Адвокатској канцеларији у Мостару.

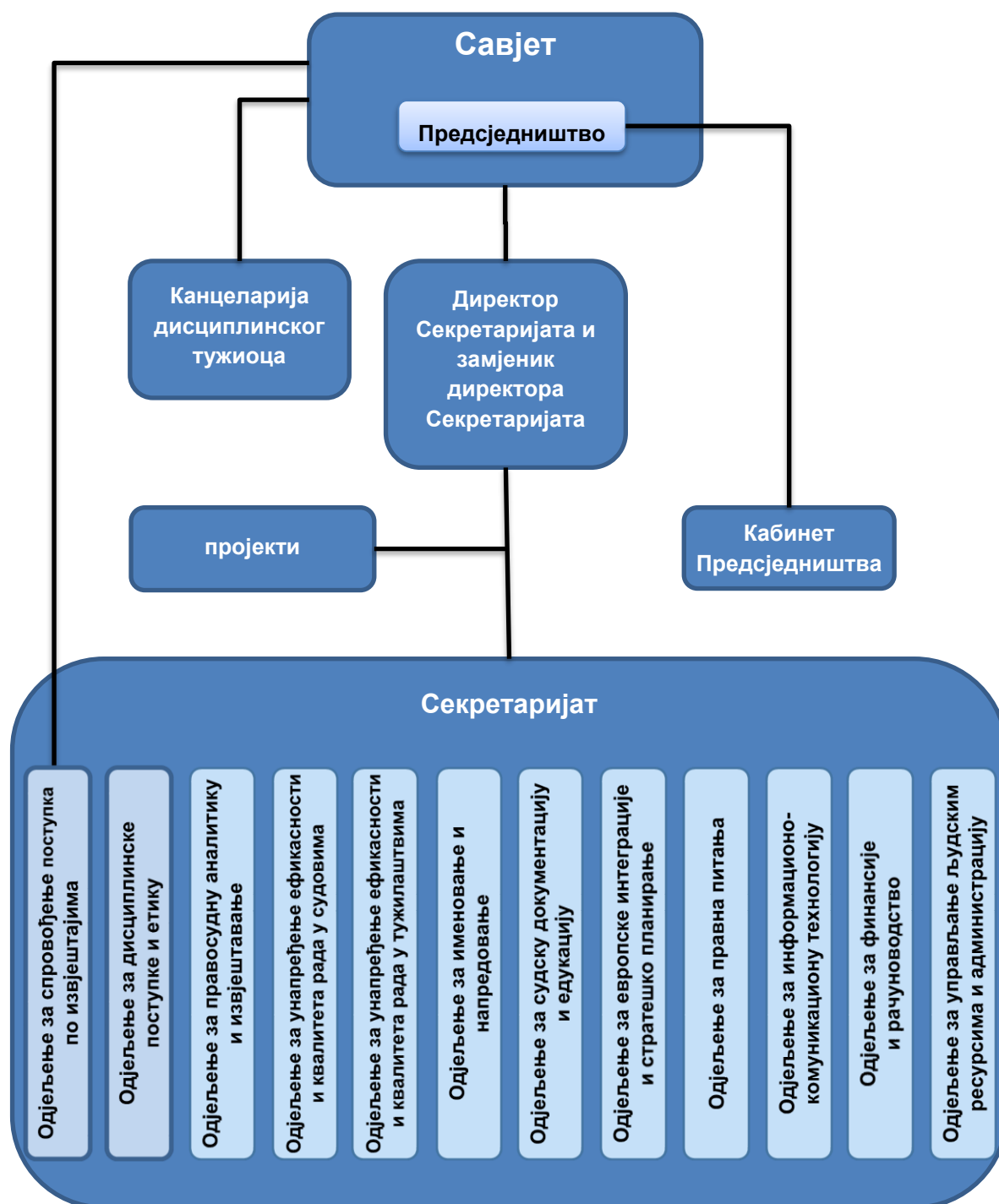
Лејла Хаџић, члан ВСТС-а БиХ

Мандат: од октобра 2020. до октобра 2024. године, Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине изабрао је Лејлу Хаџић за члана ВСТС-а БиХ у јулу 2020. године. Ради као шеф Кабинета замјеника министра правде Босне и Херцеговине.

Током 2023. године дошло је до измјене у саставу ВСТС-а БиХ како слиједи:

- Жељка Фабић, тужилац Окружног јавног тужилаштва у Бања Луци, изабрана је за члана ВСТС-а БиХ у априлу 2023. године, замијенивши Жељку Радовић, главног тужиоца Окружног јавног тужилаштва у Добоју.
- Љиљана Бошњак Глизијан, судија Врховног суда Републике Српске, изабрана је за члана ВСТС-а у јуну 2023. године, замијенивши Јадранку Станишић, судију Врховног суда Републике Српске.
- Биљана Симеуновић, тужилац Тужилаштва Босне и Херцеговине, поднијела је оставку на мјесто потпредсједника ВСТС-а на сједници одржаној 6. септембра 2023. године.
- Александра Обрадовић, судија Основног суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, изабрана је за потпредсједника ВСТС-а БиХ на сједници одржаној 27. септембра 2023. године.

Организациона структура ВСТС-а БиХ

На дан 31.12.2023. године, у ВСТС-у БиХ је било 156 уопслених, од којих се 80 финансира из буџета ВСТС-а БиХ, а 76 је ангажовано на реализацији пројектних активности ВСТС-а БиХ и финансира се из донаторских средстава. На исти дан је у току било укупно 13 конкурсних процедура за попуњавање радних мјеста. Све конкурсне процедуре су биле покренуте по јавним огласима од којих су два за непопуњена радна мјеста државних службеника, а 11 за пројектне позиције на одређено вријеме које се финансирају из донаторских средстава. Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ВСТС-у БиХ је предвиђено 168 радних мјеста на

неодређено вријеме. На основу Закона о буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2023. годину, на основу којег се ограничава запошљавање у институцијама БиХ за 2023. годину, максимални одобрени број запослених у ВСТС-у БиХ је 92.

Јачање капацитета ВСТС-а БиХ

У складу с писмом директорице Директората ЕУ за сусједство и преговоре о проширењу за Западни Балкан, гђе Ђеновева Руиз Калавера (*Genoveva Ruiz Calavera*), које је упутила БиХ 19.1.2021. године, истиче се важна улога ВСТС-а БиХ и Секретаријата ВСТС-а БиХ у преузимању финансирања активности које су претходно омогућене *IPA* средствима. Истим дописом Директорат ЕУ условљава даље *IPA* програме помоћи „само уколико Секретаријат ВСТС-а БиХ покрене и до 31.7.2021. године представи реалан план транзиције особља у складу с новим Правилником о унутрашњој систематизацији и организацији радних мјеста у ВСТС-у БиХ, а како би се особљу *IPA* пројекта дала јасна професионална перспектива у оквиру ВСТС-а БиХ“.

Наведене обавезе БиХ такође произлазе и из Мишљења Европске комисије о захтјеву БиХ за чланство у ЕУ, „Извјештаја експерата о питањима владавине права у Босни и Херцеговини“, као и препорука из стручних анализа од стране ЕУ (*Peer Review*). Спровођење ових препорука, које спадају у надлежност ВСТС-а БиХ кључне су за јачање правосуђа, а захтијевају и континуитет дјеловања ВСТС-а БиХ као надлежне институције. У складу с најављеним смањењем финансијске подршке међународних донатора са једне стране, те повећањем компетенција и обавеза ВСТС-а БиХ важним за БиХ у реформском процесима са друге стране, успјешно спровођење реформских процеса неће бити могуће без хитног извршења наведене транзиције функција и процеса.

С тим у вези, Секретаријат ВСТС-а БиХ је покренуо хитне процедуре према Савјету министара БиХ за одобрење финансирања нових позиција у ВСТС-у БиХ, које су утврђене Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста ВСТС-а БиХ од 29.7.2020. године. У оквиру буџета одобреног за 2023. годину, ВСТС БиХ је имао на располагању средства за попуњавање 92 позиције. У оквиру буџета за 2024. годину захтијевано је додатних 15 позиција, које су дио трогодишњег плана додатног запошљавања, а како би се покриле функције и процеси које је ВСТС БиХ увео имплементацијом пројекта ради извршења властитих надлежности.

Према усвојеним измјенама и допунама Закона о ВСТС-у БиХ, предвиђено је формирање одјељења за спровођење поступка по извјештајима, о чему ће детаљније бити ријечи у потпоглављу 5.5. *Интегритет носилаца правосудних функција*. У циљу адекватног смјештаја наведеног одјељења, Секретаријат ВСТС-а БиХ је предузео активности на адаптацији и опремању једног дијела зграде у Комплексу правосудних институција БиХ, коју је ВСТС БиХ добио расподјелом простора након пресељења Тужилаштва БиХ у нову зграду. На тај начин су стечени услови за смјештај новог одјељења, али и за пресељење Одјељења за информационо-комуникационе технологије Секретаријата ВСТС-а БиХ (у даљем тексту: Одјељење за ИКТ), у адекватније просторије које задовољавају захтјеве међународних стандарда ISO 27001 и ISO 20000.

Наиме, у настојању да прати глобалну дигитализацију свих сфера друштва, укључујући и кораке које ЕУ предузима у том смјеру, ВСТС БиХ кроз Одјељење за ИКТ спроводи све активности које воде успостави бржих, ефикаснијих и сигурнијих пословних процеса у правосуђу у БиХ. Тренутна достигнућа не би била могућа без информационих технологија које подржавају већину пословних процеса у правосуђу, од којих су Систем за управљање предметима у судовима и тужилаштвима (*CMS/TCMS – Case Management System*), Систем за електронско подношење и обраду предмета мале вриједности тзв. „комуналних предмета“ (*SOKOP-Mal*), приступ предметима путем интернета за учеснике у споровима пред судовима у БиХ укључујући и мобилну апликацију Е-суд за исту намјену само неки од преко 90 информационих сервиса које Одјељење за ИКТ пружа правосуђу и грађанима БиХ у настојању да олакша достизање циљева ефикаснијег и

транспарентнијег правосуђа. Ови сервиси олакшавају рад носиоцима правосудних функција и осталим упосленицима у правосуђу, омогућавају ефикасније праћење и одлучивање руководиоцима у правосудним институцијама, омогућавају лакши приступ информацијама за грађане, професионалну заједницу, медије, невладин сектор, међународне организације и донаторе, те друге државне институције са којима се врши електронска размјена података у циљу успоставе увезаних и јединствених система на нивоу државе.

Како би се постигао адекватан ниво сигурности, доступности и интегритета података, те одржао задовољавајући ниво доступности информационог сервиса које пружа, Одјељење за ИКТ је у сарадњи са осталим одјељењима Секретаријата ВСТС-а БиХ током 2023. године радило на имплементацији међународних стандарда ISO/IEC 27001:2022 (Систем управљања безбједношћу информација – *ISMS – Information Security Management System*) и ISO/IEC 20000-1:2018 (Систем управљања сервисима – *SMS – Service Management System*).

Сертификацијски аудит је обавила њемачка групација TÜV NORD, члан групације TÜV NORD Adriatic d.o.o. Загреб, а сам процес сертификације је успјешно окончан крајем 2023. године, што је резултирало сертификацијом ВСТС-а БиХ за усклађеност са стандардом ISO/IEC 27001:2022 (Систем управљања безбједношћу информација) и сертификацијом Одјељења за ИКТ Секретаријата ВСТС-а БиХ за усклађеност са стандардом ISO/IEC 20000-1:2018 (Систем управљања сервисима). Усклађеност са наведеним стандардима ће бити оцјењивана у предстојећем трогодишњем периоду важења сертификата.

Поглавље 1: ФИНАНСИЈСКО ПОСЛОВАЊЕ ВСТС-а БиХ

ВСТС БиХ дио својих активности финансира из одобрених средстава буџета институција БиХ, а пројектне активности усмјерене на реформу правосуђа финансирају се из донаторских средстава.

1.1. Финансирање активности ВСТС-а БиХ

У складу са Законом о буџету институција БиХ и међународним обавезама БиХ¹, ВСТС-у БиХ је за 2023. годину одобрен буџет у износу од 7.423.000 КМ, од чега је извршено 7.044.737 КМ, односно 95%.

Табела 1: Извршење буџета по ставкама

ВРСТА РАСХОДА	Одобрени буџет	Кориговани буџет	Извршење буџета	Индекс
I. ТЕКУЋИ ИЗДАЦИ	7.353.000	7.297.525	6.918.572	95%
Бруто плате и накнаде	4.902.000	4.851.000	4.711.079	97%
Накнаде трошкова уопслених	500.000	430.000	391.800	91%
Путни трошкови	197.000	188.000	143.814	77%
Издаци за тел. и поштанске услуге	80.000	55.000	52.720	96%
Издаци за енергију и комуналне услуге	163.000	163.000	142.616	88%
Набавка материјала	16.000	50.000	49.246	99%
Издаци за услуге превоза и гориво	66.000	74.000	63.676	86%
Трошкови закупа	1.000	1.000	115	12%
Издаци за текуће одржавање	879.000	936.525	863.708	92%
Издаци за осиг. и трошк. пл. промета	59.000	19.000	6.176	33%
Уговорене услуге	490.000	530.000	493.621	93%
II. КАПИТАЛНИ ИЗДАЦИ	70.000	133.000	126.165	95%
Набавка опреме	70.000	126.180	119.379	95%
Набавка сталних сред. у облику права		6.820	6.786	99%
УКУПНО I+II	7.423.000	7.430.525	7.044.737	95%

1.2. Финансирање пројектних активности усмјерених на реформу правосудног система из донаторских средстава

У складу са чланом 15. став (9) Закона о ВСТС-у² БиХ, прецизирано је сљедеће: „Савјет може примати средства од међународних донатора за оперативни буџет Савјета као и за посебне пројекте реформе правосуђа изван оперативног буџета Савјета. Средства се уплаћују на посебан рачун, отворен код Централне банке БиХ. Средства се троше по налогу директора Секретаријата, у складу с прописима о извршењу донаторских средстава које доноси Савјет и у складу са условима уговора о донацијама потписаним с донатором.”

У току 2023. године, из донаторских средстава финансирано је седам пројеката намијењених реформи правосуђа, усмјерених на јачање капацитета правосуђа.

¹ „Службени гласник БиХ”, број 22/23

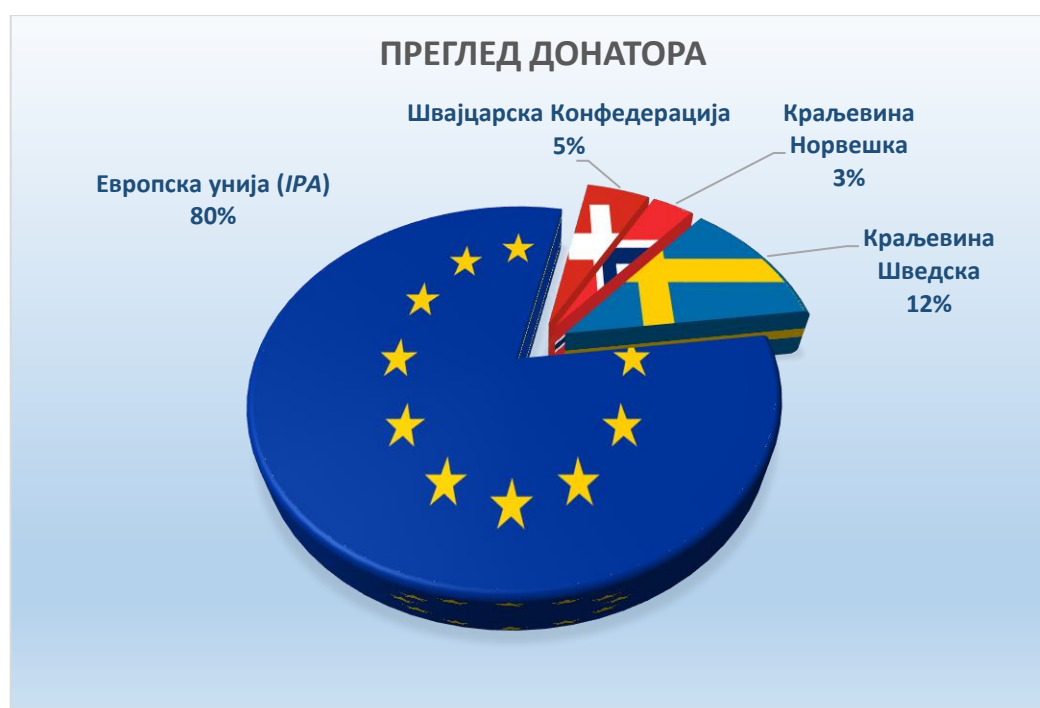
² „Службени гласник БиХ”, број 25/04, 93/05, 48/07, 15/08 и 63/23

Табела 2: Преглед донатора и укупно расположивих и утрошених средстава по сваком пројекту у току 2023. године

Укупно расположива средства у 2023. (у КМ)	Укупно утрошена средства у 2023. (у КМ)	Период имплементације пројекта
Донација Швајцарске Конфедерације за пројекат „Подршка правосуђу Босне и Херцеговине – Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа“, фаза III		
883.809	472.815	јануар 2020. – март 2025.
Донација Краљевине Шведске за пројекат „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца у БиХ“, фаза III		
2.090.826	1.160.178	октобар 2020. – март 2024.
Донација Европске уније (IPA-Instrument for Pre-Accession Assistance 2019) за пројекат „Унапређење рада на предметима ратних злочина у БиХ“		
115.223	115.223	јануар 2021. – април 2023.
Донација Европске уније (IPA 2019) за пројекат „ЕУ подршка реформама правосудног система у БиХ“		
8.270.615	7.557.008	фебруар 2022. – јануар 2024.
Донација Краљевине Норвешке за пројекат „Изградња капацитета правосуђа“		
650.584	310.085	јуни 2022. – јуни 2025.
Донација Европске уније (IPA 2018) за пројекат „Премошћавање подршке за рјешавање предмета ратних злочина“		
239.517	224.412	мај 2023. . – децембар 2023.

Најзначајнији донатор у 2023. години је ЕУ, са учешћем од 80% у укупној вриједности утрошених донаторских средстава. Значајна средства за имплементацију пројеката издвојиле су и Краљевина Норвешка, Краљевина Шведска и Швајцарска агенција за развој и сарадњу.

Графикон 1: Преглед донатора

1.3. Улагања у правосуђе у Босни и Херцеговини

У периоду од 2004. до 2023. године, ВСТС БиХ је осигурао средства у износу од 126 милиона КМ за реализацију пројектних активности у правосудним институција на свим нивоима власти. У овај износ укључени су пројекти које је ВСТС БиХ директно реализовао, као и пројекти које је реализовала Делегација ЕУ у БиХ, а у којима је ВСТС БиХ био партнер.

Највећи донатор чија су средства уложена у набавку рачунарске опреме, софтвера и остале опреме за потребе информатизације правосуђа на свим нивоима власти, те реконструкције и опремање зграда правосудних институција је ЕУ са 69 милиона КМ. Слиједи Краљевина Норвешка са донацијама у укупном износу од 16 милиона КМ, те Краљевина Шведска са 10,5 милиона КМ.

У укупној структури средстава, 64,3 милиона КМ је уложено за набавку опреме, 36,4 милиона КМ у реконструкције зграда, а 7,6 милиона КМ у одржавање правосудног информационог система.

Из буџета институција БиХ је ВСТС-у БиХ за наведени период додијељено 21,7 милиона КМ за набавку рачунарске опреме, софтвера и остале опреме у оквиру „Пројекта информатизације и јачања капацитета правосудних институција у БиХ”, те за одржавање правосудног информационог система и остале текуће издатке за потребе правосуђа.

1.4. Ревизије

Уред за ревизију институција БиХ (у даљем тексту: УЗР БиХ) је у 2023. години извршио завршну ревизију за 2022. годину на бази узорка значајних ставки текућих и капиталних издатака, примљених донација и до тада извршених јавних набавки.

УЗР БиХ је у Извјештају за 2022. годину дао сљедеће **позитивно** мишљење:

„Према нашем мишљењу, финансијски извјештаји Савјета приказују истинито и фер, у свим материјалним аспектима, финансијско стање имовине, обавеза и извора средстава на 31.12.2022. године и извршење буџета за годину која се завршава на наведени датум, у складу с прихваћеним оквиром финансијског извјештавања.”

„Према нашем мишљењу, активности, финансијске трансакције и информације Савјета за 2022. годину у складу су, у свим материјалним аспектима, са законима и другим прописима који су дефинисани као критеријуми за дату ревизију.“

На основу препорука УЗР-а БиХ покренуте су потребне активности и предузете одговарајуће мјере. Извјештај о обављеној финансијској ревизији Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине за 2022. годину налази се на веб страници УЗР-а БиХ.

Независни ревизори су током 2023. године извршили ревизије сљедећих грантова:

- Ревизија финансијских извјештаја „Подршка правосуђу у БиХ – Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа”, фаза III (донатор Швајцарска Конфедерација) за период 1.1.2022. – 31.12.2022. године.
- Ревизија финансијских извјештаја пројекта „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца у БиХ” (донатор Краљевина Шведска) за период 1.1.2022. – 31.12.2022. године.
- Ревизија финансијских извјештаја пројекта „Унапређење рада на предметима ратних злочина“ (IPA 2019) за период 1.10.2022. – 30.4.2023. године.
- Ревизија финансијских извјештаја пројекта „ЕУ подршка реформама правосудног система у БиХ” (IPA 2019) за период 1.2.2022. – 31.1.2023. године.
- Ревизија финансијских извјештаја пројекта „Изградња капацитета правосуђа”, (донатор Краљевина Норвешка) за период 1.6.2022. – 31.12.2022. године.
- Ревизија финансијских извјештаја пројекта „Изградња ефикасног и одговорног правосуђа“ (IPA 2017) за период 1.9.2018. – 8.2.2022. године од стране ревизорске

куће *PKF Littlejohn LLP* из Лондона. Наведену ревизорску кућу је ангажовала Делегација ЕУ у БиХ.

- Ревизија финансијских извјештаја пројекта „Изградња ефикасног и одговорног правосуђа“ (*IPA 2017*), за период 1.9.2018. – 8.2.2022. године од стране Европског суда ревизора. Наведена ревизија је обављена по налогу Европске комисије.

Приликом наведених ревизија вршена је провјера финансијске регуларности, усклађености са пројектним циљевима, економичности и ефикасности у вођењу пројеката, примјерености, релевантности и функционалности интерних контрола. Ревизорски извјештаји су са позитивним мишљењем.

Поглавље 2: ИМЕНОВАЊЕ НОСИЛАЦА ПРАВОСУДНИХ ФУНКЦИЈА

Спровођење транспарентног и објективног поступка одабира и именовања носилаца правосудних функција основна је надлежност ВСТС-а БиХ.

Члан 43. Закона о ВСТС-у БиХ („Службени гласник БиХ“, бр. 25/04, 93/05, 48/07, 15/08 и 63/23) прописује критеријуме за именовање који представљају основну водилу ВСТС-у БиХ приликом утврђивања компетенција потребних за обављање судијске и тужилачке функције.

Поступак именовања судија и тужилаца детаљније је прописан Пословником ВСТС-а БиХ („Службени гласник БиХ“, бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15, 46/15, 93/16, 48/17, 88/17, 41/18, 64/18, 12/21, 26/21, 35/21, 68/21, 1/22, 26/23 и 83/23), као и Правилником о квалификационом и писменом тестирању кандидата за позиције носилаца правосудних функција у правосуђу Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, бр. 78/14, 45/15, 48/16, 12/18 и 51/18, 12/21, 64/21).

У септембру 2023. године усвојене су измјене и допуне Закона о ВСТС-у БиХ којима је прописан правни лијек – тужба на рјешење о именовању којом се покреће управни спор пред Судом Босне и Херцеговине. Одредбама члана 44. став (5) Закона предвиђена је хитност поступка пред Судом Босне и Херцеговине из разлога што је ставом (6) истог члана прописано да покретање управног спора за конкретну позицију одгађа ступање на функцију новоименованог судије или тужиоца до окончања судског поступка.

У дијелу измјена и допуна Закона о ВСТС-у БиХ чланови 86. и чланови 86а. до 86к. између осталог, прописују и спровођење формалне, редовне и додатне провјере извјештаја о имовини и интересима носилаца правосудне функције и осталих лица из члана 86. став (1).

У оквиру члана 86б. став (5) прописано је да прво именовање и напредовање представљају критеријум ризика по основу којег је потребно извршити додатне провјере по службеној дужности, у складу с одговарајућим законским одредбама.

Надаље, измјенама и допунама Пословника ВСТС-а БиХ које су ступиле на снагу 2023. године уведена је пријава кандидата на позиције у правосуђу Босне и Херцеговине искључиво путем електронског система, што је знатно убрзало спровођење конкурсне процедуре. Такође, промијењено је бодовање критеријума који се утврђују на разговору, док се избор и именовање кандидата врши између 10 најбоље ранжираних кандидата. Новелисаним одредбама Пословника ВСТС-а БиХ регулисано је и питање подобности кандидата која се цијени у оквиру конкурсне процедуре у смислу изречених дисциплинских мјера, као и околности које се односе на понашање супротно принципима кодекса судијске или тужилачке етике, дисциплинским поступцима који су у току, ранијим дисциплинским прекршајима кандидата који нису носиоци правосудне функције, као и кривичну осуду за кривично дјело које кандидата чини неподобним за обављање судијске или тужилачке дужности.

У вези са статистичким подацима за 2023. годину, потребно је истаћи да је ВСТС БиХ спроводио конкурсне процедуре у оквиру три јавна конкурса, и то:

- Конкурс број: 04-07-3-3559/2022 који је објављен 3.11.2022. године, којим је оглашено 79 позиција на који се пријавило 600 кандидата. С обзиром да се кандидати пријављују на више позиција, укупан број пријава по позицијама износио је 1.505.
- Конкурс број: 04-07-3-1184/2023 који је објављен 24.3.2023. године, оглашено је пет позиција на које се пријавило 12 кандидата.
- Конкурс број: 04-07-3-1787/2023 који је објављен 10.5.2023. године, оглашено је 118 позиција, на који се пријавило 654 кандидата. С обзиром да се кандидати пријављују на више позиција, укупан број пријава по позицијама износио је 1.970.

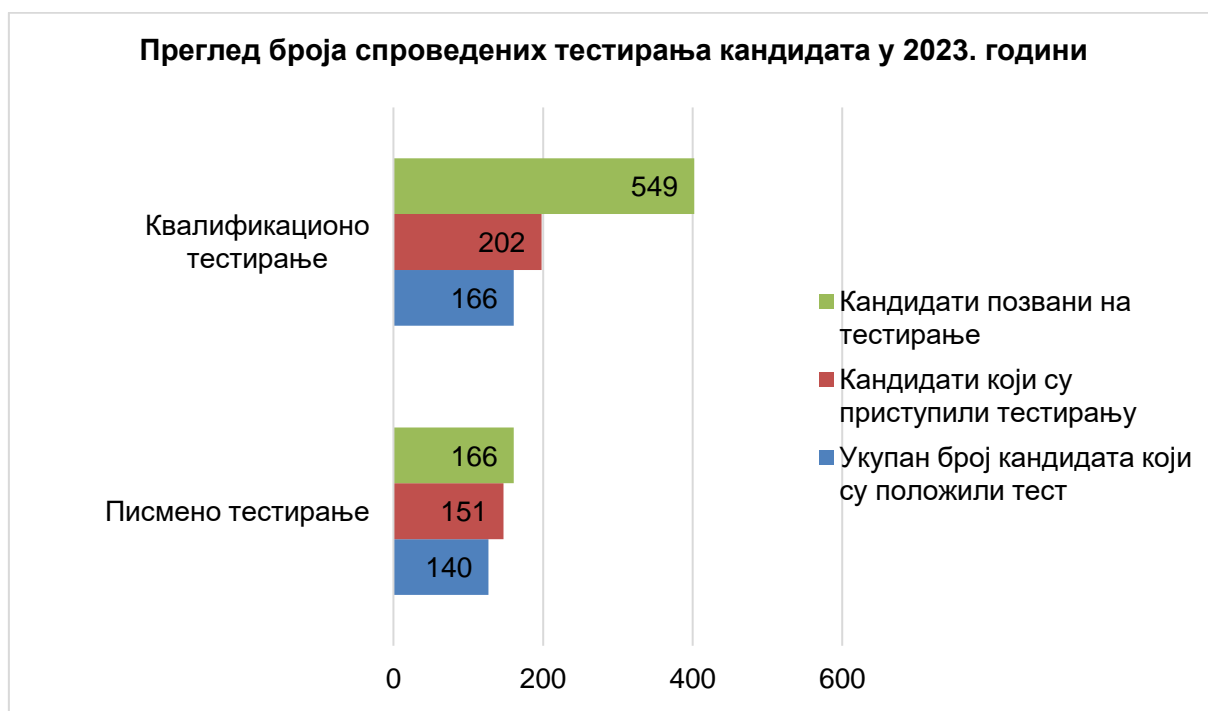
2.1. Квалификационо и писмено тестирање кандидата

У складу са чланом 37. Пословника ВСТС-а БиХ, конкурсна процедура обухвата:

- квалификационо и писмено тестирање кандидата за позиције за кандидате за које је прописана обвеза квалификационог и писменог тестирања;
- обављање разговора с кандидатима;
- рангирање и предлагање кандидата.

На квалификационо тестирање у оквиру конкурса објављених у 2023. години позвано је 549 кандидата од којих је тестирању приступило 202 кандидата, а 166 кандидата је положило квалификациони тест. На писмени тест позвано је 166 кандидата од којих је тестирању приступило 151 кандидат, а 140 кандидата је положило писмени тест.

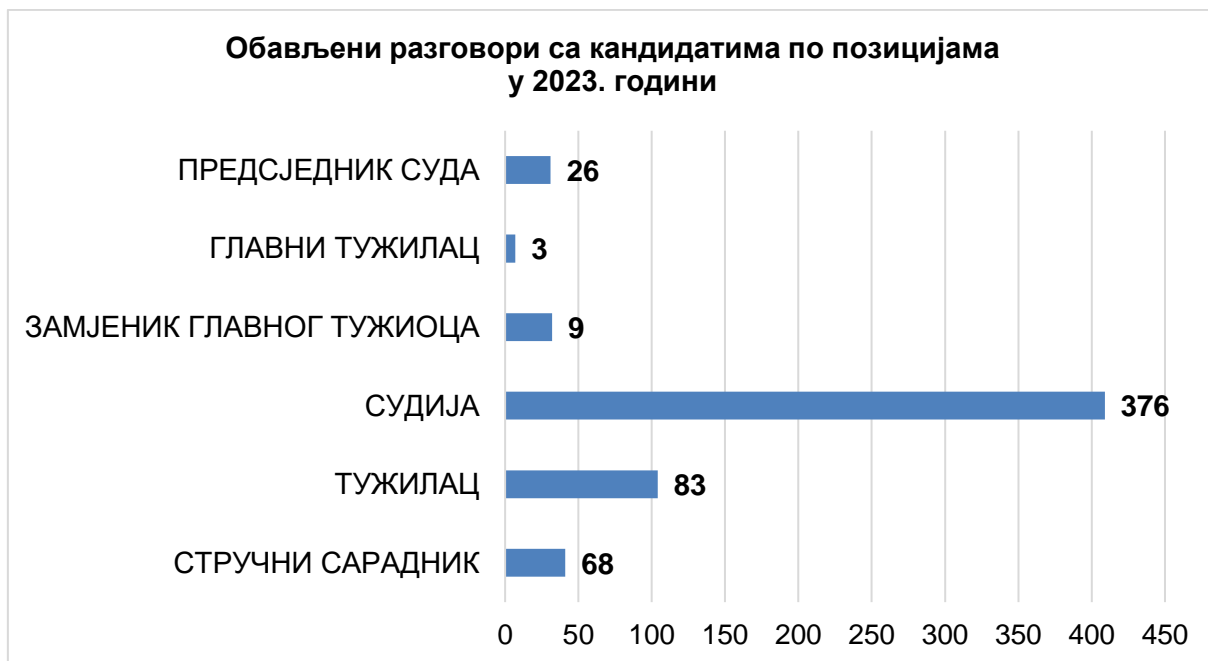
Графикон 2: Преглед спроведених тестирања кандидата у 2023. години

2.2. Разговор са кандидатима

Према одредбама члана 40. Закона о ВСТС-у БиХ, надлежне комисије, односно подсавјети ВСТС-а БиХ, обављају разговор са свим кандидатима који се пријављују на позицију судије, тужиоца и стручног сарадника за чије именовање је надлежан ВСТС БиХ. Током 2023. године, обављено је укупно 565 разговора са кандидатима, и то 38 разговора са кандидатима на руководне позиције и 527 разговора са кандидатима на неруководне позиције.

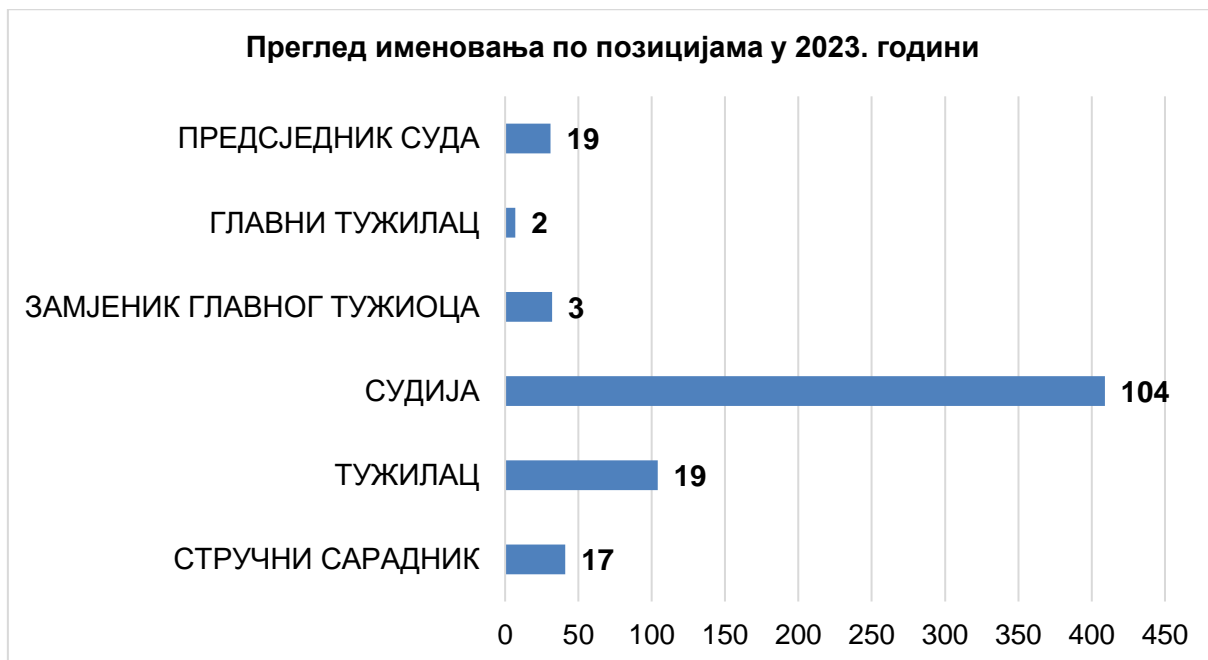
Графикон 3: Обављени разговори са кандидатима у 2023. години

2.3. Именовање кандидата

У 2023. години, именовано је укупно 164 кандидата од којих је на руководне позиције именовано 24, а на неруководне 140 кандидата.

Графикон 4: Преглед именовања по позицијама у 2023. години

Табела 3: Национална и полна структура носилаца правосудних функција

Институција/ Ниво	Системати- зован број	Број попуњених позиција	Национална структура				Полна структура	
			Б	Х	С	О	М	Ж
Суд БиХ	56	46	20	7	16	3	22	24
Тужилаштво БиХ	63	57	25	9	18	5	31	26
Врховни суд ФБиХ	58	47	28	7	10	2	15	32
Тужилаштво ФБиХ	23	13	7	2	3	1	6	7
Виши привредни суд	8	8	1	1	5	1	3	5
Врховни суд РС	26	25	5	3	14	3	7	18
Републичко тужилаштво РС	14	14	3	2	8	1	6	8
Кантонални судови	177	152	88	35	21	8	41	111
Кантонална тужилаштва	222	192	107	36	34	15	89	103
Окружни судови	80	72	14	5	48	5	26	46
Окружни привредни судови	41	32	5	3	23	1	10	22
Окружна тужилаштва	97	78	14	4	59	1	36	42
Општински судови	517	411	220	94	68	29	155	256
Основни судови	235	195	35	15	132	13	67	128
Основни суд Брчко дистрикта БиХ	20	19	7	2	8	2	8	11
Тужилаштво Брчко дистрикта БиХ	9	7	2	2	3	0	4	3
Апелациони суд	8	7	2	2	3	0	5	2
УКУПНО	1654	1375	583	229	473	90	531	844

У наведени број судија није укључено 38 додатних судија за које се не води посебно полна и национална структура.

Табела 4: Национална и полна структура руководиоца правосудних функција

Ниво/Институција	Бошњак	Хрват	Србин	Остали	Мушки	Женски
Суд БиХ				1	1	
Тужилаштво БиХ	2	1	1	0	3	1
Врховни суд ФБиХ			1			1
Тужилаштво ФБиХ	1	1	0	1	2	1
Виши привредни суд			1			1
Врховни суд РС				1		1
Републичко тужилаштво РС	0	2	1	0	1	2
Кантонални судови	2	5	2	0	3	6
Кантонална тужилаштва	10	7	4	3	12	12
Окружни судови	1	0	5	0	3	3
Окружни привредни судови	1	2	3	0	3	3
Окружна тужилаштва	2	1	9	0	6	6
Општински судови	16	11	3	2	13	19
Основни судови	3	1	15	1	9	11
Апелациони суд Брчко дистрикта БиХ			1		1	
Основни суд Брчко дистрикта БиХ				1	1	
Тужилаштво Брчко дистрикта БиХ	1	0	1	0	2	
УКУПНО	39	31	47	10	60	67

Поглавље 3: ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ НОСИЛАЦА ПРАВОСУДНИХ ФУНКЦИЈА

3.1. Дисциплински поступци

3.1.1. Притужбе на повреду дужности носилаца правосудних функција

Канцеларија дисциплинског тужиоца је током 2023. године примила или регистровала по службеној дужности 791 притужбу. Током 2023. године, КДТ је ријешило 856 притужби, те је број неријешених предмета на крају године смањен за 58 притужби, односно за 7,3%.

Најчешћи разлози за подношење притужби су незадовољство дужином трајања судских и тужилачких поступака, односно донесеним судским и тужилачким одлукама.

Највећи удио притужби односи се на дужину трајања поступка: 62% притужби се односи на дужину трајања поступка пред судом, а 19% на дужину трајања поступка пред тужилаштом.

Приликом разматрања притужби на дужину трајања поступка, КДТ поред објективне дужине трајања поступка мора да докаже и субјективне пропусте у раду судија или тужилаца који су проузроковали одуговлачење поступка. Имајући у виду показатеље о раду судија и тужилаца који се, између осталих, односе и на број предмета у раду, остварену оријентациону норму, План рјешавања предмета, хронолошко поступање итд., КДТ је у одређеном броју предметима утврдио да, упркос објективној дужини трајања поступка, не постоји довољно доказа о повреди дужности поступајућих судија/тужилаца.

Чланом 87. Закона о ВСТС-у БиХ прописано је да судија, односно тужилац не одговара у грађанском поступку за одлуку коју донесе у оквиру вршења својих службених дужности. Ипак, овај имунитет не односи се на дисциплинску одговорност судија (и стручних сарадника са судијским овлашћењима) за извршени дисциплински прекршај који је био прописан чланом 56. тачка 9. Закона о ВСТС-у БиХ: „доношење одлука којим се очигледно крши закон или упорно и неоправдано кршење правила поступка“. У 2023. години, 31% притужби поднесено је због поменутог дисциплинског прекршаја, који је прошле године донесеним Законом о измјенама и допунама Закона о ВСТС-у БиХ избрисан, али се и даље примјењује на раније почињене прекршаје. Подносиоци су у 19% притужби генерално изразили своје незадовољство судским и тужилачким одлукама.

Овдје је потребно напоменути да знатан број притужби садржи више разлога незадовољства странака, односно више дисциплинских прекршаја због којих су поднесени.

Просјечно вријеме рјешавања притужби у 2023. години износило је 205 дана, што је знатно мање од законског рока према којем је КДТ дужан да притужбе ријешу двије године од дана запримања.

3.1.2. Покренути дисциплински поступци

У току 2023. године, КДТ је покренуо 33 дисциплинска поступка против 32 носиоца правосудних функција; против једног носиоца правосудне функције покренута су два дисциплинска поступка. Највише поступака покренута је против судија, укупно 23. Од овог броја, покренута су четири дисциплинска поступка против предсједника судова (један предсједник окружног суда, један предсједник кантоналног суда и два предсједника основног суда). Против тужилаца је покренуто девет дисциплинских поступака.

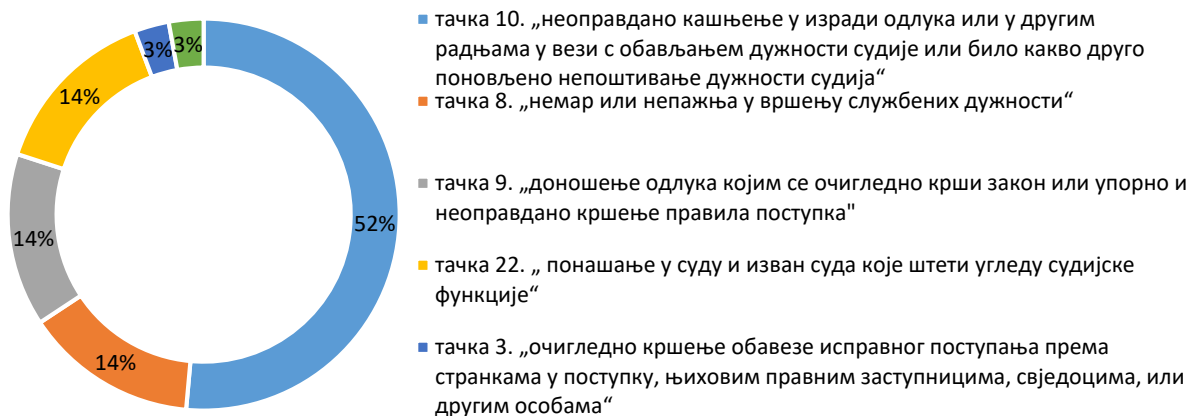
Највећи број дисциплинских поступака против судија покренут је због дисциплинског прекршаја из члана 56. тачка 10. Закона о ВСТС-у БиХ „неоправдано кашњење у изради одлука или у другим радњама у вези с обављањем дужности судије или било какво друго

поновљено непоштивање дужности судија“ (18 тужби), затим слиједе прекршаји прописани тачком 8. „немар или непажња у вршењу службених дужности“ (пет тужби), тачком 9. „доношење одлука којим се очигледно крши закон или упорно и неоправдано кршење правила поступка“ (пет тужби) и тачком 22. „понашање у суду и изван суда које штети угледу судијске функције“ (пет тужби). Због прекршаја из тачке 3. „очигледно кршење обавезе исправног поступања према странкама у поступку, њиховим правним заступницима, свједоцима, или другим особама“ и тачке 6. „коришћење дужности судије како би се прибавиле неоправдане користи за себе или друге особе“, покренут је по један дисциплински поступак.

Битно је напоменути да збир укупних дисциплинских прекршаја не одговара броју покренутих дисциплинских поступака, јер су неки дисциплински поступци поднесени на основу више дисциплинских прекршаја.

Графикон 5: Дисциплински прекршаји судија из члана 56., наведени у дисциплинским тужбама у 2023. години, по тачкама

Члан 56. Закона о ВСТВ БИХ

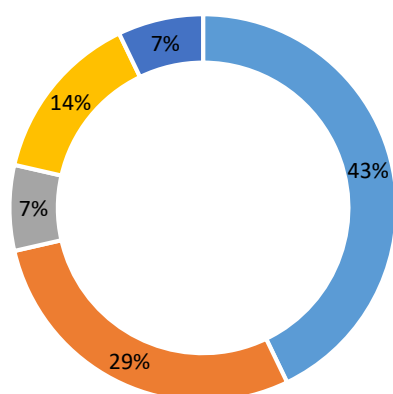

Највише дисциплинских поступака покренутих против тужилаца односи се на дисциплински прекршај из члана 57. тачка 15. Закона о ВСТС-у БиХ „неизвршавање упутстава надређеног тужиоца, осим ако би извршавање таквог упутства значило кршење закона или одредби овог члана“ – покренуто је шест дисциплинских поступака. Укупно четири дисциплинска поступка су покренута због прекршаја из тачке 22. „понашање у суду или тужилаштву и изван суда или тужилаштва које штети угледу тужилачке функције“. Укупно два дисциплинска поступка су покренута по прекршају из тачке 9. „неоправдано кашњење у спровођењу радњи у вези с вршењем дужности тужиоца или било какво друго поновљено непоштивање дужности тужиоца“. По један дисциплински поступак је покренут на основу прекршаја из тачке 8. „немар или непажња у вршењу службених дужности“ и тачке 16. „упуштање у активности које су неспојиве са дужностима тужиоца“.

Потребно је нагласити да збир укупних дисциплинских прекршаја не одговара броју покренутих дисциплинских поступака, јер су неки дисциплински поступци поднесени на основу више дисциплинских прекршаја.

Графикон 6: Дисциплински прекршаји тужилаца из члана 57., наведени у дисциплинским тужбама у 2023. години, по тачкама

Члан 57. Закона о ВСТС БиХ

- тачка 15. „неизвршавање упутстава надређеног тужиоца, осим ако би извршавање таквог упутства значило кршење закона или одредби овог члана“
- тачка 22. „понашање у суду или тужилаштву и изван суда или тужилаштва које штети угледу тужилачке функције“
- тачка 8. „немар или непажња у вршењу службених дужности“
- тачка 9. „неоправдано кашњење у спровођењу радњи у вези с вршењем дужности тужиоца или било какво друго поновљено непоштивање дужности тужиоца“
- тачка 16. „упуштање у активности које су неспојиве са дужностима тужиоца“

3.1.3. Окончани дисциплински поступци

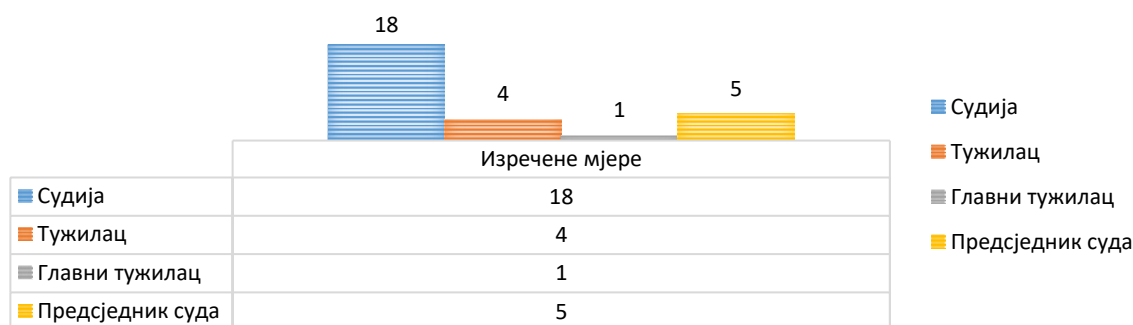
Укупно 33 дисциплинска поступка су окончана у 2023. години. Према структури окончаних поступака према години покретања, евидентирано је 16 окончаних поступака покренутих 2022. године и 17 окончаних поступака покренутих у току 2023. године.

Дисциплинска одговорност утврђена је у укупно 28 дисциплинских поступака, у четири поступка је одбијена дисциплинска тужба, а један поступак је обустављен (носилац правосудне функције је пензионисан у току трајања поступка).

Изречене су укупно 23 дисциплинске мјере судијама, од тога: 14 судија општинских судова, пет судија основних судова, двојица судија кантоналног суда и двојица судија окружних судова.

Утврђена је дисциплинска одговорност пет тужилаца, изречене су мјере за три тужиоца кантоналних тужилаштава и двије мјере за тужиоце Тужилаштва БиХ.

Графикон 7: Изречене мјере по носиоцима правосудних функција у 2023. години

Дисциплинска одговорност судија за дисциплинске прекршаје из члана 56. Закона о ВСТС-у БиХ најчешће је утврђена за: тачка 10. „неоправдано кашњење у изради одлука или у другим радњама у вези с обављањем дужности судије или било какво друго поновљено непоштивање дужности судија“ (15 прекршаја), тачка 8. „немар или непажња у вршењу службених дужности“ (три прекршаја), тачка 16. „упуштање у активности које су неспојиве са дужностима судије“ (два прекршаја), тачка 19. „намјерно давање лажне, обмањиве или недовољне информације у вези с пријавама за радно мјесто, дисциплинским стварима, питањима унапређења и напредовања у служби или било којим другим питањима која су у надлежности Савјета“ (два прекршаја), тачка 22. „понашање у суду и изван суда које штети угледу судијске функције“ (два прекршаја) и

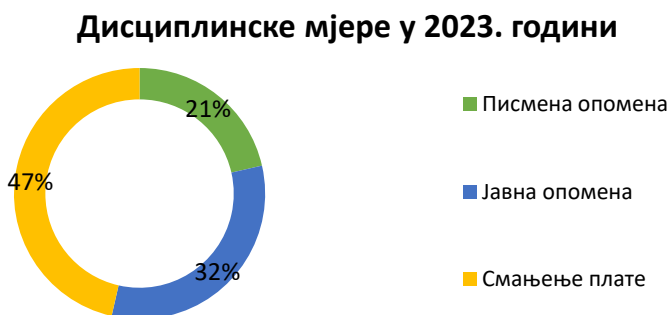
тачка 9. „доношење одлука којим се очигледно крши закон или упорно и неоправдано кршење правила поступка“ (један прекршај).

Дисциплинска одговорност тужилаца за дисциплинске прекршаје из члана 57. Закона о ВСТС-у БиХ најчешће је утврђена за: тачка 8. „немар или непажња у вршењу службених дужности,“ (два прекршаја), тачка 15. „неизвршавање упутстава надређеног тужиоца, осим ако би извршавање таквог упутства значило кршење закона или одредби овог члана“ (два прекршаја), тачка 22. „понашање у суду или тужилаштву и изван суда или тужилаштва које штети угледу тужилачке функције“ (два прекршаја), тачка 1. „повреда начела непристрасности“ (један прекршај), тачка 12. „мијешање у поступање судије или тужиоца с намјером опструирања или потцјењивања њихових активности“ (један прекршај), тачка 16. „упуштање у активности које су неспојиве са дужностима тужиоца“ (један прекршај) и тачка 19. „намјерно давање лажне, обмањиве или недовољне информације у вези с пријавама за радно мјесто, дисциплинским стварима, питањима унапређења и напредовања у служби или било којим другим питањима која су у надлежности Савјета“ (један прекршај).

Изречено је укупно 28 дисциплинских мјера у правоснажним одлукама у 28 дисциплинских поступака.

Највећи број правоснажно изречених мјера односе се на: смањење плате (13), јавне опомене (девет) и писмену опомену која се јавно не објављује (шест).

Графикон 8: Правоснажно изречене дисциплинске мјере у 2023. години

3.1.4. Привремено удаљење од обављања дужности

КДТ је у току 2023. године поднио четири захтјева за привремено удаљење од обављања дужности носилаца правосудних функција. Прихваћена су три захтјева за привремено удаљење, док је један предмет по захтјеву обустављен и носилац правосудне функције је враћен на вршење дужности.

Донесено су укупно три одлуке о привременом удаљењу у току 2023. године, а на крају календарске године било је укупно осам привремено удаљених носилаца правосудне функције: пет судија (по један судија основног суда, судија кантоналног суда, судија општинског суда, судија Суда БиХ и предсједник суда) и три тужиоца (два тужиоца и један замјеник главног тужиоца).

3.1.5. Објављивање дисциплинских одлука

На веб страници ВСТС-а БиХ објављене су коначне дисциплинске одлуке донесене током 2023. године (укључујући и одлуке којима је дисциплинска тужба одбијена), изузев одлука којима је утврђена дисциплинска одговорност и изречена мјера „Писмена опомена која се не објављује“. Све објављене дисциплинске одлуке су анонимизоване. Одлуке се објављују ради информисања и веће транспарентности у правосудној заједници и јавности. За дисциплинске поступке за које је јавност била додатно заинтересована, ВСТС БиХ је објављивао посебна саопштења.

Поглавље 4: ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

4.1. Завршено спровођење Реформског програма ВСТС-а БиХ за период 2021–2023. године

Реформски програм ВСТС-а БиХ за период 2021–2023. године је представљао скуп стратешких и реформских одређења ВСТС-а БиХ проистеклих како из законских надлежности ВСТС-а БиХ, тако и из захтјева Европске комисије који су везани за правосуђе у БиХ. Ови захтјеви су били садржани у: препорукама мисија стручне процјене које су спровели експерти Европске комисије (*Peer Review*), Мишљењу Европске комисије о захтјеву БиХ за чланство у ЕУ и пратећем Аналитичком извјештају Европске комисије, Извјештају независних виших експерата о питањима владавине права у БиХ из децембра 2019. године (тзв. *Priebeon* извјештај) и бројним другим релевантним извјештајима и препорукама међународних организација.

Реформски програм је обухватио пет реформских области укључујући: квалитет, интегритет и ефикасност правосуђа, борбу против корупције и организованог криминала, као и капацитете ВСТС-а БиХ, те сарадњу са другим институцијама. У периоду од три године, ВСТС БиХ се обавезао на реализацију 16 циљева подијељених у 103 мјере.

Резултати реализације Реформског програма закључно са децембром 2023. године су сљедећи: реализација 11 циљева је још увијек у току, а од 103 предвиђене мјере, 83 су имплементирани, 17 мјера је у току, док је имплементација три мјере прешла у 2024. годину.

Реформски програм је усвајањем Комуникационе стратегије и њеног Акционог плана, као и Комуникационог плана о етици, интегритету и превенцији сукоба интереса у периоду од 2021. до 2023. године имао директан утицај на унапређење комуникације и алата за интегритет. ВСТС БиХ је, такође током периода имплементације Реформског програма, спровео низ активности на изградњи капацитета у области сарадње медија и правосуђа. У области именовања, корак напријед представљају измјене и допуне Пословника ВСТС-а БиХ које су ступиле на снагу у априлу 2023. године и које су усклађене са препорукама радионице *TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange)* и сугестијама међународних партнера. Њима су осигуране претпоставке за објективније поступке именовања искључиво на основу стручности и резултата рада.

4.2. Припрема новог реформског програма ВСТС-а БиХ

Имајући у виду истек периода на који се односио претходни реформски програм, ВСТС БиХ је у септембру 2023. године донио одлуку којом је иницирао израду новог реформског програма за период 2024–2026. године. Фокус документа ће бити на консолидацији и јачању независности, одговорности и интегритета правосуђа, што је кључно за враћање повјерења јавности и испуњавање услова из процеса придруживања ЕУ.

Радна група ВСТС-а БиХ, која је задужена за израду овог документа, је на састанцима у 2023. години направила оквирни избор приоритетних мјера којима ће ВСТС БиХ настојати да одговори на препознате проблеме у правосуђу БиХ. При томе су у обзир узете како препоруке из извјештаја ЕУ, тако и препоруке из Извјештаја комисије за ревизију, које за циљ између осталог имају: унапређење поступка именовања и образложења одлука о именовању тако да буде засновано на објективним критеријумима који се досљедно примјењују, усвајање нових критеријума за оцјењивање носилаца правосудних функција у судовима и тужилаштвима у БиХ, пуну имплементацију новог концепта рада панела за уједначавање судске праксе, унапређење транспарентности дисциплинског поступка тако што ће се јавности стављати на увид статистички подаци и одлуке у правоснажно окончаним дисциплинским поступцима, пружање институционалне подршке активностима тужилаштва у осигурању одговарајућег процесуирања предмета пријетњи и употребе насиља над новинарима и медијским радницима.

У припреми овог документа, Радна група ВСТС-а БиХ је сарађивала и са представницима пројекта *EU4Justice*. Ова сарадња је започела у априлу 2023. године, а интензивирала се у периоду октобар–децембар, када је одржан већи број састанака са циљем размјене и усклађивања идеја о структури и садржају новог планског документа ВСТС-а БиХ. Пројекат *EU4Justice* ће бити укључен и у активности које слиједе, са посебним акцентом на изради плана имплементације новог реформског програма и дефинисања механизма праћења и извјештавања.

Поглавље 5: РЕЗУЛТАТИ ВСТС-а БиХ ТОКОМ 2023. ГОДИНЕ

5.1. Ефикасност, квалитет и транспарентност рада судова

5.1.1. Јачање регулаторне улоге ВСТС-а БиХ

Примјена стандарда Европске мреже правосудних савјета

Изградња стабилног и јаког правосудног система у складу с европским стандардима полазница је стварних и суштинских реформи којима тежи ВСТС БиХ. Стога је за ВСТС БиХ јачање регулаторне улоге у складу с европским стандардима веома важно како би ВСТС БиХ остварио своју основну сврху јамца независног, одговорног и квалитетног правосуђа.

Слиједом наведеног, а у контексту припремања за чланство у ЕУ, ВСТС БиХ је кроз сарадњу са Судском администрацијом Норвешке и Судским савјетом Холандије у току 2023. године наставио да примјењује принципе *ENCJ*-а. *ENCJ* као међународно непрофитно удружење уједињује све правосудне савјете или сличне аутономне институције држава чланица ЕУ и држава кандидата за ЕУ и заступа њихове интересе у ЕУ. Мисија *ENCJ*-а је пружити помоћ савјетима ЕУ у осигурању независног али и одговорног правосуђа, које ће осигурати владавину права и једнак приступ правде за све грађане. У том контексту, *ENCJ* систематски ради на развоју стандарда и смјерница за управљање у правосуђу, те на правним и практичним рјешењима основних надлежности савјета.

Узимајући у обзир основну мисију *ENCJ*-а, успостављање континуиране сарадње са овом организацијом је од изузетног значаја за интеграциони пут БиХ. С тим у вези, добијањем кандидатског статуса за чланство у ЕУ, БиХ је испунила услове за добијање статуса посматрача у *ENCJ*.

ВСТС БиХ је у априлу 2023. године поднио захтјев Генералној скупштини *ENCJ*-а за добијање статуса посматрача. Након проласка формалне процедуре, захтјев ВСТС-а БиХ је разматран и позитивно ријешен на сједници Генералне скупштине одржаној у Љубљани 7–9. јуна 2023. године, чиме је ВСТС БиХ постао дио мреже правосудних савјета ЕУ.

Као посматрач *ENCJ*-а, ВСТС БиХ је учествовао у процесима процјене независности, одговорности и квалитета рада правосуђа које *ENCJ* спроводи континуирано. Резултати учешћа ВСТС-а БиХ указали су на потребу јачања повјерења грађана и интегритета како ВСТС-а БиХ, тако и цјелокупног правосуђа. У циљу постизања наведеног, према мишљењу и стандардима *ENCJ*-а, показало се неопходним ојачати одговорност правосуђа, и то коришћењем алата екстерне ревизије рада ВСТС-а БиХ.

Екстерна ревизија представља један од стандарда *ENCJ*-а за све државе чланице, те представља процес оцјене и анализе рада правосуђа од стране независних експерата, тијела или организација. Овај процес омогућава оцјену учинка правосудног система, процјењујући аспекте попут независности, одговорности, квалитета и транспарентности. Циљ је осигурати транспарентност, ефикасност, непристрасност и правичност у пружању правде. Узимајући у обзир наведено, као и чињеницу да ВСТС БиХ има статус посматрача у *ENCJ*-у, у току 2023. године спроведен је процес екстерне ревизије рада ВСТС-а БиХ.

Примјена екстерне ревизије је одлука регулаторног тијела правосуђа, односно правосудног савјета, у смислу да свака чланица *ENCJ*-а доноси одлуку о области за коју је потребно спровести ревизију и фактички је наручилац њеног спровођења.

У сврху осигурања потпуне објективности и примјене највиших европских стандарда, ВСТС БиХ је донио одлуку да се поступак екстерне ревизије спроведе у сарадњи са партнерским институцијама, Судском администрацијом Норвешке, Судским савјетом Холандије и *ENCJ*-ом. Наведене институције су за ову потребу предложиле експерте

који активно учествују у раду и унапређењу рада правосуђа у матичним земљама. Поступак екстерне ревизије се спровео према унапријед дефинисаној методологији усклађеној са стандардима *ENCJ*-а и одобреној од стране ВСТС-а БиХ.

Експерти који су спровели екстерну ревизију су:

- Кеес Стерк (*Kees Sterk*), судија окружног суда, апелационог суда и Врховног суда Холандије, професор Примјене европског права на Универзитету Маастрихт (*Maastricht*), бивши потпредсједник Судског савјета Холандије, бивши предсједник *ENCJ*-а; предсједник Комисије за ревизију и предсједавајући Радне групе;
- Луција Дресер (*Lucia Dreser*), судија на Суду Вест-Вландерен (*West-Vlaanderen*), Округ Бриж (*Brugge*) (Белгија), предсједница Комисије за именовања Судског савјета Белгије;
- Нилс Енгстад (*Nils Engstad*), судија Апелационог суда у Халогаланду (*Hålogaland*) (Норвешка) и бивши предсједник Савјетодавног вијећа европских судија (*CCJE – Consultative Council of European Judges*);
- Секретар: Алмир Калац, правни асистент при Апелационом суду у Хагу, Холандија.
- Рику Јакола (*Riku Jaakkola*), генерални директор Судске администрације Финске, предсједавајући Радне групе;
- Ен Катрин Фроструп (*Anne Cathrine Frøstrup*), виша правна савјетница у Судској администрацији Норвешке, бивши судија и предсједница суда, бивша генерална директорица Норвешке агенције за мапирање;
- Фред ван дер Винкел (*Fred van der Winkel*), предсједник Окружног суда Норд-Недерланд (*Noord-Nederland*) (Низоземска) и
- Секретар Стевен Волш (*Stephen Walsh*), међународни правник (Ирска), шеф правног одјела у Организацији за европску безбједност и сарадњу у Бечу (у даљем тексту: ОЕБС).

Предмет екстерне ревизије била су питања из надлежности ВСТС-а БиХ, те је прикупљене статистичке податке, анализирани нормативне акте, те информације прикупљених из разговора са релевантним актерима анализирао комисија састављена од међународних експерата партнерских институција.

Процес екстерне ревизије финализован је израдом извјештаја који се фокусирао на кључне мјере које би ВСТС БиХ требао да предузме у циљу јачања независности и одговорности рада правосуђа.

Слике 1 и 2: Презентација Извјештаја Комисије за ревизију

Извјештај о спроведеној ревизији презентован је широј јавности, правосудној, извршној и законодавној власти и послужиће ВСТС-у БиХ као смјерница за унапређење свих оних области које су идентификоване као приоритетне.

Оно што је посебно наглашено у Извјештају је да ВСТС БиХ у погледу надлежности прописаних Законом о ВСТС-у БиХ и Измјенама и допунама Закона о ВСТС-у БиХ из 2023. године у потпуности испуњава европске (ЕУ и Савјет Европе) стандарде који се односе на независност и одговорност саморегулаторних тијела правосуђа.

ВСТС БиХ је у потпуности прихватио препоруке Извјештаја екстерне ревизије, јасно изражавајући потребу за њиховом брзом имплементацијом кроз креирање плана имплементације краткорочних и дугорочних активности.

Спровођењем процеса екстерне ревизије, ВСТС БиХ је показао потпуну одређеност за европске стандарде, преузео одговорност и спремност да предузме потребне кораке за унапређење правосудног система.

Екстерна ревизија треба да представља редован инструмент самопројекције рада правосуђа по одређеним питањима, те чини основу јачања одговорности рада регулаторног тијела.

ВСТС БиХ, као кључни коректив рада и управљања бх. правосуђем, кроз властити рад те у сарадњи са Судском администрацијом Норвешке, спроводи и активности које имају за циљ осигурати ефективно управљање процесом именовања носилаца правосудних функција. Циљ ових активности је омогућити одабир кандидата који одражавају највиши ниво интегритета у складу са законима и етичким стандардима.

С тим у вези, током 2023. године израђен је и Приручник за тестне процедуре и структурисани разговор. Основни циљ приручника је да кандидатима који аплицирају за позицију носиоца правосудне функције пружи практична упутства у погледу правних прописа којима је регулисан процес именовања за први улазак у правосуђе.

Приручник је намијењен за превазилажење недоумица код кандидата за носиоце правосудних функција и пружа детаљан водич кроз поступак именовања, од пријаве на конкурс до интервјуа. Такође, служи и информисању јавности о процесу избора судија и тужилаца, чиме се активно подстиче транспарентност и гради повјерење у правосудни систем.

Будући да је повјерење јавности у правосуђе темељ легитимитета правосуђа, ВСТС БиХ регулаторну улогу јача и кроз активности унапређења транспарентности рада. С тим у вези, у току 2023. године спроведено је истраживање задовољства корисника судова, као једног од стандарда *ENCJ*-а.

Циљ истраживања је процјена степена задовољства корисника судова и њиховог става о ВСТС-у БиХ као регулаторном тијелу правосуђа, те идентификовање и формулисање најважнијих препорука на бази резултата истраживања, а у циљу повећања повјерења у рад правосуђа.

Подаци добијени овим истраживањем показују раст задовољства корисника основних/општинских судова. Како резултати показују, задовољство корисника је на релативно високом нивоу. Највећи дио испитаника генерално је задовољан радом судова.

Саставни дио истраживања су биле три области: 1) Задовољство услугом суда, 2) Повјерење у рад судова и 3) Упознатост са улогом и дјеловањем ВСТС-а БиХ. Задовољство радом Општинског суда у Тузли према наведеним параметрима је у проценту од 84%. Задовољство пружањем услуга и других судова у којима је вршена анализа је на релативно високом нивоу (Општински суд у Зеници 68%, Општински суд у Сарајеву 64%, Општински суд у Мостару 73%, Основни суд у Бијељини 52% и Основни суд у Бања Луци 58%).

Слика 3: Преглед истраживања задовољства корисника судова

Детаљни преглед резултата спроведеног истраживања објављен је на службеној веб страници ВСТС-а БиХ.

Подршка ВСТС-а БиХ за ефикаснији рад судова у БиХ

У оквиру својих редовних активности, а у складу са надлежностима прописаним Законом о ВСТС-у БиХ, ВСТС БиХ континуирано спроводи активности усмјерене ка унапређењу ефикасности и квалитета рада судова. Један од највећих изазова са којима се ВСТС БиХ у прошлости сусрео у свом раду јесте велики број неријешених предмета у судовима, што је по својој природи одредило и приоритет дјеловања ВСТС-а БиХ.

Као једну од мјера усмјерених ка унапређењу ефикасности рада судова, ВСТС БиХ је током 2011. године усвојио Упутство за израду плана рјешавања предмета с циљем смањења броја неријешених предмета у судовима, уз поштивање правила рјешавања предмета према старости иницијалног акта. Имплементација наведене мјере резултирала је значајним смањењем броја неријешених најстаријих предмета, као и скраћивањем времена трајања судских поступака у судовима у Босни и Херцеговини.

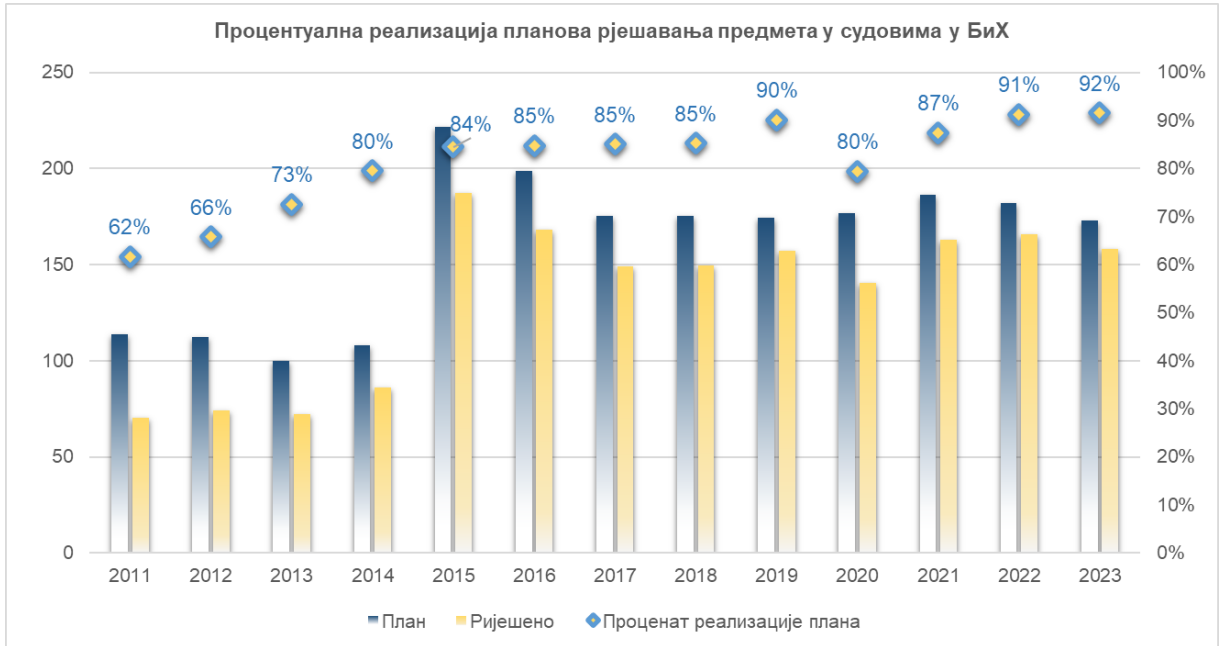
Претходно наведено потврђују подаци да је од почетка периода креирања планова рјешавања предмета, односно од 2011. године до краја 2023. године, ријешено преко 1,7 милиона предмета. Током 2023. године, од предвиђених 172.959 неријешених предмета, ријешено је 158.362 предмета, односно остварен проценат реализације планова у износу од 92%. Пратећи трендове, током 2023. године остварен је највећи проценат реализације плана рјешавања најстаријих предмета од 2011. године. (*Графикон 9 – Процент реализације планова рјешавања предмета у судовима по годинама*).

Посматрано по нивоима судова, а што је приказано на *Графикону 10 – Процент реализације планова рјешавања предмета за 2023. годину по нивоима судова*, првостепени судови су реализовали своје планове рјешавања предмета у износу од 90,2%, другостепени судови у износу од 97,8%, врховни судови ентитета у износу од 99,8%, те Суд Босне и Херцеговине у износу од 98,4%.

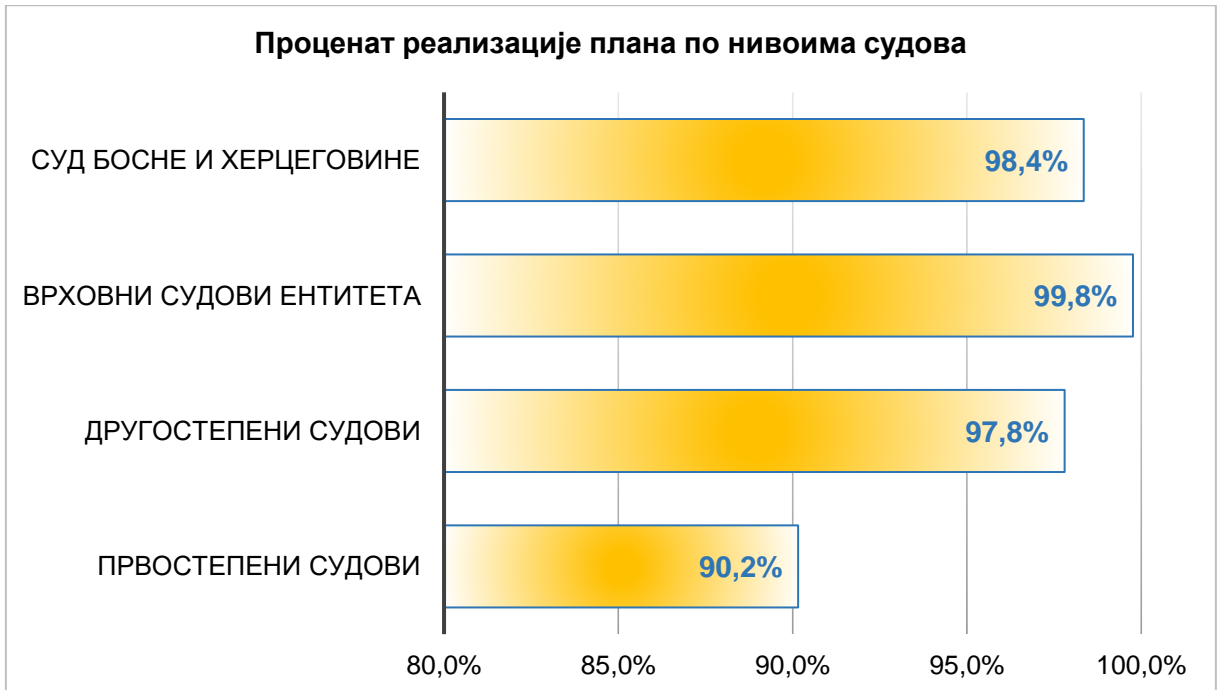
Статистички подаци о броју ријешених и неријешених предмета у судовима биће представљени у наставку извјештаја, у Прилогу 2. *Статистички извјештај о раду судова*.

У сврху транспарентности остварених резултата рада свих судова, ВСТС БиХ тромјесечно објављује резултате рада свих судова на правосудном веб порталу, као и веб порталу ВСТС-а БиХ.

Графикон 9: Процент реализације планова рјешавања предмета у судовима по годинама

Графикон 10: Процент реализације планова рјешавања предмета за 2023. годину по нивоима судова

Вршење континуираног надзора над радом судова и активно праћење резултата рада уз ангажман носилаца правосудних функција на рјешавању предмета резултирало је остварењем претходно наведених резултата. Остварени резултати рада судова препознати су и од стране Европске комисије која је у Извјештају о Босни и Херцеговини за 2023. годину навела да су остварени значајни резултати у погледу смањења трајања судских поступака у првостепеним предметима, као и смањења броја неријешених предмета у судовима.

ВСТС БиХ је у оквиру својих надлежности континуирано давао упутства и смјернице који се односе на примјену Упутства за израду плана рјешавања предмета и Правилника о оријентационим мјерилима за рад судија и стручних сарадника у судовима, чија је примјена и допринијела остварењу бољих резултата рада судова током 2023. године.

Такође, Одјељење за унапређење ефикасности и квалитета рада у судовима (у даљем тексту: Одјељење) Секретаријата ВСТС-а БиХ је пружио пуну подршку у креирању оптималних планова рјешавања предмета у судовима уз давање смјерница за успостављање система равномјерне задужености свих поступајућих судија у суду. Пракса претходних година показала је да је кључни сегмент успјеха добра организација руковођења судом, а која се првенствено заснива на успостављању система равномјерне расподјеле предмета и омогућавање једнаких полазних параметара за остварење очекиваних резултата рада свих носилаца правосудних функција.

Имајући у виду претходно наведено, у оквиру активности финансираних средствима Шведске кроз пројекат „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца у БиХ“, фаза III, изабрана је група од 16 циљних судова којима је Одјељење пружио подршку при успостављању система равномјерне расподјеле предмета што је, у претходном трогодишњем периоду, получило позитивне резултате који се огледају у смањеном броју неријешених предмета, а нарочито предмета из најстарије старосне категорије.

С обзиром да се вредновање резултата рада заснива на нормативима прописаним Правилником о оријентационим мјерилима за рад судија и стручних сарадника у судовима у БиХ, Одјељење и Стална комисија за ефикасност и квалитет судова континуирано врше надзор над његовом примјеном и предлажу мјере за унапређење. С тим у вези, а у сврху унапређења система адекватног вредновања предмета, ВСТС БиХ је у септембру 2023. године усвојио измјене и допуне Правилника које су ступиле на снагу од 1.1.2024. године. Усвојене измјене и допуне настале су као резултат континуираног праћења начина рјешавања предмета, исказаних потреба правосудне заједнице за измјенама, те у коначници мишљења и ставова ВСТС-а БиХ као регулаторног тијела.

Процес стратешког планирања у судовима

Стратешко планирање, као структурирани механизам за системско управљање процесима унутар судова, представља основ за унапређење ефикасности и квалитета рада судова. Стратешко планирање иницирано је од стране ВСТС-а БиХ током 2020. године усвајањем Упутства за стратешко планирање и извјештавање у судовима у БиХ (у даљем тексту: Упутство). Овај процес, између осталог, подразумијева и континуирани мониторинг стратешких планова рада и годишњих програма рада кроз механизам годишњег извјештавања од стране судова. На основу искустава примјене поменутог Упутства у пракси и идентификоване потребе његовог иновирања, донесено је ново Упутство. Новим Упутством су се разјаснили поједини институти процеса стратешког планирања, те понудила практична рјешења за поједине процесе, тиме се читав процес стратешког планирања и извјештавања учинио приступачнијим судском менаџменту.

Процес праћења и евалуације спровођења програма рада предсједника судова је настављен током 2023. године. Уведена је пракса периодичног надзора над реализацијом циљева постављених програмима рада предсједника судова. Анализа имплементације програма рада ће се узимати у обзир приликом аплицирања предсједника судова за нови мандат. Овим се жели осигурати већи ниво одговорности предсједника судова.

Такође, одржан је низ регионалних радионица на тему стратешког планирања да би се подигао ниво разумијевања самог процеса од стране предсједника судова и другог релевантног судског особља. Радионице су одржане у Требињу, Сарајеву, Мостару и Бања Луци, а циљ је био указати на недостатке у процесу које су уочене кроз анализе достављених извјештаја о реализацији стратешких планова и извјештаја о спровођењу програма рада. Такође, представљени су недостаци и добре праксе уочене у самом процесу стратешког планирања, као и садржај новог Упутства.

Слике 4 и 5: Радионице на тему стратешког планирања у Сарајеву и Бања Луци

Поред тога, комплетан процес стратешког планирања унифициран је усвајањем обрасца програма рада кандидата за предсједнике судова, који садржи и приједлог мјера и резултата које кандидат намјерава да оствари у сврху унапређења рјешавања предмета организованог криминала и корупције. Оваква унификација садржаја програма рада омогућила је лакше и прецизније праћење степена реализације циљева које је кандидат за предсједника суда поставио у програму рада и на чију реализацију се обавезао.

Имајући у виду наведено, процес стратешког планирања у судовима представља основу за системски приступ јачању менаџерских капацитета правосудног система, на начин да помаже судовима да се фокусирају на дугорочне циљеве и да осигура да се судови прилагођавају потребама друштва.

Унапређење система финансирања судова у БиХ

Адекватно финансирање судова у БиХ у значајној мјери условљава ефикасан, квалитетан и транспарентан рад судова и тужилаштва у БиХ. С тим у вези, ВСТС БиХ у складу са надлежностима прописаним законом учествује у процесу израде годишњих буџета за судове и тужилаштва, у смислу вршења процјене адекватних буџетских средстава за редован рад правосудних институција у БиХ, као и залагања за континуирано финансирање свих судова и тужилаштва у БиХ. С обзиром да се судови у БиХ финансирају из 14 различитих извора, те да се подршка ВСТС-а БиХ у овом процесу одвија кроз мануелне калкулације великог броја података, препозната је потреба за унапређење наведеног процеса и јачање улоге ВСТС-а БиХ као активног учесника у процесу припреме буџетских захтјева и преговора са органима извршне и законодавне власти.

У оквиру имплементације пројекта „Изградња капацитета правосуђа“, финансираног од стране Владе Краљевине Норвешке, спроводи се активност унапређења система финансирања судова и јачање улоге ВСТС-а БиХ као активног учесника у процесу. Имајући у виду комплексност самог процеса и мануелну обраду података, током 2023. године је пројектни тим ВСТС-а БиХ у сарадњи са Одјељењем за ИКТ Секретаријата ВСТС-а БиХ и екстерним сарадницима израдио софтвер за израду и праћење буџетских процеса, који ће у значајној мјери смањити вријеме потребно за обраду података, те тиме осигурати и адекватан временски период за координацију са судовима и припрему за преговоре са органима извршне и законодавне власти. Софтвер за израду и праћење буџета судова је у тестној фази, након чега ће успједити и обука корисника, те пуштање у употребу.

У сарадњи са колегама из Судске администрације Норвешке, израђен је упоредни преглед система финансирања судова у БиХ и финансирања судова у Норвешкој у циљу преузимања позитивних пракси и примјене у БиХ. Резултати предметне анализе ће понудити приједлоге за унапређење система финансирања судова у БиХ и јачања улоге ВСТС-а БиХ, који ће бити достављени надлежним радним тијелима ВСТС-а БиХ, те у коначници и члановима ВСТС-а БиХ на усвајање.

Такође, у оквиру имплементације пројектне активности, током 2023. године одржани су састанци са представницима извршне и законодавне власти, и то са подручја Херцеговачко-неретванског кантона, Зеничко-добојског кантона, Западнохерцеговачког кантона и Кантона Сарајево. Састанци су имали радно-консултативни карактер у циљу дискусије о раду судова и њиховим стварним потребама за финансијским средствима која се одобравају из буџета кантона и која, у коначници, омогућавају неометано функционисање судова. Предметни састанци резултирали су позитивним мишљењем надлежних министарстава и одобравањем траженог износа финансијских средстава у односу на потребе судова наведених кантона.

Учинци предузетих активности указују на значај активног и координираног приступа свих учесника у поступку, како би се омогућио ефикасан и квалитетан рад судова у складу са потребама и очекивањима грађана.

Унапређење процеса планирања капиталних улагања у судовима у БиХ

Питање капиталних улагања у правосудне институције у БиХ у циљу јачања капацитета правосуђа је изазов с којим се бх. правосуђе редовно сусреће.

Протеклих година, ВСТС БиХ је кроз своје редовне надлежности, као и пројектне активности реализоване уз подршку међународних партнера, активно радио на унапређењу ефикасности правосуђа у контексту капиталних улагања.

Битно је истаћи да су посљедње двије деценије у финансирању капиталних пројеката у правосуђу Босне и Херцеговине, те стварању бољих радних услова, значајну улогу имали страни донатори са учешћем од скоро 30 милиона евра.

Досадашњи однос и ниво улагања у одржавање инвестиција, доводе до питања оправданости улагања донатора у правосудне институције, на што је скренута пажња ВСТС-у БиХ као носиоцу пројектних активности ове врсте.

У периоду од 2016. године до 2021. године, успјешно су реализоване активности усмјерене ка анализи стања судских зграда у погледу физичких и техничких предувјета за ефикасан рад судова, када су између осталог прикупљене неопходне информације у погледу капиталних улагања у правосудне институције.

ВСТС БиХ уз подршку Судске администрације Норвешке имплементира пројекат „Изградња капацитета правосуђа“ у оквиру којег се реализују активности усмјерене на унапређење планирања буџетског оквира судова те пружања подршке судовима у припреми годишњих буџета, што обухвата и капитална улагања.

Како је претходних година изостајао системски приступ судова у адекватном буџетском планирању, нарочито у погледу планирања трошкова капиталних инвестиција и трошкова текућег одржавања, у оквиру пројектних активности планирана је промјена приступа планирању капиталних улагања у судовима на начин да се изради програм текућег и инвестиционог одржавања судских зграда, а што до сада није била пракса. ВСТС БиХ је израдио приручник који садржи три сегмента, и то: 1) Планирање текућег и инвестиционог одржавања судских зграда, 2) Начин сачињавања програма одржавања, те 3) Смјернице за пројектовање судских зграда.

ВСТС БиХ је на сједници одржаној 8.11.2023. године усвојио предметни приручник. Приручником се настоји појаснити врста, обим и динамика активности текућег и инвестиционог одржавања зграда, те начин сачињавања програма одржавања зграде, а све у циљу правилног и правовременог планирања капиталних улагања, као и спречавања настанка већих оштећења.

Смјернице за пројектовање судских зграда су настале као резултат дугогодишњег искуства ВСТС-а БиХ у процесима израде пројектне документације изградње/реконструкције правосудних институција. Примјена поменутих Смјерница би приликом пројектовања судовима требала дати јаснију слику у погледу величине, организације и функционалности простора судских зграда те планирању трошкова.

Све ово треба да омогући судовима израду програма који треба да садржи:

- активности текућег одржавања (што укључује прегледе, поправке, те предузимање превентивних заштитних мјера);
- активности инвестиционог одржавања, што представља побољшање карактеристика постојећих елемената зграде.

Судови ће кроз програм одржавања достављати информације које би требале да дефинишу врсту, обим и динамику активности текућег и инвестиционог одржавања зграде за временски период од пет година.

Надаље, ВСТС БиХ ће кроз пројектне активности пружати савјетодавну подршку током процеса израде програма текућег и инвестиционог одржавања зграда.

Промјене које се желе увести у сарадњи са судовима ће омогућити ВСТС-у БиХ да прати исказане потребе судова, те у складу са законом прописаним надлежностима благовремено дјелује и заједно са судовима учествује у преговорима са надлежним органима извршне и законодавне власти у смислу осигурања оптималних средстава за капитална улагања.

Све наведено треба да осигура већа буџетска улагања, препознавање одговорности надлежних министарстава и влада у погледу редовног улагања новчаних средстава у капиталне инвестиције у правосудним институцијама у БиХ. С друге стране, наведено ће осигурати да судске зграде буду у функционалном стању, јер уколико се не врши редовно и правилно одржавање, лако се може створити нездраво, па чак и опасно окружење чија је санација често скупља од редовног одржавања.

Улога ВСТС-а БиХ у ефикаснијем и квалитетнијем процесуирању предмета организованог криминала и корупције

Повећање ефикасности правосудног система у борби против корупције и организованог криминала је у посебном фокусу ВСТС-а БиХ као регулаторног тијела правосуђа. Недостаци система су идентификовани у бројним међународним извјештајима, али и кроз континуирани мониторинг који ВСТС БиХ спроводи над радом правосудних институција у овом сегменту.

Имајући у виду наведено, ВСТС БиХ је ангажовао тим стручњака за припрему независног извјештаја и препорука за јачање регулаторне улоге ВСТС-а БиХ у борби против организованог криминала и корупције, како би се идентификовале мјере које је потребно предузети да би се оснажила улога ВСТС-а БиХ, како у доношењу потребних релевантних политика, тако и њиховом спровођењу и праћењу ради континуираних побољшања и преузимања одговорности за рад правосуђа у овој области.

Слике 6 и 7: Састанак представника ВСТС-а БиХ са експертима за креирање независног извјештаја и сета препорука; Презентација Независног извјештаја и Сета препорука

ВСТС БиХ је усвојио Независни извјештај и препоруке на сједници одржаној у мају 2023. године. Препоруке садрже и налазе из компаративне анализе система и праксе земаља чланица ЕУ о њиховој регулаторној улози у правосуђу. Ови документи пружају бољи увид у постојеће проблеме и начине њиховог отклањања с фокусом на поступак

именовања, оцјењивања, стратешког планирања, стручног усавршавања, као и дисциплинску одговорност носилаца правосудних функција у контексту утицаја на ефикасније процесуирање предмета организованог криминала и корупције.

У сврху имплементације препорука, креиран је Акциони план који садржи сет мјера и активности које ће се предузети у наредном периоду како би се у коначници оснажила улога ВСТС-а БиХ у процесуирању предмета кривичних дјела организованог криминала и корупције.

Препознавајући значај овог питања, ВСТС БиХ је наставио праксу организовања тематских састанака и округлих столова као форума за отворени дијалог о кључним питањима за постизање веће ефикасности и бољег квалитета у процесуирању предмета организованог криминала и корупције. Фокус закључака и препорука са поменутих састанака био је на питању проактивних тужилачких одлука, квалитет оптужница, пракси судова приликом потврђивања оптужница, стандарда законитости и прихватљивости доказа, унапређењу процесне дисциплине, реорганизацији процеса рада и специјализацији, као и на казненој политици у овој врсти предмета. Циљ ове активности је био усредсредити се на важна питања која могу да утичу на ефикасније и квалитетније процесуирање предмета организованог криминала и корупције. Осим тога, активност је имала за циљ подићи свијест о значају ових питања, али још важније, наставити са тежњом успостављања праксе синхронизованог и системског дјеловања у овој области на нивоу правосуђа.

Слике 8 и 9: Конференције на тему процесуирања организованог криминал и корупције одржане у Сарајеву

Такође, имајући у виду интерес јавности и медија за ову врсту кривичних дјела, у децембру 2023. године одржан је панел на тему „Промовисање транспарентности кроз размјену информација и односа с јавношћу у вези са случајевима организованог криминала и корупције“. Панел је окупио предсједнике судова, шефове кривичних одјељења, главне тужиоце/замјенике, представнике Делегације ЕУ у БиХ и других међународних организација, као и представнике медија. Цијенећи улогу медија у креирању јавног мнијења о раду правосуђа, посебно у случајевима организованог криминала и корупције, панел је био прилика да се представе позитивне праксе у раду судова и тужилаштва у информисању и комуникацији са медијима.

Слика 10: Панел на тему „Промовисање транспарентности кроз размјену информација и односа с јавношћу у вези са случајевима организованог криминала и корупције“, одржан у Сарајеву

Надаље, креиран је и Курикулум за обуку – ефикасније процесуирање организованог криминала и корупције (у даљем тексту: Курикулум) који ће користити као материјал за будуће обуке носилаца правосудне функције и руководилаца правосудних институција. Циљ обуке дефинисане Курикулумом је да судијама које одлучују у предметима организованог криминала и корупције, нарочито у комплексним предметима који укључују већи број оптужених, бранилаца, свједока и вјештака, понуди јасна и структурисана теоријска и практична знања у погледу ефикасног вођења ових поступака.

С друге стране, с обзиром на сложеност ове проблематике, али и посебан сензибилитет јавности према овом питању, током 2023. године је ВСТС БиХ усвојио низ закључака у циљу одржавања процесне дисциплине и континуитета суђења у предметима организованог криминала и корупције. Како би се пратило спровођење закључака ВСТС-а БиХ на овом пољу, потребно је успоставити механизам праћења. Циљ је успоставити и имплементирати праксу надзора поступања судова у оваквим предметима тромјесечно, у циљу пружања информација и подршке Сталној комисији за ефикасност и квалитет рада судова и ВСТС-у БиХ у праћењу рада судова у процесуирању предмета организованог криминала и корупције. Механизам ће бити креиран на основу закључака са округлих столова, састанака и конференција у наредној години.

Такође, ВСТС БиХ је, цијенећи комплексност предмета организованог криминала, одлучио да се предмети ове врсте који испуњавају претходно усвојене критеријуме сложености имају рјешавати унутар двогодишњих планова рјешавања предмета. Усвојени критеријуми односе се на број оптужених у предмету, број тачака оптужнице, број свједока, присуство међународног елемента, противправну имовинску корист прибављену учињењем кривичног дјела, као и штету причињену учињењем кривичног дјела, функцију оптуженог, сложеност вјештачења и сл.

Стављајући у фокус нужност ефикаснијег и квалитетнијег поступања у овим предметима, одлучено је такође да ће се у њима квартално пратити динамика суђења, те одржавања процесне дисциплине. Задовољавање наведена два критеријума представља полазну основу и услов да судија који поступа у сложеним предметима организованог криминала из двогодишњих планова рјешавања предмета има остварени проценат остварења једногодишњег плана рјешавања предмета.

С обзиром да се ова пракса показала утицајном на повећање броја заказаних главних претреса у предметима организованог криминала, накнадно су усвојени и критеријуми уврштавања сложених судских предмета високе корупције у двогодишње планове рјешавања предмета. Начин праћења са посебним фокусом на динамику суђења и одржавања процесне дисциплине примјењиваће се и у овој врсти предмета.

Свим овим активностима, као и наставком планираног рада у овој области, како кроз континуирани мониторинг над радом правосудних институција, тако и кроз организацију

планираних стручних конференција и унапређење Курикулума за обуку у овој области, ВСТС БиХ ће, у оквиру својих надлежности, наставити са напорима да се свеукупни резултати у погледу процесуирања организованог криминала и корупције унаприједе.

Спровођење Стратегије за унапређење родне равноправности у правосуђу БиХ

Имплементација Стратегије за унапређење родне равноправности у правосуђу БиХ (у даљем тексту: Стратегија), усвојене од стране ВСТС-а БиХ крајем октобра 2020. године, настављена је и 2023. године, кроз реализацију акционих планова правосудних институција, донесених на основу Стратегије.

У оквиру пројекта „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца у БиХ“, фаза III, ВСТС БиХ је, у сарадњи са шведским стручњацима, пружио подршку одређеном броју правосудних институција у процесу реализације акционих планова за имплементацију Стратегије.

У оквиру наведене подршке, у мају 2023. године, реализована је посјета представника ВСТС БиХ и шведских експерата Врховном суду Федерације БиХ, Кантоналном суду у Зеници, Општинском суду у Травнику, Окружном јавном тужилаштву Источно Сарајево, и Кантоналном тужилаштву Зеничко-добојског кантона, током које се разговарало о спроведеним и планираним активностима, као и потешкоћама и изазовима са којима се институције сусрећу.

Слике 11 и 12: Посјета представника ВСТС-а БиХ циљним судовима

Како би се осигурало редовно извјештавање о имплементацији Стратегије у правосуђу БиХ, ВСТС БиХ је усвојио приједлог допуне Смјерница за израду годишњег наративног извјештаја о раду судова и Смјерница за израду годишњег извјештаја о раду тужилаштва, на начин да се листом обавезних података који се имају укључити у ове извјештаје обухвате и подаци о активностима, предузетим од стране правосудних институција у циљу имплементације Стратегије и постигнутим резултатима.

Битно је напоменути и да ВСТС БиХ наставља да јача капацитете за унапређење родне равноправности кроз пројекат „Печат родне једнакости за јавне институције у БиХ“, који је дио глобалног програма за равноправност полова Развојног програма Уједињених нација (*UNDP – United Nations Development Programme*) у БиХ. Ријеч је о пројекту који се залаже за увођење родне равноправности као главне политике која доприноси задовољству и добробити грађана, изградњи снажних институција, економском развоју и расту.

ВСТС БиХ је прва институција у БиХ која је узела учешће у наведеном пројекту, те тиме ставила Босну и Херцеговину међу четири земље у Европи које су приступиле добијању печата родне равноправности.

Правосуђе и рањиве групе

Једна од битних карактеристика квалитета рада правосуђа је и однос према корисницима правосудног система. Приступ правди, који мора бити једнак и униформан за све грађане, однос службеника суда приликом контакта странака са судом, однос судије према странкама у току спровођења поступка, само су неки од аспеката односа према корисницима.

Иако судови у БиХ имају прописане и устаљене обрасце поступања према корисницима судова, поставља се питање колико такве праксе уважавају потребе појединих рањивих група у нашем друштву.

Након низа активности предузетих на унапређењу положаја рањивих група у контакту са правосуђем у оквиру пројекта „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца у БиХ“, фаза III, ВСТС БиХ је приступио идентификацији додатних области у којима је могуће пружити подршку.

У том смислу, спроведена је анализа предмета одузимања пословне способности на судовима у БиХ, која је указала на потребу усклађивања поступања судова и вјештака са стандардима Конвенције УН-а о правима лица са инвалидитетом. На основу резултата анализе, ВСТС БиХ је издао препоруке судовима, којима се скреће пажња на начела Конвенције, ставове Европског суда за људска права у овим предметима, те подсјећа на законске одредбе које регулишу ову материју, како би се осигурало да се лишавању пословне способности прибјегава онда када је то заиста неопходно и у обиму у којем је то неопходно.

Напори на унапређењу прикупљања података о предметима дискриминације, као једног од најзначајнијих сегмената са становишта потреба рањивих група, настављени су и током 2023. године у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у БиХ и пројектом „ЕУ за људска права и сузбијање дискриминације у БиХ“.

У вези с тим, реализован је циклус обука намијењених судијама и уписничарима, са циљем осигурања досљедног уноса података о предметима дискриминације у систем *CMS*, како би се подаци могли користити за статистичко извјештавање о предметима дискриминације. Обукама су приступили представници из преко 50 првостепених судова у БиХ.

Слика 13: Обука усмјерене на осигурање досљедног уноса података о предметима дискриминације у систем *CMS*

Знатно унапређење нивоа уноса података о предметима дискриминације на судовима у БиХ, које је успједило по спровођењу ранијих активности ВСТС-а БиХ потврђено је и анализом ових предмета 2023. године. Анализа је резултирала и идентификацијом техничког рјешења које ће убудуће омогућити ажуран унос података о областима примјене Закона о забрани дискриминације у систему *CMS*.

Озбиљну пријетњу принципима равноправности и недискриминације представљају кривична дјела из мржње, као посебан облик кривичних дјела, мотивисаних пристраношћу или предрасудама према одређеној особи, која нарочито погађају рањиве групе.

Како би се створили предуслови за креирање ефикасних политика за сузбијање инцидената мотивисаних мржњом, ВСТС БиХ је приступио отклањању утврђених недостатака у прикупљању поузданих података о кривичним дјелима из мржње, те је у вези с тим осмислио техничко рјешење којим ће се унаприједити систем *TCMS/CMS* за ове предмете.

Затим, како би се унаприједиле вјештине испитивања свједока – припадника рањивих група у оквиру истражног и судског поступка, за носиоце правосудних функција организован је семинар на тему „Припадници рањивих група као свједоци у поступку“, чији је програм креирао ВСТС БиХ.

Учесници семинара су имали прилику упознати се са основним вјештинама комуникације и њиховој примјени у истражном и судском поступку, основним техникама комуникације у раду тужилаца и судија, те вјештинама комуникације у стресним ситуацијама. Поред тога, разговарало се о начинима испитивања свједока у оквиру истражног и судског поступка, те начинима мотивисања ових категорија свједока за свједочење.

Битно је напоменути и да се ВСТС БиХ стара да се у програмима обуке и стручног усавшавања ентитетских центара за едукацију судија и тужилаца (у даљем тексту: ЦЕСТ) нађу и одговарајући семинари/радионице, на тему права рањивих група.

Слике 14 и 15: Семинар „Припадници рањивих група као свједоци у поступку“

По сада већ устаљеној пракси, ВСТС БиХ се и ове године придружио међународној кампањи „16 дана активизма против родно заснованог насиља“, те је организовао обуку за именоване савјетнике и савјетнице за превенцију сексуалног и родно заснованог узнемиравања у правосудним институцијама у БиХ, те је поводом међународних дана значајних за рањиве групе издао пригодна саопштења за јавност, којима се придружио напорима државних институција и невладиног сектора усмјереним на осигурање приступа правди за све особе, без дискриминације.

5.1.2. Унапређење рада судова

Примјена нових модела рада кроз реорганизацију пословних процеса у судовима

Реорганизација пословних процеса у судовима Босне и Херцеговине је и у 2023. години представљала кључну стратешку активност ВСТС-а БиХ усмјерену ка унапређењу ефикасности и квалитета правосудног система.

У сарадњи са Судском администрацијом Шведске и шведским судовима, пословни процеси су успјешно реорганизовани у 18 судова у Босни и Херцеговини. Резултати постигнути у 2023. години показали су позитиван утицај иновираног начина рада на квалитет и ефикасност рада ових судова. Статистички подаци указују на повећање

продуктивности рада, броја ријешених предмета и јачања стручности несудског особља. У укупно 18 судова, приправници су учествовали у рјешавању више од 130.000 предмета, значајно доприносећи ефикасности поступања.

Кроз подршку судовима у правилној примјени новоуспостављених алата рада и изради јасног ходограма, постигнута је рационализација процеса рада, успостављена боља контрола рада и смањена могућност грешака у раду несудског особља.

У циљу изградње одрживих капацитета будућих носилаца правосудних функција и њихове припреме за професионалну каријеру, судије које су прошле процес реорганизације пословних процеса биле су дијелом едукације едукатора о спровођењу менторства за приправнике. Сврха едукације је била побољшати менторске компетенције и вјештине у раду са приправницима, примјењујући позитивне праксе шведских судова.

Слика 16: Едукација едукатора о спровођењу менторства за приправнике

У току едукације уочена је потреба за изработом приручника за судије менторе, с циљем хармонизације рада, правилног разумијевања менторске улоге и остваривања квалитетног менторског процеса. Приручник ће пружити судијама менторима смјернице и алате који ће унаприједити квалитет менторства у судовима у БиХ, те на тај начин допринијети и стварању базе квалитетног будућег правосудног кадра.

У марту 2023. године одржан је завршни семинар на којем су представљени постигнути резултати, утврђене препоруке за даље побољшање и дефинисана будућа сарадња и координација усмјерена на јачање ефикасности правосуђа са релевантним министарствима правде.

Слика 17: Завршни семинар „Реорганизација пословних процеса у судовима“

У сврху постизања вишег нивоа професионализације, повећања одговорности и унапређења вјештина те компетенција несудског особља, настављена је сарадња са министарствима правде и ентитетским ЦЕСТ-овима. Она је резултирала изработом

Курикулума за обуку судских асистената, док је у сарадњи са ентитетским ЦЕСТ-овима израђен Курикулум за обуку приправника.

Циљ оба курикулума је успоставити континуирану и систематичну обуку, стварајући стандарде радног учинка судских асистената/дактилографа, односно приправника. У том контексту, курикулуми су стављени на употребу министарствима правде и ентитетским ЦЕСТ-овима као будућим корисницима који требају да обезбиједи њихову имплементацију.

Наставак сарадње и подршке министарстава правде потребан је и кроз одобрење нове категорије особља „стручни сарадник за пружање подршке судијама у раду“. Ова иницијатива осигурава одрживост постигнутих резултата, доприноси повећању ефективности и ефикасности, те оптимизацији људских ресурса.

Будући да су резултати остварени у 18 циљних судова показали да се реорганизација пословних процеса на претходно описани начин може сматрати ефикасном за унапређење ефективности, ефикасности и квалитета рада судова, покренут је процес увођења истог модела рада и у друге судове. У ту сврху, одређени су судови ментори који су у процесу реорганизације постигли најзначајније резултате, а који ће уз подршку ВСТС-а БиХ и Судске администрације Шведске спровести реорганизацију и у другим судовима (тзв. судови ментори).

Судови ментори које је одредио ВСТС БиХ за процес дисеминације су: Општински суд у Травнику, Општински суд у Зеници, Општински суд у Тузли, Основни суд у Бијељини и Основни суд у Добоју.

Унапређење процесне дисциплине у судским поступцима

ВСТС БиХ је предузимањем активности у оквиру својих надлежности утврдио да је неадекватно поступање у кривичним предметима узрок нерационалном трошењу ресурса судова и шаље лошу слику јавности о раду правосуђа, те да је нужно адекватно одговорити на криминалитет и заштитити грађане од његових појавних облика.

Проблем непоштовања процесне дисциплине у кривичним поступцима препознат је и у Извјештају стручњака о питањима владавине права у Босни и Херцеговини (Брисел, 5.12.2019. године), тзв. *Priebeov* извјештај, у којем је наведено да су кривична суђења предуга, сложена и неефикасна.

Имајући у виду налазе из наведеног извјештаја, интензивирано је залагање ВСТС-а БиХ на унапређењу процесне дисциплине у кривичним поступцима кроз имплементацију пројектних активности у оквиру пројекта „Изградња капацитета правосуђа“ у сарадњи са представницима Судске администрације Норвешке и Судског савјета Холандије (у даљем тексту: међународни експертни тим) које чине судије кривичних одјељења судова из наведених земаља са дугогодишњим искуством у овој области. Активности се спроводе у пилот судовима: Општинском суду у Сарајеву, Кантоналном суду у Сарајеву, Основном суду у Бијељини, Окружном суду у Бијељини, Општинском суду у Зеници и Кантоналном суду у Зеници. Као партнери пројекта, у имплементацији активности учествују и Кантонално тужилаштво Кантона Сарајево, Окружно јавно тужилаштво Бијељина и Кантонално тужилаштво Зеничко-добојског кантона. Такође, на подручју Бијељине је у пројектне активности укључен и Збор адвоката, те на подручју Зенице Регионална адвокатска комора.

У 2023. години су формиране радне групе за сарадњу и радне групе за унапређење рада кривичних одјељења и ефикасности кривичног поступка за свако подручје, а које чине представници пилот судова, партнера пројекта – тужилаштва и адвоката које су радиле на припреми докумената уз помоћ којих је дат допринос унапређењу међуинституционалне сарадње, одржавања претпретресног рочишта и процесне дисциплине.

Рад радних група за сарадњу резултирао је сљедећим документима:

- Меморандум о разумијевању потписан 1.9.2023. године од стране руководиоца Кантоналног суда у Сарајеву, Општинског суда у Сарајеву и Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево;

- Протокол потписан 18.9.2023. године од стране руководиоца Основног суда у Бијељини, Округног суда у Бијељини, Округног јавног тужилаштва Бијељина, те Збора адвоката Бијељина;
- Меморандум о разумијевању потписан 23.5.2023. године од стране руководиоца Општинског суда у Зеници, Кантоналног суда у Зеници, Тужилаштва Зеничко-добојског кантона, те Регионалне адвокатске коморе Зеница.

Рад радних група за унапређење рада кривичних одјељења и ефикасности кривичног поступка резултирао је слjedeћим документима:

- У Кантону Сарајево – Контролна листа за претпретресно рочиште за суд уз дефинисане теме о којима ће се расправљати, позиве за тужилаштво и за одбрану оптуженог, анализа садржаја Закона о кривичном поступку који се односи на процесну дисциплину са примјерима из судске праксе;
- На подручју Бијељине – Контролна листа за претпретресно рочиште за суд уз дефинисана питања о којима ће се расправљати и Контролна листа процесних алата за унапређење процесне дисциплине у кривичним поступцима;
- У Зеничко-добојском кантону – Контролна листа за претпретресно рочиште за суд уз дефинисана питања о којима ће се расправљати и нацрт Смјерница за поступање у кривичном поступку у судовима Зеничко-добојског кантона.

Сви наведени документи, између осталог, третирају нужност одржавања процесне дисциплине у кривичним предметима, као један од битних предуслова за унапређење цјелокупног кривичног поступка у смислу ефикаснијег и квалитетнијег поступања судова.

Процесна дисциплина у кривичним предметима, с обзиром на битност, била је тема и на свим састанцима у присуству представника правосудних институција са подручја Зенице, Сарајева и Бијељине, ВСТС-а БиХ и међународног експертног тима у оквиру њихових посјета институцијама у току 2023. године, а на којима се разговарало о проблемима и приједлозима рјешења за унапређење кривичног поступка.

Како би се унаприједила процесна дисциплина учесника у кривичном поступку, нужно је проактивно дјеловање како поступајућих судија и тужилаца, тако и представника адвокатске заједнице, односно одбране оптужених које ће резултати смањењем трајања кривичних поступака и смањењем броја одложених претреса на најмању могућу мјеру.

Слика 18: Састанак међународног експертног тима са представницима правосудних институција Кантона Сарајево

Договорено је да ће се активности одвијати кроз одржавање састанака представника међународног експертног тима са пилот судовима, тужилаштвима и представницима адвокатске заједнице са посебним фокусом на:

- интензивнију примјену до сада израђених докумената, те њихово евентуално ревидирање уколико примјена покаже да је потребно унапређење;

- разматрање увођења другачијег начина заказивања и одржавања претреса, што подразумијева одржавање адекватне динамике суђења у кривичним предметима, адекватног коришћења времена за одржавање главног претреса који треба да траје дуже и јачања процесне дисциплине;
- наставак јачања улоге руководиоца пилот судова када је у питању имплементација пројектних активности и свега што се односи на унапређење рада кривичних одјељења;
- укључивање у рад и судија кривичног одјељења Врховног суда Федерације БиХ и залагање да се активностима придружи и Врховни суд Републике Српске.

Надаље, са циљем обезбјеђивања одрживости мјера и резултата усмјерених ка ефикаснијем и квалитетнијем спровођењу судског поступка и процесне дисциплине, ВСТС БиХ је наставио са имплементацијом механизма сталног праћења примјене раније израђених алата за унапређење ефикасности и квалитета парничног поступка, а посебно примјене Смјерница за поступање у парничном поступку (у даљем тексту: Смјернице). Циљ Смјерница је успостављање професионалних стандарда у погледу уједначеног тумачења и примјене процесних одредби, а све ради постизања уједначеног поступања судија, те јачања процесне дисциплине и ауторитета суда. Предметне Смјернице су усвојене у свим кантонима закључно са априлом 2021. године, те су од тог датума усвојене Смјернице у примјени у свим општинским и кантоналним судовима.

Током јула 2023. године, представници ВСТС-а БиХ су одржали састанак са судијама грађанског одјељења Врховног суда Федерације БиХ, са којима је успостављена сарадња на овој активности, имајући у виду да је Врховни суд Федерације БиХ надлежан за уједначено поступање у пракси судова у Федерацији БиХ.

Узимајући у обзир да је примјена Смјерница тренутно уједначена на нивоу правосуђа сваког кантона, а циљ је постићи потпуну уједначеност примјене у Федерацији БиХ и по могућности и у цијелој БиХ, закључено је да би циљни судови у Федерацији БиХ требали да започну процес приближавања стандарда поступања судова приликом примјене Смјерница, што ће резултирати већом правном сигурности, као и ефикаснијем и квалитетнијем поступку, што је и коначни циљ предметне активности.

С тим у вези, у оквиру пројекта „Изградња капацитета правосуђа”, у децембру 2023. године одржан је округли сто под називом „Примјена Смјерница за поступање у парничном поступку“ на којем су присуствовали представници свих кантоналних судова, представници појединих општинских судова, те представници ВСТС-а БиХ, док су судије грађанског одјељења Врховног суда Федерације БиХ модерирале темама округлог стола. Том приликом, учесници су имали прилику разговарати о искуствима у досадашњој примјени Смјерница, потешкоћама са којима су се сусретали приликом примјене, приједлозима о допуни садржаја Смјерница, као и ефектима примјене самих Смјерница. Усвојени закључци са округлог стола представљаће основу за наредне мјере и активности које ће ВСТС БиХ предузимати, а све у циљу јачања процесне дисциплине и ауторитета суда, као и ефикаснијег и квалитетнијег парничног поступка.

Слике 19 и 20: Округли сто „Примјена Смјерница у парничном поступку“

Унапређење рада извршних одјељења судова и службе судских извршилаца

Стратешко одређење ВСТС-а БиХ у правцу унапређења извршног поступка у БиХ у складу је с препорукама ЕУ кроз чије испуњење се извршни поступак може значајно унаприједити. Уколико пресуда не буде добровољно извршена, а посебно ако не буде спроведена на основу приједлога за извршење кроз извршни поступак, поништава се сврха њеног доношења и поступања суда. Тренутно стање у БиХ је такво да се велики број пресуда чије се извршење спроводи кроз извршни поступак не може извршити због неефикасности извршног поступка.

Узрок таквог стања је дијелом у неадекватној организацији рада судова, затим начину управљања предметима од стране судија, неефикасним радом и организацијом рада судских извршилаца, неадекватним материјалним и финансијским ресурсима за рад извршних одјељења судова, али у знатној мјери и због изостанка реформе извршног поступка у БиХ на страни законодавне и извршне власти, те пасивности тражилаца извршења.

У том смислу, недостатке који су идентификовани у раду судова, ВСТС БиХ је током 2023. године настојао да отклони, те је наставио с имплементацијом активности на унапређењу рада извршних одјељења судова³ кроз примјену сета препорука с циљем смањења прилива предмета у суд и ефикаснијег рада судија и судских извршилаца на извршним предметима.

Редовно је праћен рад судова на имплементацији препорука кроз извјештавање и одржавање састанака током којих су судови презентовали активности које су предузимали у оквиру извршних одјељења у циљу имплементације дефинисаних препорука, као и остварене резултате. Фокус рада судова био је на предузимању превентивних мјера кроз унапређење сарадње са тражиоцима извршења и повећање транспарентности извршног поступка.

Сарадња са комуналним предузећима као највећим покретачима извршног поступка првенствено је усмјерена ка предузимању мјера у циљу смањења прилива предмета у суд, подношење приједлога за извршење са тачним и потпуним подацима о извршенику, ажурно поступање комуналних предузећа у случају измирења дуга од стране извршеника, те сарадња са судским извршиоцима у циљу осигурања њиховог ефикаснијег рада на терену. Захваљујући наведеном, успостављен је ефикаснији рад судова, а посебно служби судских извршилаца на терену будући да је омогућена сарадња судских извршилаца и представника комуналних предузећа приликом предузимања конкретних радњи.

Поред унапређења сарадње са комуналним предузећима, ВСТС БиХ је заједно са судовима допринио унапређењу транспарентности извршног поступка, те је у ту сврху сачињена посебна информативна брошура намијењена за грађане која садржи основне информације о извршном поступку и која је објављена на страници ВСТС БиХ и веб страницама пилот судова.

Израђена брошура омогућава грађанима увид у поступак извршења, као и њихова права и обавезе у случају да требају покренути извршни поступак или је против њих поднесен приједлог за извршење.

Један од недостатака извршног поступка који утиче и на ефикасно поступање суда по захтјеву странака јесте и недостатак адекватних финансијских средстава за рад извршних одјељења.

Како би се унаприједио рад судова кроз осигурање довољних буџетских средстава, ВСТС БиХ је успоставио сарадњу са надлежним кантоналним и ентитетским министарствима правде, те је израђен и документ – *Структурални план за ефикасније планирање буџетских средстава* (у даљем тексту: Структурални план) који треба да омогући предсједницима судова једноставније и ефикасније образлагање потреба

³ Општински судови у Сарајеву, Зеници и Мостару, те основни судови у Приједору и Бања Луци

извршних одјељења суда у циљу постизања позитивних резултата и веће ефикасности рада одјељења.

На основу приједлога ВСТС-а БиХ, судови су израдили Структурални план наводећи конкретне циљеве и потребе како у погледу материјалних, тако и у погледу кадровских недостатака у суду, те су одржани састанци са представницима министарстава, на којима су присуствовали и представници ВСТС-а БиХ, када су по први пут представљене стварне потребе извршних одјељења судова, те су предсједници имали прилику да уз подршку ВСТС-а БиХ укажу на значај рада извршног одјељења и недостатке у погледу људских и материјалних капацитета, а што значајно утиче на ефикасност рада.

Израђени Структурални план ће се користити као алат приликом израде буџетског приједлога суда, те ће ВСТС БиХ наставити да прати рад судова у погледу примјене Структуралног плана за сваку буџетску годину и у складу је са другим активностима ВСТС-а БиХ усмјереним на процес буџетирања судова.

Ради унапређења рада извршних одјељења, неопходна је континуирана сарадња судова и надлежних министарстава правде уз активно учешће ВСТС-а БиХ.

Слика 21: Састанак са министарствима

С обзиром да успјешност реализације бројних активности зависи од става и одређења надлежних министарстава правде у БиХ, током 2023. године је ВСТС БиХ организовао студијску посјету Шведској којој су присуствовали министар Министарства правде БиХ, министар Федералног министарства правде, министар Министарства правде Републике Српске, министрица Министарства правде и управе Кантона Сарајево, министар Министарства правде и управе Зеничко-добојског кантона, те директор Агенције за заштиту личних података у БиХ.

Сврха посјете била је упознавање са радом Агенције за извршење Шведске, међународним партнером ВСТС-а БиХ, те сагледавање могућности унапређења извршног поступка у БиХ узимајући у обзир добре праксе организације рада Агенције за извршење. Наглашена је битност постојања адекватних законских рјешења која ће омогућити делегацију одређених задатака са судије/стручног сарадника на судске извршиоце, као и ефикасније прикупљање података о извршеницима и њиховој имовини од стране суда.

Након студијске посјете, ВСТС БиХ је у сарадњи са Федералним министарством правде обновио раније достављену иницијативу за измјене и допуне Закона о извршном поступку ФБиХ, те се у наредном периоду очекује активан рад надлежних институција за припрему коначног приједлога измјена и допуна закона.

Слика 22: Студијска посјета Шведској

Веома значајан сегмент ефикасности рада извршних одјељења је и унапређење статуса и положаја судских извршилаца у судовима, те су се у том смислу током 2023. године спроводиле активности у сарадњи са судовима и партнерима из Шведске, Агенцијом за извршење.

Као један од проблема извршног поступка истакнут је и недостатак сталне едукације и адекватне стручности судских извршилаца од чијих активности зависи и поступак спровођења извршења, а у коначници и наплата потраживања тражиоца извршења. На основу резултата анкете коју је ВСТС БиХ спровео у свим првостепеним судовима у којој су учествовале све судије извршног реферата суда као и судски извршиоци, израђен је приједлог измјене услова и описа послова за судске извршиоце, као и приједлог почетне обуке, односно едукације судских извршилаца која би била обавезна за све судске извршиоце.

Приједлог описа послова и едукације је представљен Радној групи за унапређење пословних процеса у судовима, а потом и члановима ВСТС-а БиХ, те је достављен надлежним министарствима у циљу усвајања измјена и допуна релевантних правилника, чиме ће се омогућити судовима да у радни однос примају кандидате који су компетентни и имају одговарајуће знање и искуство неопходно за обављање послова судског извршиоца.

У контексту наведеног, изузетно је значајан рад надлежних институција, односно министарстава правде кантона и ентитета како би се усвојиле предложене измјене и на тај начин унаприједио рад судова и службе судских извршилаца.

Слика 23: Састанак са Радном групом

Једна од препорука ЕУ у циљу ефикаснијег спровођења извршног поступка јесте и омогућавање несметаног приступа судова свим релевантним јавним регистрима у којима су садржани подаци о извршеницима и њиховој имовини.

Како би се сагледале све могућности успоставе оваквог начина рада судова, ВСТС БиХ је ангажовао стручњака који је израдио *Анализу о могућностима повезивања правосудних информационих система и система других агенција и институција у*

циљу осигурања електронског приступа релевантним подацима за потребе извршног поступка, а по потреби и других реферата.

Суштина приједлога је да се судовима омогући да електронским путем, током извршног поступка, прикупљају податке о извршеницима и њиховој имовини у циљу спровођења извршног поступка на најефикаснијем предмету и средству извршења, што ће допринијети и већој наплати потраживања тражиоца извршења, као и краћем трајању извршног поступка.

На овај начин би се олакшао рад не само судовима, него и надлежним органима који ће податке суду достављати електронским путем, а тај начин комуникације такође могу да користе и са другим органима и институцијама који испуне све неопходне предуслове, те самим тим ће се обављање свакодневних задатака учинити далеко ефикаснијим.

Слике 24 и 25: Представљање „Анализе о могућностима повезивања правосудних информационих система и система других агенција и институција у циљу осигурања електронског приступа релевантним подацима за потребе извршног поступка“

Јачање транспарентности рада судова кроз унапређење комуникационих пракси

Креиран и на коришћење судовима уступљен документ Медијски акциони план који представља компилацију материјала која садржи документе „Медијски акциони план“, „Водич за креирање и управљање садржајима веб страница“ и „Комуникација с медијима и коришћење комуникационих алата/контролна листа“ један је од најзначајнијих резултата остварених у активностима успостављања система проактивније комуникације судова с медијима и јавношћу.

Ријеч је о сету водича за унапређење сарадње и односа с медијима кроз успостављање система планске комуникације, коришћење основних комуникационих канала и алата, те креирање и управљање садржајима веб страница правосудних институција. Ради се о документу чија је примјена већ резултирала одређеним унапређењима у комуникационим праксама код одређеног броја судова.

Активности предузете у процесу јачања транспарентности судова је ВСТС БиХ углавном спроводио у сарадњи са међународним партнерима, највећим дијелом у оквиру пројекта „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца у БиХ“, фаза III, који реализује уз подршку Владе Шведске.

Слика 26: Конференција „Заговарање интензивније примјене Медијског акционог плана“ одржана у Сарајеву

ВСТС БиХ и партнерска Судска администрација Шведске континуирано врше мониторинг примјене документа од стране судова, а на основу чијих резултата ће бити креиране мјере за будуће дјеловање и активности.

Темељни циљ креирања споменутих документа и усклађивања с Комуникационом стратегијом ВСТС-а БиХ, која представља својеврсну „кишобран“ стратегију за цијело правосуђе, јесте осигурати стратешки приступ процесу комуницирања као једином начину који може да донесе стварне промјене и јача транспарентност рада судова.

Значајан резултат истовремено представља и покретање дискусија о коришћењу друштвених мрежа као званичних комуникационих канала правосудних институција, што треба резултирати израдом водича за управљање друштвеним мрежама као званичним комуникационим каналима и уврштавањем друштвених мрежа у званичне комуникационе канале правосудних институција. На овај начин значајно ће бити модернизоване комуникационе праксе у правосудним институцијама, што ће се директно одразити на правовременост и континуираност информисања јавности. Овај процес започет је уз подршку ЕУ као дио активности инструмента техничке помоћи (TAIEX) и размјене информација ЕУ.

Континуирана примјена развијених алата, као и савремених комуникационих канала, осигураће унифициран приступ правосудних институција комуникационим процесима, те самим тим дати значајан допринос у укупном процесу јачања транспарентности рада правосудних институција, као и повјерења јавности у њихов рад.

Слика 27: TAIEX конференција

Транспарентном раду судова допринијеће у великој мјери и нове Смјернице за објављивање судских и тужилачких одлука, аката и информација о предметима, које је утврдила Радна група ВСТС-а БиХ за анализу и унапређење објављивања судских и тужилачких одлука, о чему је више информација приказано у наставку извјештаја у потпоглављу 5.4. *Едукација носилаца правосудних функција.*

Реконструкција простора Палате правде у Сарајеву за потребе проширења и унапређења радних услова Кантоналног суда у Сарајеву и Општинског суда у Сарајеву

ВСТС БиХ је наставио праксу континуираног унапређења смјештајних капацитета и услова рада у правосудним институцијама у БиХ. Пројектом „Унапређење квалитета правосуђа“ финансираног средствима Владе Краљевине Норвешке, у 2022. години израђена је пројектна документација за реконструкцију простора Палате правде у Сарајеву за потребе проширења Кантоналног суда у Сарајеву и Општинског суда у Сарајеву. Поред пројектне документације, добијене су све потребне сагласности надлежних институција, а на крају 2022. године је прибављено је и одобрење за грађење.

Надаље, ВСТС БиХ је у априлу 2023. године са Владом Федерације БиХ и Владом Кантона Сарајево потписао Меморандум о разумијевању којим су успостављени сарадња и обавезе потписница у циљу стицања услова за предају објекта који је користио Казнено-поправни завод „Миљацка“. У априлу 2023. године, Делегација ЕУ у БиХ је објавила тендер за одабир извођача радова и стручног надзора грађења, а у периоду август–септембар 2023. године, одабран је извођач радова и стручни надзор радова.

У јулу 2023. године Министарство правде и управе Кантона Сарајево је преузело објект у којем је био смјештен Казнено-поправни завод „Миљацка“, а у децембру 2023. године, објект је предат извођачу радова за потребе почетка радова. У децембру 2023. године започели су радови на реконструкцији простора Палате правде у Сарајеву. Реконструкцијом просторија Казнено-поправног завода „Миљацка“, ријешити се дугогодишњи проблем недостатка простора за смјештај судија и попуњавања систематизованих позиција у Општинском суду у Сарајеву и Кантоналном суду у Сарајеву, а такође побољшати радни услови како за запослене, тако и за јавност. Реконструкцијом простора ће се побољшати приступ лицима са потешкоћама у кретању, као и енергетска ефикасност зграде.

Слика 28: Реконструкција дијела зграде Палате правде у Сарајеву

5.1.3. Заговарање реформских процеса ВСТС-а БиХ

Иницијатива за реформу парничног законодавства

С обзиром на повећање броја ријешених предмета у првом степену, повећао се и број жалбених предмета, те је било потребно предузети активности како би се унаприједио поступак.

ВСТС БиХ је у 2023. години, у оквиру пројекта „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца у БиХ“, фаза III, спроводио активности у циљу унапређења поступка по жалби у парничним поступцима и спровођења реформе ове области у складу са европским стандардима. Коначан циљ активности ВСТС-а БиХ је ефикасније поступање судова и већа сигурност грађана при остварењу њихових права.

Фокус досадашњих активности ВСТС-а БиХ био је усмјерен на првостепени грађански поступак и првостепене судове, будући да су највећи проблеми у вези броја и трајања предмета идентификовани у тој фази поступка. Међутим, статистички подаци указују да се са истовјетним проблемима сусрећу и другостепени судови.

У циљу унапређења законских прописа и процедуре пред судовима и покретања иницијативе за измјене и допуне важећих закона о парничном поступку, ВСТС БиХ је формирао експертни тим сачињен од домаћих и међународних стручњака који је радио на анализи законских одредби, те је идентификовао потребне измјене и допуне важећих закона о парничном поступку, али и друге мјере које су институционалне, структурне или организационе природе, а усмјерене су на унапређење ефикасности поступка унутар постојећег правног оквира.

На основу анализа које је спровела експертна група, израђен је документ који садржи иницијативу за измјене и допуне важећих закона о парничном поступку, са конкретним приједлозима који је представљен на састанку Сталне комисије за ефикасност и квалитет судова, а потом и на сједници ВСТС-а БиХ у фебруару 2023. године, при чему су чланови ВСТС-а БиХ дали сагласност да се спроведу јавне консултације са релевантним судионицима жалбеног парничног поступка, са крајњим циљем покретања законодавне иницијативе за измјене и допуне закона о парничном поступку.

Суштина израђеног приједлога је да се суду подносе жалбе које су квалитетније образложене и које ће допринијети ефикаснијем раду другостепених судова.

ВСТС БиХ је започео дијалог са професионалном заједницом у циљу представљања приједлога реформе жалбеног парничног поступка у Босни и Херцеговини организацијом дводневног састанка са представницима другостепених судова у Босни и Херцеговини, Адвокатским коморама Федерације БиХ и Републике Српске, те представницима Министарства правде БиХ, Федерације БиХ и Републике Српске те Правосудном комисијом Брчко дистрикта БиХ, током којег је детаљно презентован приједлог експертног тима за измјене и допуне закона о парничном поступку, те је остављен додатни рок како би се присутни могли изјаснити о приједлогу и доставити евентуално додатне коментаре и сугестије.

Посебан састанак одржан је са представницима адвокатских комора Федерације БиХ и Републике Српске у циљу додатног разматрања израђеног приједлога за измјену закона о парничном поступку и достављања надлежним органима ради покретања званичне законодавне процедуре.

Усвајањем предложених измјена и допуна закона о парничном поступку допринијеће се ефикаснијем и бржем поступању судова будући да ће се судови растеретити поступака у којима не постоје разлози за вођење жалбеног поступка и већа пажња ће се посветити предметима гдје је заиста потребан активан ангажман судије.

Како би се унаприједио рад судова кроз успостављање ефикасног жалбеног парничног поступка, неопходно је да надлежни извршни и законодавни органи предузму активности у циљу усвајања предложених измјена и на тај начин, заједно са ВСТС-ом БиХ, ојачају владавину права у БиХ, те омогуће подизање нивоа задовољства грађана и јавности са радом правосудних институција.

Слике 29 и 30: Састанци са представницима министарства правде и представницима адвокатских комора

Унапређење система алтернативног рјешавања спорова

ВСТС БиХ је заговарао реформски процес у области алтернативног рјешавања спорова у сврху испуњавања препорука у процесу придруживања Босне и Херцеговине ЕУ. Упркос томе што нацрт Стратегије за алтернативно рјешавање спорова, упућен надлежним органима законодавне власти крајем 2022. године, још увијек није усвојен, ВСТС БиХ наставља са активностима заговарања шире примјене алтернативних начина рјешавања спорова, као и института судске нагодбе у судовима, у оквиру својих надлежности.

Почетком 2023. године је организована студијска посјета Центру за алтернативно рјешавање спорова у Риму, Министарству правде Италије и Суду у Риму у сврху бољег упознавања са италијанским моделом медијације, који важи за један од најуспјешнијих широм свијета. Представници ВСТС-а БиХ имали су прилику упознати се са свим детаљима најуспјешнијих система медијације у Европи. Искуства и информације размијењене са делегацијом ВСТС-а БиХ биће од кључног значаја у даљем процесу заговарања са министарствима правде у БиХ, апелујући на усвајање поменуте Стратегије и потребне законске измјене у овој области.

Знатан број неријешених предмета и релативно дуго трајање судских поступака, чиме се још увијек угрожава право грађана на приступ правди, разлози су због којих ВСТС БиХ пружа континуирану и системску подршку судовима ради интензивније примјене алтернативних начина рјешавања спорова, укључујући и судску нагодбу. Коришћење могућности које пружају медијација, арбитража и мирно рјешавање потрошачких спорова представља додатни квалитет у остваривању владавине права у смислу да се спорови ријешени на неки од наведених начина рјешавају повољније за странке. Тиме се смањују трошкови поступка, брже се рјешавају спорови, те се омогућава да странке избјегну репутацијске ризике и остану у добрим пословним односима.

Слике 31 и 32: Представници ВСТС-а БиХ у посјети Центру за алтернативно рјешавање спорова у Риму

Иако рјешавање спорова судском нагодбом не представља алтернативу судском одлучивању, због правне природе овог института и чињенице да се судска нагодба заснива на мирном рјешавању спора, ВСТС БиХ посебан фокус континуирано ставља и на мирно рјешавање спорова пред судом. Пракса организовања Седмица судских нагодби, као начин промовисања овог института коју је ВСТС БиХ успоставио у претходном периоду настављена је и у 2023. години у свим првостепеним и другостепеним судовима. Нови модел планирања активности у току Седмица судске нагодбе и извјештавања о резултатима и спроведеним активностима, који је започео у 2022. години, повећао је проактивност судова и показао добре резултате. Седмице судске нагодбе су одржане 15–26.5. и 6–17.11.2023. године. Такође, ВСТС БиХ је креирао свеобухватну анкету како би се анализирао ефективност предузетих активности на пољу промоције судске нагодбе и улоге судија у закључењу исте. Анализа одговора је показала да је укупна свијест о значају судске нагодбе досегла ниво од 93,5%, што представља значајан напредак у погледу разумијевања улоге суда у закључивању судске нагодбе.

Поред наведених активности, ВСТС БиХ је током године континуирано спроводио и активности на промоцији алтернативних начина рјешавања спорова кроз онлајн промотивну кампању путем друштвених мрежа и других комуникационих канала. Кампања путем друштвених мрежа је подразумијевала креирање тематских визуала за друштвене мреже и израду свеобухватних информација о судској нагодби на веб страници ВСТС-а БиХ.

Слике 33 и 34: Дио промотивних визуала за промоцију судске нагодбе

На квалитет рада судова, поред наведеног, утиче у знатној мјери и едукација носилаца правосудних функција, као и усаглашеност судске праксе, о чему је више информација представљено у наставку извјештаја у поглављу 5.4. *Едукација носилаца правосудних функција.*

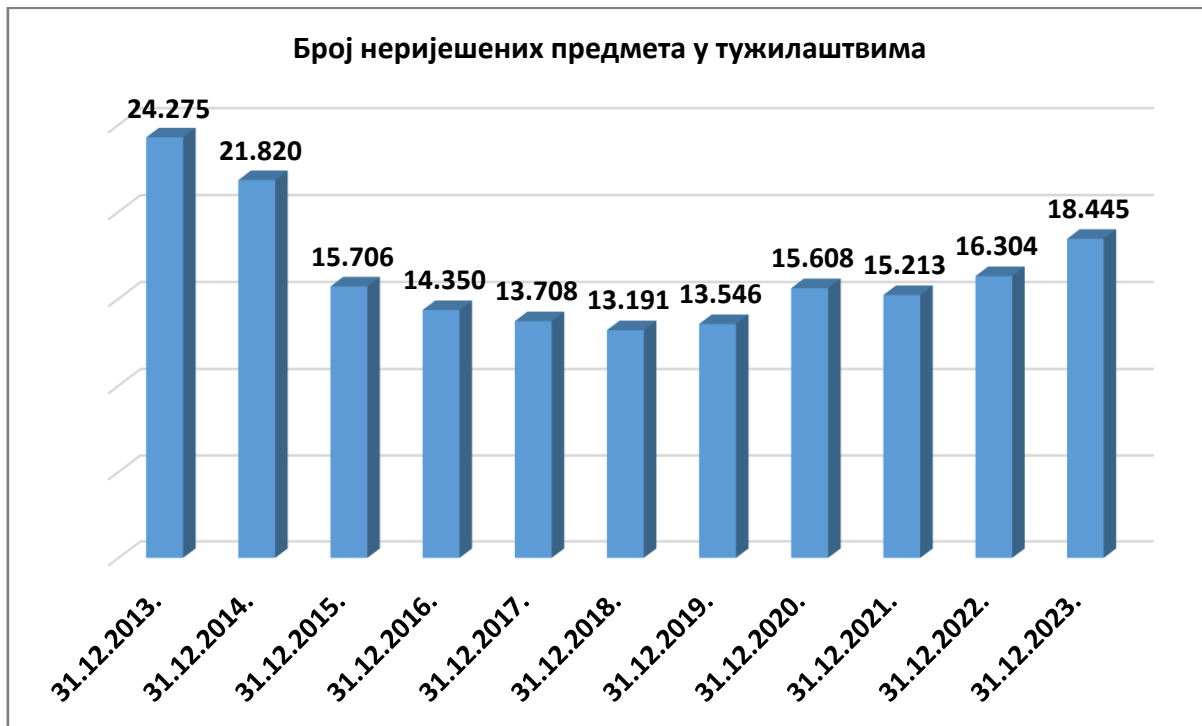
5.2. Ефикасност, квалитет и транспарентност рада тужилаштва

ВСТС БиХ, у оквиру своје надлежности, а на основу статистичких показатеља, редовно прати стање ефикасности и квалитета рада свих тужилаштва у Босни и Херцеговини. Према подацима из 2023. године, тужилаштва су у 2023. години запримила укупно 21.271 предмет против познатих учинаца, што је за 0,3% више предмета у односу на број запримљених у 2022. години (21.205). Током 2023. године, тужилаштва су ријешила 19.119 предмета, што је за 5% мање у односу на број ријешених предмета у 2022. години (20.114). Број неријешених предмета у тужилаштвима на дан 31.12.2023. године износио је 18.445, што представља повећање од 13% у односу на број неријешених предмета на дан 31.12.2022. године (16.304). Просјечно вријеме трајања неријешених предмета у

2023. години износило је 473 дана, што је за 4% мање од просјечног трајања неријешених предмета у 2022. години (493 дана).

Удио старих неријешених предмета (предмети старији од двије године) против познатих учинилаца на дан 31.12.2023. године износио је 3.695, што је чинило 20% од укупног броја неријешених предмета на крају 2023. године (18.455), што је за 9% мање од учешћа броја старих неријешених предмета (3.589) у укупном броју неријешених предмета на крају 2022. године (16.304) када је то учешће износило 22%.

Графикон 11. Број неријешених предмета у тужилаштвима у БиХ по годинама

У току 2023. године, тужилаштва су подигла 9.746 оптужница, што је за 4% мање у односу на број подигнутих оптужница у 2022. години, у којој су тужилаштва подигла 10.123 оптужнице. У 2023. години судови су потврдили 9.779 оптужница или 100% од укупног броја оптужница упућених судовима на одлучивање. Поступајући по оптужницама тужилаштва, судови су у 2023. години донијели укупно 9.408 пресуда, од којих су 8.799 или 94% осуђујуће пресуде. Од укупног броја осуђујућих пресуда, затворске казне су изречене у 2.383 пресуде, што представља 27% од укупног броја осуђујућих пресуда у 2023. години.

5.2.1. Процесуирање кривичних дјела корупције

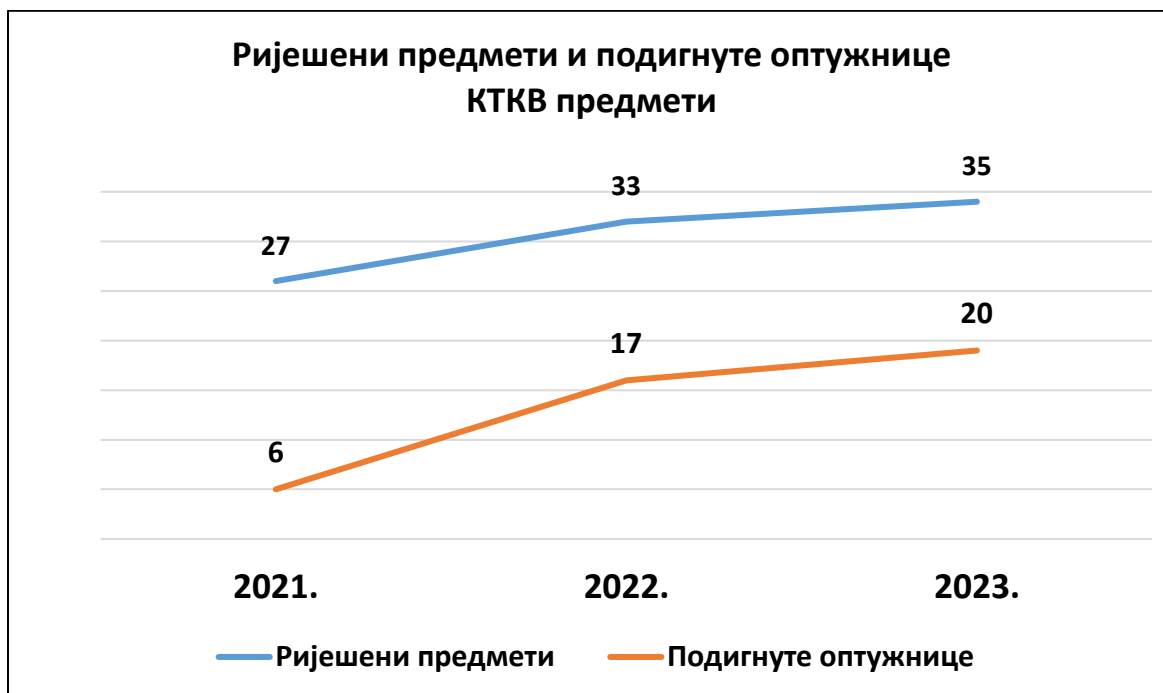
Тужилаштва у БиХ су током 2023. године запримила 1.162 предмета корупције, што је за 2% више од броја запримљених предмета у 2022. години (1.142). Ријешено је 1.113 предмета или 3% више у односу на број ријешених предмета у 2022. години (1.080). У 2023. години подигнуто је 157 оптужница за кривична дјела корупције, што је за 23% мање од броја подигнутих оптужница у 2022. години, када је подигнуто 205 оптужница.

Корупција на високом нивоу

Тужилаштва у БиХ су у току 2023. године запримила 30 предмета везаних за корупцију на високом нивоу, што представља смањење од 25% у односу на број предмета запримљених у 2022. години (40). У 2023. години ријешено је 35 предмета корупције на високом нивоу, што је за 6% више од броја ријешених у 2022. години (33). Током 2023. године, тужилаштва су издала 20 наредби за спровођење истраге за кривична дјела корупције на високом нивоу, што је за 38% мање у односу на број донесених наредби у 2022. години (32). Ријешено је 29 истрага, односно 7% више у односу на број ријешених

истрага у 2022. години, када је ријешено 27 истрага у предметима корупције на високом нивоу. Током 2023. године подигнуто је 20 оптужница за корупцију на високом нивоу, што је 18% више од броја подигнутих оптужница 2022. године (17).

Графикон 12: Број ријешених предмета и оптужница у предметима корупције на високом нивоу у тужилаштвима у БиХ по годинама

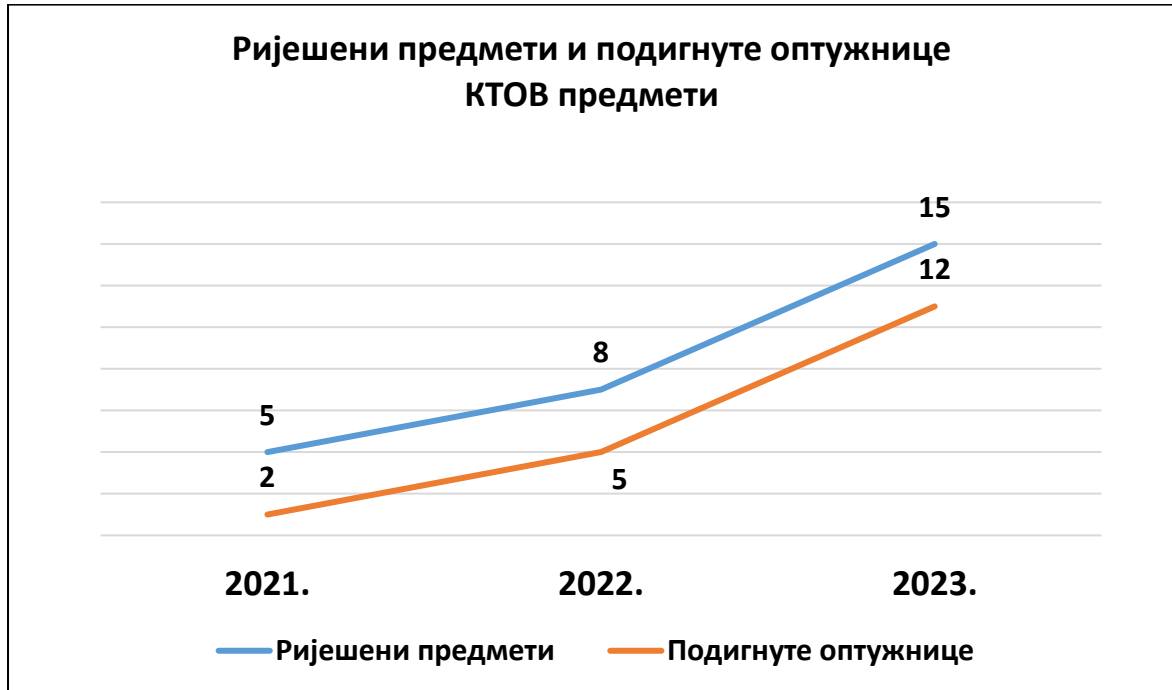
5.2.2. Процесуирање кривичних дјела организованог криминала

Тужилаштва у БиХ су током 2023. године запримила 116 предмета организованог криминала, што је 5% више у односу на број запримљених предмета у 2022. години (110), а ријешено је 125 предмета или 6% више у односу на број предмета који су ријешени у 2022. години (118). На крају 2023. године, број неријешених предмета организованог криминала (181) био је 3% мањи од броја неријешених предмета на крају 2022. године (186). У току 2023. године подигнуто је 37 оптужница за кривична дјела организованог криминала, што је за 85% више од броја подигнутих оптужница у 2022. години, током које је подигнуто 20 оптужница.

Организовани криминал на високом нивоу

Тужилаштва у БиХ су током 2023. године запримила 16 предмета који се односе на организовани криминал на високом нивоу, што представља повећање од 45% у односу на број запримљених предмета у 2022. години (11). У 2023. години ријешено је 15 предмета организованог криминала на високом нивоу, што је за 88% више од броја ријешених у 2022. години (осам). Током 2023. године, тужилаштва су донијела 12 наредби за спровођење истраге за организовани криминал на високом нивоу, што је за 10% више у односу на број наредби издатих у 2022. години, током које је издато 10 наредби за спровођење истраге. Ријешено је 15 истрага, односно 88% више у односу на број ријешених истрага у 2022. години, током које је ријешено осам истрага које се односе на предмете организованог криминала на високом нивоу. У току 2023. године подигнуто је 12 оптужница у предметима организованог криминала на високом нивоу, што је знатно више (140%) од броја подигнутих оптужница у 2022. години (пет).

Графикон 13: Број ријешених предмета и оптужница у предметима организованог криминала на високом нивоу у тужилаштвима у БиХ по годинама

5.2.3. Подршка тужилаштвима у раду на предметима привредног криминала, организованог криминала и корупције

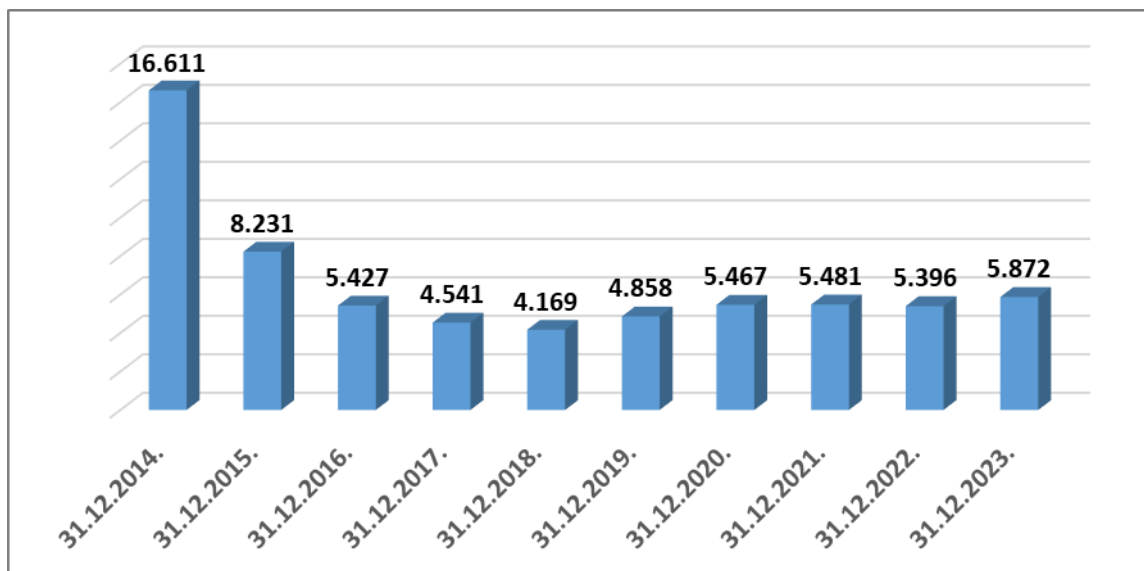
ВСТС БиХ имплементира пројекат *IPA 2019* пројекат „ЕУ подршка реформама правосудног система у БиХ“ (у даљем тексту: *IPA 2019* пројекат). *IPA 2019* пројектом је предвиђена активност 3.2.1. „Успостављање капацитета за јачање тужилаштава за спровођење финансијских истрага у предметима привредног криминала и сродним кривичним дјелима“. Циљ активности је пружање подршке одређеном броју тужилаштава у раду на предметима привредног криминала, организованог криминала и корупције. Овом активношћу у протеклој години ангажовано је 10 економских савјетника у 9 тужилаштава са највећим бројем предмета из области привредног криминала, гдје се очекују најбољи резултати подршке.

У протеклој 2023. години, у периоду јануар–децембар, 10 економских савјетника радило је на 335 предмета, и то: 211 предмета привредног криминала, пет предмета организованог криминала, 85 предмета корупције, девет финансијских истрага и 25 других предмета. Када је ријеч о предметима на којима су радили економски савјетници током реализације *IPA 2017* и *IPA 2019* пројеката, чија је реализација почела у мају 2019. године, до сада је у 40 предмета донесена првостепена пресуда, од чега је у 27 или 68% предмета донесена осуђујућа пресуда. Од укупно 72 предмета у којима је донесена правоснажна пресуда, у 57 или 79% предмета донесена је осуђујућа пресуда. Када је у питању одузимање имовинске користи у предметима на којима су радили економски савјетници у оквиру пројеката *IPA 2017* и *IPA 2019*, вриједност осигуране имовине износила је преко 65 милиона КМ, док је вриједност за коју је предложено трајно одузимање имовинске користи износила преко 49 милиона КМ. Трајно одузета имовина у првостепеним одлукама износила је преко 2 милиона КМ, а у правоснажним пресудама преко 952 хиљаде КМ. Поред пружања конкретне стручне помоћи у тужилачким предметима, савјетници су одржали обуке за тужиоце, истражитеље и представнике агенција за спровођење закона о темама које се односе на значај књиговодствених исправа, пословних књига и финансијских извјештаја у откривању и документовању кривичних дјела корупције, утаје пореза, прања новца, тржишта хартија од вриједности, све са посебним освртом на могуће манипулације у пословним књигама.

5.2.4. Анализа стања и мјере за рјешавање старих предмета у тужилаштвима

Укупан број неријешених старих предмета у тужилаштвима у БиХ на дан 31.12.2023. године (5.872) био је за 65% мањи од укупног броја неријешених старих предмета на дан 31.12.2014. године (16.611), односно за 9% или 476 предмета више у односу на број старих неријешених предмета са 31.12.2022. године (5.396).

Графикон 14: Број старих неријешених предмета у тужилаштвима

Почетком 2023. године, сва тужилаштва у БиХ која имају старе неријешене предмете усвојила су планове за рјешавање старих предмета како је прописано важећим Упутством за израду планова за рјешавање старих предмета у тужилаштвима. Током 2023. године ријешено је 3.756 старих предмета чије је рјешавање планирано Плановима рјешавања старих предмета за 2023. годину, тако да је укупан степен реализације Планова рјешавања старих предмета у свим тужилаштвима у БиХ на крају 2023. године износио 92%.

5.2.5. Активности Сталне комисије за ефикасност и квалитет тужилаштава

Стална комисија за ефикасност и квалитет тужилаштава (у даљем тексту: Стална комисија) је у 2023. години одржала 13 састанака на којима су разматрана актуелна питања од значаја за рад тужилаштава у БиХ. Уважавајући чињеницу да је борба против корупције и организованог криминала један од кључних приоритета правосуђа у Босни и Херцеговини, ВСТС БиХ је, на приједлог Сталне комисије, на сједници одржаној 17. и 18.1.2023. године донио рјешење којим се успоставља систем извјештавања главног тужиоца Тужилаштва Босне и Херцеговине, Републичког јавног тужилаштва Републике Српске, Федералног тужилаштва Федерације БиХ и Тужилаштва Брчко дистрикта БиХ о процесуирању предмета корупције и организованог криминала, са посебним освртом на ове врсте предмета на високом нивоу. На овај начин успостављена је пракса извјештавања главних тужилаца о процесуирању корупције и организованог криминала, са посебним освртом на ову врсту предмета на високом нивоу најмање једном годишње на сједници ВСТС-а БиХ. У зависности од резултата рада о којима подносе извјештаје, главни тужиоци су истовремено дужни да предложе одређене мјере за побољшање стања или отклањање уочених недостатака у процесуирању предмета корупције и организованог криминала. Наведени извјештаји представљени су на сједници ВСТС-а БиХ одржаној 22. и 23.3.2023. године, те накнадно разматрани на сједници Сталне комисије која је предложила закључке и мјере за унапређење у односу на сваки презентовани извјештај, који је ВСТС БиХ усвојио на сједници одржаној 12. и 13.4.2023.

године, након чега су закључци достављени главним тужиоцима. На приједлог Сталне комисије, ВСТС БиХ је на сједници одржаној 5. и 6.7.2023. године усвојио закључке са Конференције на тему ефикасног одговора кривичноправног система на угрожавање правичности и интегритета изборног процеса, која је одржана 21–23.6.2023. године у организацији Канцеларије специјалног представника Делегације ЕУ у БиХ, Мисије ОЕБС-а у БиХ и ВСТС-а БиХ. У закључцима су дефинисани будући кораци у циљу обезбјеђивања правичног и ефикасног процесуирања кривичних дјела из области изборне преваре, а закључци су достављени свим тужилаштвима, судовима и ентитетским ЦЕСТ-овима на даљу операционализацију и реализацију.

Стална комисија је разматрала садржај Упутстава за главне тужиоце за доношење обавезујућих упутстава за поступање у случајевима трговине људима у четири области, која су настала у оквиру програма *INSPIRE*, којег спроводи Центар за истраживање политике супротстављања криминалитету, уз подршку *USAID*-а, те у сарадњи са ВСТС-ом БиХ. ВСТС БиХ је на сједници одржаној 5. и 6.7.2023. године донио Смјернице за главне тужиоце за доношење обавезујућих упутстава за поступање у случајевима трговине људима у четири области:

- 1) Накнада штете жртвама трговине људима у кривичном поступку;
- 2) Кривично гоњење у случајевима коришћења услуга жртава трговине људима;
- 3) Некажњивост жртава трговине људима и
- 4) Гоњење правних лица у случајевима трговине људима.

Усвојене Смјернице достављене су свим тужилаштвима, која су дужна да издају обавезујућа упутства у четири наведене области. Усвајањем наведених Смјерница, имплементирана је једна од активности из „Акционог плана институција Босне и Херцеговине за спровођење Стратегије за борбу против трговине људима у Босни и Херцеговини за период 2020–2023. године”, ВСТС БиХ је, на приједлог Сталне комисије, на сједници одржаној 18. и 19.10.2023. године донио одлуку о успостављању система надзора над степеном остварености програма рада главних тужилаца и усвојио јединствен Образац програма рада главних тужилаца. Систем праћења је успостављен на начин да ће се степен реализације програма рада главних тужилаца пратити непосредно по истеку половине мандата и шест мјесеци прије истека мандата, у складу са креираним планом праћења, на основу којег ће се вршити анализа реализације сваког појединачног програма рада са циљем утврђивања степена реализације постављених стратешких циљева и програмских циљева. Стална комисија ће редовно обавјештавати ВСТС БиХ о утврђеном степену реализације програма рада. Усвајањем Обрасца програма рада кандидата који конкуришу за главног тужиоца истовремено је реализована једна од препорука за јачање регулаторне улоге ВСТС-а БиХ у области процесуирања предмета корупције и организованог криминала, имајући у виду да до сада није био прописан облик програма рада кандидата који конкуришу на ову функцију. Усвајање обједињене садржине Обрасца омогућиће Сталној комисији да прецизно прати степен реализације постављених стратешких и програмских циљева и отклониће досадашњу неуједначеност у садржају презентованих програма рада.

На сједници одржаној 20. и 21.12.2023. године, ВСТС БиХ је, на приједлог Сталне комисије, усвојио Правилник о измјенама и допунама Правилника о оријентационим мјерилима за рад тужилаца у тужилаштвима у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: Правилник о оријентационим мјерилима), којим је прописана норма за КТД предмете – дјело на штету малољетног лица или дјетета. Узимајући у обзир чињеницу да је законски оквир о *TCMS*-у измијењен додавањем нове врсте тужилачких предмета у којима су дјеца или малољетна лица оштећена кривичним дјелом (КТД предмет), наметнула се потреба за нормирање ове врсте тужилачког предмета у Правилнику о оријентационим мјерилима, чије вредновање приликом исказивања завршеним није било прописано у наведеном Правилнику.

Стална комисија је на основу упита појединих тужилаштава током 2023. године континуирано тумачила примјену појединих одредби Правилника о оријентационим мјерилима, како би се осигурала њихова правилна и уједначена примјена.

У складу са законском улогом утврђивања критеријума за оцјену рада тужилаца у тужилаштвима у БиХ, Стална комисија је усвојила Смјернице за доношење нових критеријума за оцјењивање рада тужилаца, којима ће бити омогућено аналитичко вредновање рада тужилаца као један од елемената оцјењивања рада тужилаца, као и нови Правилник о поступку оцјењивања рада тужилаца предвиђен Акционим планом за спровођење Закона о измјенама и допунама Закона о ВСТС-у БиХ.

5.2.6. Унапређење сарадње између тужилаштва и органа за спровођење закона

Редовно се одржавају састанци руководиоца тужилаштва и полицијских органа на стратешком и оперативном нивоу. Сарадња између тужилаштва и агенција за спровођење закона је кључни фактор за ефикасан рад тужилаштва у БиХ. Током 2023. године одржана су четири редовна састанка руководиоца тужилаштва и полицијских органа на стратешком нивоу (у даљем тексту: Стратешки форум). Учесници ових састанака су главни тужилац Тужилаштва Босне и Херцеговине, главни федерални тужилац Федералног тужилаштва Федерације БиХ, главни републички јавни тужилац Републичког јавног тужилаштва Републике Српске и главни тужилац Тужилаштва Брчко дистрикта БиХ, као и директор Државне агенције за истраге и заштиту, директор Федералне управе полиције, директор Полиције Републике Српске и шеф Полиције Брчко дистрикта БиХ. Током наведених састанака, Стратешки форум разговарао је о важним питањима за ефикасан рад и сарадњу тужилаштва и полицијских агенција.

Стратешки форум је 9.3.2023. године једногласно усвојио текст Упутства о поступању тужилаца и овлашћених службених лица у откривању кривичног дјела, учиниоца и спровођењу истраге (у даљем тексту: Упутство о поступању тужилаца и овлашћених службених лица) са припадајућим обрасцима. Учесници су потписали Споразум о доношењу и примјени Упутства о поступању тужилаца и овлашћених службених лица, чиме је обезбијеђено усвајање истог текста Упутства о поступању тужилаца и овлашћених службених лица на свим нивоима. Поред учесника Стратешког форума, Упутство о поступању тужилаца и овлашћених службених лица су усвојили и имплементирали Управа за индиректно опорезивање, Пореска управа Републике Српске и Пореска управа Федерације БиХ и Гранична полиција БиХ. Новим одредбама значајно је унапријеђено поступање тужилаца и овлашћених службених лица у откривању кривичног дјела, учиниоца и спровођењу истраге, на начин да је унапређен тужилачки надзор над радом овлашћених службених лица у спровођењу истраге у циљу повећања њене ефикасности. Разрађена је законска обавеза овлашћеног службеног лица да предузме потребне мјере и радње ради утврђивања постојања основа сумње да је извршено кривично дјело, а прије обавјештавања тужиоца, те је утврђена форма поступка обавјештења, што тужиоцу пружа довољно квалитетних информација и материјала за доношење одлуке о спровођењу или неспровођењу истраге. Надаље, с циљем растерећења дежурних тужилаца, те исправног и правовременог формирања предмета, дефинисано је писмено обавјештавање о кривичним дјелима за која је законом прописана казна затвора до пет година, као и низ других одредби којима се унапређује поступање тужилаца и овлашћених службених лица ради ефикаснијег и квалитетнијег спровођења истраге. Размотрени су и донијети конкретни закључци који се односе на сагледавање резултата предузетих мјера и активности у процесуирању предмета корупције и организованог криминала са посебним освртом на случајеве корупције и организованог криминала на високом нивоу, праћена је реализација препорука из Трећег извјештаја о ревизији – стручна анализа борбе против организованог криминала и корупције у конкретним случајевима – мјере и активности у области сарадње тужилаштва и полицијских агенција. Разговарано је о налазима из Извјештаја ЕУ о напретку Босне и Херцеговине за 2023. годину и о обавезном редовном подношењу извјештаја о састанцима и раду сваког Оперативног форума Стратешком форуму два пута годишње.

Унапређење обуке тужилаца и проширене категорије учесника

Одјељење за унапређење ефикасности и квалитета рада у тужилаштвима (у даљем тексту: Одјељење) Секретаријата ВСТС-а БиХ кроз пројекат „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа“ који подржава Влада Швајцарске, у сарадњи са ентитетским ЦЕСТ-овима, организовало је током 2023. године обуке едукатора за полазнике који су прошли специјалистичке едукације из области корупције, високотехнолошког (*cyber*) криминала и привредног и организованог криминала, коју су спроводили истакнути стручњаци из наведених области. Спроведена је и едукација на тему „Проактивне истраге у случајевима корупције“ за проширену категорију учесника, тужилаца и овлашћених службених лица, чији је циљ унапређење знања о проактивним истрагама, посебно о покретању проактивних предмета корупције на високом нивоу.

Одјељење је подржало организацију радионице за запослене у тужилаштвима о примјени закона о слободи приступа информацијама на свим нивоима у БиХ, укључујући родна питања, у контексту рада тужилаштва кроз пројекат „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа“. Током 2023. године одржан је заједнички састанак Едукационо-координационог форума за сарадњу правосудних, полицијских, безбједносних и обавјештајних институција у БиХ у области образовања са међународним организацијама. Циљ организовања састанка је унапређење сарадње са другим организацијама које у оквиру својих активности спровode обуку за припаднике органа за спровођење закона и тужилаштва. Представници међународних организација упознати су са досадашњим радом Едукационо-координационог форума, те су разговарали о моделима координације и могуће подршке у раду. Пројектима „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа у БиХ“ и *IPA* 2019 пројекта, које спроводи ВСТС БиХ, кроз рад Едукационо-координационог форума су израдили план и програм специјализованих обука на тему „Привредни криминал и корупција“, чији су полазници овлашћена службена лица која раде у Државној агенцији за истраге и заштиту, Министарству унутрашњих послова Републике Српске, Федералног министарства унутрашњих послова, Полицији Брчко дистрикта БиХ, као и кантонским министарствима унутрашњих послова, Управи за индиректно опорезивање БиХ, те пореским управама у БиХ. Циљ обуке је унапређење постојећих и усвајање нових знања и вјештина учесника у борби против финансијског, економског, организованог криминала и корупције у БиХ. Током 2023. године одржан је један циклус едукације у трајању од пет дана са 16 полазника по циклусу.

5.2.7. Пружање подршке Координационом тијелу главних тужилаца Тужилаштва БиХ, ентитетских тужилаштва и Тужилаштва Брчко дистрикта БиХ

У марту 2020. године, на иницијативу пројекта ВСТС-а БиХ „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа“, успостављено је Координационо тијело главних тужилаца Тужилаштва БиХ, Републичког јавног тужилаштва Републике Српске, Федералног тужилаштва Федерације БиХ и Тужилаштва Брчко дистрикта БиХ, с циљем рјешавања сукоба надлежности између тужилаштва у ситуацијама када законом није прописан начин рјешавања сукоба надлежности и када су искоришћени сви претходни начини рјешавања сукоба надлежности који нису довели до рјешења, али и ради боље размјене информација и координације између тужилаштва на различитим нивоима.

У току 2023. године, Координационо тијело је одржало два састанка и донијело одлуке по питању надлежности у шест предмета, те донијело закључке који су додатно унаприједили рад овог тијела.

5.2.8. Стратешко планирање у тужилаштвима

Одјељење је кроз пројекат „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа“, у партнерству са *USAID*-овим пројектом „Правосуђе против корупције у БиХ“, и током 2023. године наставило пружати подршку тужилачком систему Федерације БиХ, Републике Српске, Тужилаштву Брчко дистрикта БиХ, као и Тужилаштву БиХ у припреми

трогодишњих стратешких планова за период 2023–2025. године, припреми годишњих планова за 2023. годину и годишњих извјештаја за 2022. годину за сва појединачна тужилаштва, као и одржавање редовних колегијума главних тужилаца Федерације БиХ и колегијума главних тужилаца Републике Српске. У циљу осамостаљивања у процесу стратешког планирања, као и процесима припреме годишњих планова рада и годишњих извјештаја о спровођењу стратешког оквира тужилачког система и оствареним циљним резултатима, одржавање колегијума главних тужилаца, те одржавања заједничких праваца дјеловања у оквиру правосудног система, током 2023. године одржане су обуке у Тужилаштву БиХ с циљем повећања капацитета и компетентности запослених у тужилаштву.

5.2.9. Транспарентност, односи са јавношћу у тужилаштвима и сарадња са невладиним сектором

План праћења и евалуације односа с јавношћу, који је заснован на моделу комплементарног приступа процесу праћења и евалуације, кроз двије групе индикатора, групу квантитативних и групу квалитативних индикатора, има за циљ креирати модел систематског и континуираног праћења и евалуације успјешности односа с јавношћу на заједничким основама за сва тужилаштва, а спроводи се од 2017. године. У 2023. години мјерени су квантитет и квалитет односа с јавношћу за 2022. годину и коначна оцјена је била 26,4, што представља повећање од 1% у односу на 2021. годину, односно 88% у односу на резултате из 2017. године (14,1), која је била прва године оцјењивања.

Пројекат „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа“ наставио је са континуираном праксом спровођења активности из Стратегије за поступање са лицима која долазе у контакт са тужилаштвима. Закључно са 30.6.2023. године, проценат реализације за све активности у свим тужилаштвима био је 88%. Значајан скок у проценту реализације забиљежила су сљедећа тужилаштва: Кантонално тужилаштво Унско-санског кантона, Кантонално тужилаштво Херцеговачко-неретванског кантона и Окружно јавно тужилаштво Требиње. Велики проценат реализације (око 100%) остварен је у активностима које се односе на сарадњу овлашћених службених лица и тужилаца, примјену закона о слободи приступа информацијама, креирање и/или праћење одређених упутстава и формата извјештавања. Закључно са 31.12.2023. године, тужилаштва у БиХ имплементирала су 91% Стратегије за поступање са лицима која долазе у контакт са тужилаштом у БиХ. Повећање процента реализације активности остварили су Окружно јавно тужилаштво Требиње, Окружно јавно тужилаштво Источно Сарајево, Кантонално тужилаштво Средњобосанског кантона, Окружно јавно тужилаштво Бијељина и Кантонално тужилаштво Посавског кантона. Посматрајући преглед реализације по активностима, све активности појединачно показују тренд повећања процента реализације током 2023. године.

5.2.10. Учешће у процесу израде софтверских рјешења за мониторинг буџетских процеса у судовима и тужилаштвима

Када је у питању надлежност која се односи на буџете правосудних институција, ВСТС БиХ учествује у процесу израде годишњих буџета за судове и тужилаштва у смислу: вршења процјене адекватних буџетских средстава за редован рад судова и тужилаштва у БиХ; прикупљања и анализирања извјештаја, као и потребних информација о буџету и приходима за судове и тужилаштва; савјетовања судова и тужилаштва о одговарајућим и ефикасним техникама и поступцима у вези са буџетом, као и залагања за континуирано финансирање свих судова и тужилаштва у БиХ. У току 2023. године почео је процес развијања модула за буџете правосудних институција који ће омогућити сљедеће:

- 1) стратешко планирање расхода и капиталних издатака правосудних институција,
- 2) прецизну процјену потребних средстава,
- 3) брже достављање података свих институција,
- 4) преглед достављених и одобрених планова путем *front* дијела апликације,

- 5) бољу комуникацију институција са ВСТС-ом БиХ у складу с надлежностима прописаним Законом о ВСТС-у БиХ које се односе на буџете институција,
- 6) интеграцију са Системом за управљање људским ресурсима (*HRMIS – Human Resource Management Information System*) гдје је потребно,
- 7) интеграцију са еПисарницом гдје је могуће.

Развијени модул ће допринијети јачању улоге ВСТС-а БиХ у процесу буџетирања правосудних институција и бржег дјеловања у преговарачким процесима са органима извршне и законодавне власти, а у складу с надлежностима прописаним законом.

5.3. Оцјењивање рада носилаца правосудних функција

Законом о ВСТС-у БиХ, члан 17. тачка (22), прописано је да ВСТС БиХ „утврђује критеријуме и процедуру за оцјењивање рада судија и тужилаца“. Оцјењивање рада судија, тужилаца, предсједника судова и главних тужилаца се спроводи једном годишње у складу с критеријумима ВСТС-а БиХ.

Оцјене рада за посљедње три године се обавезно користе за процјену стручности кандидата у поступку именовања у складу са Пословником ВСТС-а БиХ.

На сједници, одржаној 21. и 22.12.2022. године, ВСТС БиХ је усвојио нове критеријуме за оцјењивање резултата рада носилаца правосудних функција у судовима и тужилаштвима у БиХ. Критеријуми су објављени у „Службеном гласнику БиХ“, број 85/22, а примјењују се на праћење и оцјењивање рада свих носилаца правосудних функција у БиХ, почев од 2023. године:

- Критеријуми за оцјењивање рада судија у БиХ;
- Критеријуми за оцјењивање рада предсједника судова у БиХ⁴;
- Критеријуми за оцјењивање рада тужилаца у БиХ;
- Критеријуми за оцјењивање рада главних тужилаца, замјеника главних тужилаца и шефова одјељења у тужилаштвима у БиХ;
- Критеријуми за оцјењивање рада главног тужиоца Тужилаштва БиХ, Федералног тужилаштва Федерације БиХ, Републичког јавног тужилаштва Републике Српске и Тужилаштва Брчко дистрикта БиХ.

ВСТС БиХ је на сједници одржаној 17. и 18.1.2023. године усвојио упутства за примјену нових критеријума, а накнадно су та упутства допуњена на сједници ВСТС-а БиХ одржаној 27. и 28.9.2023. године.

Нови критеријуми се примјењују у поступку оцјењивања рада свих носилаца правосудних функција за 2023. годину. У овим критеријумима су задржани традиционални елементи оцјене рада за судије и тужиоце: годишња оријентациона норма, статистички квалитет одлука и ажурност рада по предметима. Ови елементи оцјене рада су углавном квантитативне природе, односно резултати носилаца правосудне функције по овим елементима се утврђују на основу статистичких показатеља о броју ријешених предмета, проценту укинутих одлука или ослобађајућих пресуда итд. Доношење нових критеријума проишло је из показатеља наведених у анализи поступка оцјењивања рада носилаца правосудних функција за претходне године.

Нови критеријуми су донесени са циљем омогућавања оцјењивачима да примијене боље разрађене бодовне скале за оцјењивање рада појединих квантитативних критеријума (нпр. бодовање статистичког квалитета тужилачких одлука, реализације плана рјешавања старих предмета у судовима и тужилаштвима). Поред тога, у новим критеријумима изостављени су додатни елементи за оцјењивање рада (тзв. посебни случајеви оцјењивања), како би се отклонила могућност да оцјењивачи арбитрарно додјељују бодове у поступку оцјењивања по овом основу.

⁴ Техничка исправка Критеријума за оцјењивање рада предсједника судова у Босни и Херцеговини објављена је у „Службеном гласнику БиХ“, број 83/23.

Критеријуми за оцјењивање рада предсједника судова у БиХ прописују да ВСТС БиХ оцјењује рад предсједника Суда БиХ, Врховног суда Федерације БиХ, Врховног суда Републике Српске и Апелационог суда Брчко дистрикта БиХ.

Такође, Критеријуми за оцјењивање рада главног тужиоца Тужилаштва БиХ, Федералног тужилаштва Федерације БиХ, Републичког јавног тужилаштва Републике Српске и Тужилаштва Брчко дистрикта БиХ прописују да ВСТС БиХ оцјењује рад главних тужилаца у Тужилаштву БиХ, Федералном тужилаштву Федерације БиХ, Републичком јавном тужилаштву Републике Српске и Тужилаштву Брчко дистрикта БиХ.

Критеријуми за оцјењивање рада предсједника судова и Критеријуми за оцјењивање рада главних тужилаца и шефова одјељења у тужилаштвима прописују елементе за оцјену њиховог индивидуалног рада, као и елементе за оцјену рада у погледу руковођења радом суда, тужилаштва и тужилачког одјељења.

Предсједник непосредно вишег суда оцјењује рад предсједника нижестепених судова са свог подручја. Главни ентитетски тужилац оцјењује рад главних тужилаца у окружним јавним тужилаштвима и кантоналним тужилаштвима.

Када је у питању руковођење радом суда, рад предсједника судова се оцјењује за остварење колективне оријентационе норме суда и за организацију и руковођење радом суда, у оквиру чега се оцјењује:

- 1) да ли и на који начин предсједник суда редовно извршава обавезе предвиђене Правилником о унутрашњем судском пословању и
- 2) проценат реализације плана рјешавање предмета на нивоу суда.

Рад главних тужилаца и шефова тужилачких одјељења оцјењује се у погледу руковођења за:

- 1) остварену колективну оријентациону норму и колективни квалитет одлука тужилаштва и одјељења и
- 2) организацију и руковођење радом тужилаштва и одјељења, у оквиру чега се оцјењује извршење годишњег плана рада тужилаштва/одјељења, извршење годишњег плана рјешавања старих предмета тужилаштва/одјељења итд.

ВСТС БиХ надзире примјену критеријума у судовима и тужилаштвима и даје тумачења у погледу питања која се тичу њихове примјене. Такође, верификује годишње оцјене рада за све носиоце правосудних функција чији је рад оцјењен уколико претходно утврди да су критеријуми правилно примијењени у сваком појединачном поступку оцјењивања. ВСТС БиХ усваја материјале (обрасци, извјештајне табеле итд.) на којима се спроводи поступак оцјењивања у правосудним институцијама.

ВСТС БиХ усваја анализу поступка оцјењивања рада носилаца правосудних функција у судовима и тужилаштвима за претходну календарску годину, након што правосудне институције окончају поступак оцјењивања, и верификује годишње оцјене рада. Анализа поступка оцјењивања пружа увид у стање у вези са подацима о оцјенама рада и представља основ за предузимање мјера у циљу унапређења критеријума и њихове примјене.

ВСТС БиХ одлучује по приговорима носилаца правосудних функција на годишњу оцјену рада. Током 2023. године, укупно 32 носиоца правосудне функције у судовима и тужилаштвима је уложило приговор на оцјену рада за 2022. годину, и то: 28 носилаца правосудне функције у судовима и четири носиоца правосудне функције у тужилаштвима. ВСТС БиХ је одлучио о свим наведеним приговорима на начин да су за 29 приговора донесене одлуке којом се приговор одбија у цијелости као неоснован, за 2 приговора је донесена одлука којом се приговор у цијелости уважава и за један приговор је донесена одлука којом се приговор дјелимично уважава.

ВСТС БиХ је, на сједници одржаној 8. и 9.11.2023. године, усвојио закључак да је у току 2024. године потребно припремити и усвојити нове критеријуме за оцјењивање резултата рада носилаца правосудних функција у судовима и тужилаштвима. Кроз нове критеријуме би се у систем оцјењивања рада носилаца правосудних функција у тужилаштвима увео нови елемент оцјене рада: Аналитичка оцјена судског/тужилачког

рада. Аналитичка оцјена је квалитативни елемент оцјене рада који ће омогућити бољу оцјену стручних способности сваког судије и тужиоца. Постојећи систем оцјењивања који се заснива на квантитативним критеријумима би био темељито реформисан увођењем новог елемента оцјене рада. Такву реформу су препоручили стручњаци које је ангажовала Европска комисија у својој „Стручној анализи (*Peer Review*) о оцјењивању рада судија и тужилаца“ из 2017. године.

Надаље, Законом о измјенама и допунама Закона о ВСТС-у БиХ („Службени гласник БиХ“, број 63/23 од 15.9.2023. године), прописано је да се у члан 17. тачка (22) Закона о ВСТС-у БиХ додаје ријеч „процедуру“, тако да наведена одредба сада гласи: „ВСТС има надлежност да утврђује процедуру и критеријуме за оцјењивање рада судија и тужилаца“. Наведеним измјенама и допунама Закона о ВСТС-у БиХ обезбијеђен је изричит правни основ за доношење новог правилника о поступку оцјењивања рада носилаца правосудних функција у судовима и тужилаштвима у БиХ, ради регулисања поступка оцјењивања, подношења приговора и верификације оцјена рада. С тим у вези, ВСТС БиХ је на сједници одржаној 18. и 19.11.2023. године усвојио Акциони план за имплементацију Закона о измјенама и допунама Закона о ВСТС-у БиХ. Једна од активности из Акционог плана односи се на доношење новог правилника о поступку оцјењивања рада носилаца правосудних функција у судовима и тужилаштвима у БиХ.

5.4. Едукација носилаца правосудних функција

Током 2023. године, ВСТС БиХ је спроводио бројне активности на јачању капацитета и квалитета бх. правосудног система кроз област едукације судија и тужилаца и путем подршке процесу хармонизације судске праксе. Такође је интензивно радио на подизању транспарентности цјелокупног правосуђа. С циљем испуњења законских надлежности, али и бројних препорука датих Босни и Херцеговини од стране међународних организација и независног стручњака⁵, ВСТС БиХ је у овој години спроводио активности из свих својих законских надлежности у домену едукације. И ове године је ВСТС БиХ организовао и спровео дводневну напредну обуку дисциплинских комисија, о чему ће бити више говора у наставку поглавља.

У оквиру састанака Сталне комисије за едукацију и судску документацију ВСТС-а БиХ (у даљем тексту: Стална комисија), разматране су потребе за унапређењем обуке за новоименоване носиоце правосудних функција, те обуке из области етике и интегритета, као и специјалистичких обука. Разматране су и могућности и модалитети унапређења управљачких вјештина и капацитета руководног кадра у правосуђу, првенствено путем семинара, предавања, округлих столова, те увођењем обавезних обука за различите категорије полазника. ВСТС БиХ и Стална комисија су се интензивно бавили унапређењем обука из области кривичног права (процесна дисциплина), као и обука на тему насиља у породици и насиља над женама уопште.

С наведеним у вези, одржано је више састанака са представницима управних одбора ЦЕСТ-а у Републици Српској, ЦЕСТ-а у Федерацији БиХ и Правосудне комисије Брчко дистрикта БиХ (у даљем тексту: ПКБД БиХ). По први пут је одржан и заједнички састанак са судијама судова највише инстанце, како би се додатно размотриле едукативне теме засноване на најчешћим разлозима за укидање и преиначење одлука нижестепених судова.

ВСТС БиХ је почетком године разматрао потребу за усвајањем јединственог документа ради унапређења сарадње правосудне са академском заједницом, а нарочито у области спровођења практичне наставе за студенте правних факултета.

У Мостару је 30. и 31.5.2023. године одржана радионица у сарадњи са *USAID*-овим пројектом „Правосуђе против корупције у БиХ“, у форми обуке будућих едукатора. Радионица је осмишљена на приједлог ВСТС-а БиХ како би се са Марином Мрчелом, предсједником GRECO-а (*Group of States against Corruption* – Група држава за борбу

⁵ Извјештај ЕУ за БиХ (2022), *Peer Review* извјештај о почетној обуци и стручном усавршавању (2017), GRECO препоруке, Извјештај независног стручњака „*Priebeor* извјештај“ (2019)

против корупције Савјета Европе) и судијом Врховног суда Републике Хрватске расправиле одређене етичке дилеме засноване на стварним животним ситуацијама и како би се убудуће спроводиле практичне обуке носилаца правосудних функција на тему етике и интегритета⁶. Том приликом је са члановима предсједништва ВСТС-а БиХ и шефовима релевантних одјељења Секретаријата ВСТС-а БиХ одржана и једнодневна радионица на тему увођења повјерљивог савјетовања у правосудни систем БиХ. Радионица сличног типа поновљена је 13. и 14.11.2023. године, овај пут и са руководиоцима правосудних институција, када је између осталог разговарано да би резултат повјерљивог савјетовања требао изњедрити конкретне примјере етичких дилема из стварног живота судија и тужилаца које би се накнадно разматрале на обукама ради подизања њиховог интегритета.

Дакле, 2023. годину обиљежиле су бројне активности ВСТС-а БиХ у сегменту едукације судија и тужилаца.

5.4.1. Законски оквир

Сходно члану 17. Закона о ВСТС-у БиХ, ВСТС БиХ у овом сегменту:

- *надзире* стручно усавршавање судија и тужилаца и *савјетује* ентитетске центре за едукацију судија и тужилаца и Правосудну комисију Брчко дистрикта БиХ у вези са усвајањем програма стручног усавршавања судија и тужилаца;
- *одређује* минималан обим стручног усавршавања који сваки судија и тужилац мора остварити у току године;
- *одређује* почетну обуку за особе које су изабране за судије или тужиоце и надзире остваривање такве обуке;
- *одобрава* годишњи извјештај управних одбора ентитетских центара за едукацију судија и тужилаца и Правосудне комисије Брчко дистрикта БиХ у дијелу који се односи на почетну обуку и стручно усавршавање судија и тужилаца.

Остале надлежности ВСТС-а БиХ на пољу едукације судија и тужилаца прописане су ентитетским законима о ЦЕСТ-овима, који већ у првом члану прописују да се програми едукације за судије и тужиоце утврђују и спроводе *под надзором* ВСТС-а БиХ у смислу „критеријума отворености, стручности и непристрасности, који чини саставни дио обављања судијске и тужилачке функције“.

Надлежности ВСТС-а БиХ односе се даље на *одобравање* избора и именовања чланова управних одбора ЦЕСТ-ова, те њихово привремено удаљење, односно разрешење са ове функције у ситуацијама прописаним законом. Надаље, у складу с упутствима и *под надзором* ВСТС-а БиХ, управни одбори утврђују програм наставе за почетну обуку особа које се намјеравају бавити професијом судије или тужиоца, те у *консултацији* са ВСТС-ом БиХ утврђују програме стручног усавршавања судија и тужилаца, укључујући и судије за прекршаје, као и специјалне програме едукације. Додатно, у *консултацији* са ВСТС-ом БиХ управни одбори именују и разрјешавају директоре ЦЕСТ-ова.

Овим законима је прописано и да ВСТС БиХ даје *сагласност* на одабир едукатора. Наиме, управни одбори „у споразуму са директором Центра и предсједником одговарајућег суда, односно одговарајућим кантоналним или општинским (јавним) тужиоцем, а уз сагласност Савјета, одређују судије, замјенике (јавних) тужилаца и друге особе које спроводе обуку и усавршавање.“

Дакле, из законских одредаба видљива је улога и значај ВСТС-а БиХ у области едукације судија и тужилаца, које спроводи путем Одјељења за судску документацију и едукацију Секретаријата ВСТС-а БиХ (у даљем тексту: ОСДЕ), којепружа стручну подршку надлежној Сталној комисији, координира сва питања која се појаве током рада, те адекватно стратешки и оперативно комуницира ради што боље и брже реакције и повезивања свих актера у систему.

⁶ У складу с препоруком GRECO-а

5.4.2. Израда и одобравање програма едукације судија и тужилаца

На сједници одржаној 17. и 18.1.2023. године, ВСТС БиХ је разматрао приједлоге Програма почетне обуке и стручног усавршавања за текућу годину, те донио одлуку о њиховом одобравању уз препоруку да се сва отворена питања као и до тада разматрају у оквиру сарадње Сталне комисије са управним одборима ЦЕСТ-ова и ПКБД БиХ.

Приликом израде програма почетне обуке и стручног усавршавања судија и тужилаца за 2024. годину, фокус ВСТС-а БиХ је, као и претходних година био на савјетовању ентитетских ЦЕСТ-ова. С тим у вези, током септембра и октобра 2023. године, Стална комисија је спровела консултације са другим сталним комисијама ВСТС-а БиХ ради прикупљања анализа и разматрања потреба правосудне заједнице уз приједлоге адекватних тема за програме едукације у наредној години.

Тако је Стална комисија за ефикасност и квалитет судова идентификовала низ тема из кривичне, парничне, извршне и ванпарничне области, док је Стална комисија за ефикасност и квалитет тужилаштва идентификовала теме за едукацију едукатора, односно учесника који су прошли специјалистичку едукацију из области корупције, високотехнолошког/кибернетичког криминала, као и из области привредног и организованог криминала. Циљна група су тужиоци, судије и овлашћена службена лица који су у 2022. години завршила специјалистичку обуку из области корупције и добили сертификате, с циљем унапређења знања и вјештина за спровођење интерних едукација из области корупције у матичним институцијама. Додатно, Стална комисија је номинувала и теме о начину коришћења Портала судске праксе и Базе судских одлука, као и других садржаја Информационог система ОСДЕ-а.

У оквиру активности пројекта *IPA* 2019 „ЕУ подршка реформама правосудног система у БиХ“, судови највише инстанце у БиХ извршили су анализу најчешћих разлога за укидање и преиначење одлука нижестепених судова, те су на основу анализе номинували теме из кривичне, грађанске и управне области ради уврштавања у програме рада ЦЕСТ-ова за 2024. годину.

Све наведене и обједињене номинације додатно је разматрала Стална комисија на састанку одржаном 30.10.2023. године, на којем су, поред представника управних одбора ЦЕСТ-ова и ПКБД БиХ, учествовале и судије судова највише инстанце. Састанак је по први пут одржан у оваквом сазиву, прије свега ради разматрања унапријеђеног модалитета обучавања носилаца правосудних функција, као и одабира најбољих предавача од стране судова највише инстанце, који су измјенама критеријума из децембра 2022. године постали едукатори по позиву и нису више у обавези пријављивати се на конкурсе ЦЕСТ-ова. Такође је разматрано како унаприједити обуку на тему насиља у породици и насиља над женама, обуку на тему организованог криминала и корупције, као и обуку о попуњавању имовинских картона, за чије спровођење постоји интересовање од стране више међународних организација. Додатно, на састанку је било говора о начину дефинисања циљних група/полазника обука, чиме ће се ВСТС БиХ бавити у оквиру својих надлежности приликом одобравања програма.

Закључак састанка је да су теме номиноване од стране судова највише инстанце искорак којим ВСТС БиХ већ дуже вријеме настоји обезбиједити да обуке буду у складу с потребама носилаца правосудних функција у БиХ. У коначници, програми које су крајем децембра 2023. године утврдили управни одбори ЦЕСТ-ова и доставили ВСТС-у БиХ ће се разматрати на сједници у јануару 2024. године. Напомиње се да је за израду програма ЦЕСТ-а ФБиХ и ове године основана гадна група, у коју су на приједлог управног одбора тог Центра с циљем стратешког усаглашавања у погледу тема и циљева едукације у ранијој фази припреме програма, односно прије његовог формалног усвајања, именована два члана ВСТС-а БиХ за кривичну и грађанску област⁷.

Одлуком Сталне комисије за едукацију од 23.11.2023. године, шеф ОСДЕ-а је учествовао на састанку заједничког Управног одбора ЦЕСТ-ова и представника ПКБД

⁷ Љиљана Бошњак Глизијан, судија Врховног суда Републике Српске и Саша Сарајлић, тужилац Федералног тужилаштва Федерације БиХ

БиХ, одржаном 28.11.2023. године у Козарској Дубици. Истом приликом је разговарано о наставку коришћења онлајн платформе и обавезности изучавања етичких стандарда и Смјерница за спречавање сукоба интереса у правосуђу за новоименоване, као и обнављања знања за све носиоце правосудних функција. Учесници састанка су обавијештени и о наставку финансирања платформе од стране USAID-овог пројекта „Правосуђе против корупције у БиХ“ у 2024. години, као и потреби да се за ову намјену убудуће обезбиједи средства у оквиру буџета.

На састанку је разговарано и о потенцијалној измјени броја дана стручног усавршавања за судије и тужиоце на годишњем нивоу, као и констатацији из извјештаја ЕУ за БиХ за 2022. годину, у којем се наводи да је обавезна обука носилаца правосудних функција недовољна и прекинута. Стална комисија ће у јануару 2024. године разматрати и ово питање, узимајући у обзир препоруке овог извјештаја, као и потребе правосудне заједнице, те предложити ВСТС-у БиХ доношење одговарајуће одлуке у вези обима стручног усавршавања носилаца правосудних функција.

5.4.3. Избор едукатора

Као што је претходно наведено, током децембра 2022. године усвојене су измјене Правилника о категоријама, избору, правима и обавезама едукатора ЦЕСТ-ова. Према овим допуњеним критеријумима објављени су и конкурси за избор едукатора оба ЦЕСТ-а.⁸ Због чињенице да је едукаторима ЦЕСТ-а ФБиХ истекао четворогодишњи мандат 24.1.2023. године, Управни одбор ЦЕСТ ФБиХ је 23.01.2023. године донио Одлуку о усвајању нове Листе сталних едукатора тог ЦЕСТ-а. Листу је доставио на сагласност ВСТС-у БиХ 26.1.2023. године, након чега је Стална комисија на састанку одржаном 16.2.2023. године размотрила Листу, те од ЦЕСТ-а ФБиХ затражила додатне информације како би ВСТС-у БиХ предложила одговарајуће препоруке. Достављене информације су разматране директно на сједници одржаној 2. и 3.3.2023. године, када је ВСТС БиХ дао сагласност на Листу сталних едукатора ЦЕСТ-а ФБиХ.

Такође, Управни одбор ЦЕСТ-а РС је 17.2.2023. године доставио ВСТС-у БиХ Листу едукатора. Стална комисија је на састанку одржаном 16.3.2023. године размотрила достављену Листу са пратећом документацијом, те закључила да се и од ЦЕСТ-а РС затраже додатне информације, прије свега о институцијама из којих долазе потенцијални едукатори, као и функције кандидата за едукаторе који долазе изван правосуђа. На састанку одржаном 6.4.2023. године, Комисија је размотрила допуњене информације и предложила ВСТС-у БиХ давање сагласности на Листу едукатора ЦЕСТ РС-а, што је ВСТС БиХ и учинио на сједници одржаној 12. и 13.4.2023. године. Дакле, може се констатовати да су у 2023. години изабрани едукатори према новим, унапријеђеним критеријумима у оба ЦЕСТ-а, те остаје да се види да ли ће у пракси доћи до побољшања квалитета едукације.

5.4.4. Почетна обука за новоименоване носиоце правосудних функција

Почетна обука за новоименоване носиоце правосудних функција се од 2015. године спроводи у оквиру правосудних институција и ЦЕСТ-ова. Она се редовно унапређује у складу с идентификованим темама и најбољим праксама. У 2023. години, обука се спроводила према програму који је у складу са својим надлежностима утврдио ВСТС БиХ, а према одлуци ВСТС-а БиХ, сваки новоименовани носилац правосудне функције је у обавези да похађа исту.

Простор за побољшање обуке за ову категорију уочен је у оквиру Сталне комисије која је проширила Програм почетне обуке темама у вези насиља у породици унутар прекршајног реферата, као и темама везаним за извршни поступак. Наведено проширење је пренесено представницима ЦЕСТ-ова приликом састанка одржаног 30.10.2023. године. Паралелно са обуком у ЦЕСТ-овима, новоименованим кадровима се

⁸ Конкурс за избор едукатора ЦЕСТ-а ФБиХ објављен је 14.11.2022. године у дневним новинама „Ослобођење“, а ЦЕСТ-а РС 7.12.2022. године у дневним новинама „Глас Српске“.

настоји пружити систематична подршка и унутар правосудних институција, која се у дужем временском периоду настоји формализовати у складу с *Peer Review* препорукама из 2017. године.

Будући да је систем менторства формално успостављен у тужилаштвима у БиХ у новембру 2017. године усвајањем Правилника о поступку одређивања и начину рада консултативног тужиоца са новоименованим и другим тужиоцима (у даљем тексту: Правилник), те да је од тог периода вршен надзор над примјеном Правилника и уочен простор за побољшање, у 2021. години донесен је нови правилник⁹. Истовремено су усвојене и Смјернице за поступање консултативних тужилаца, којима је конкретизован и побољшан начин рада са новоименованим тужиоцима. И током 2023. године настављен је надзор над примјеном Правилника, те се закључује да сви тужиоци именовани по први пут имају подршку консултативних тужилаца у првој години након именовања. С тим у вези, овај сегмент почетне обуке се спроводи на задовољавајући начин уз констатацију да је у комбинацији са обуком новоименованих тужилаца у оквиру ЦЕСТ-ова, почетна обука ове категорије носилаца правосудних функција примјерена и довољна у систему правосуђа БиХ.

Предуслов за успостављање правног оквира који уређује питање менторства у судовима БиХ била је измјена Правилника о унутрашњем судском пословању коју је у оквиру својих надлежности усвојио ВСТС БиХ и тиме омогућио успоставу система менторства у судовима у Федерацији БиХ и Брчко дистрикту БиХ. Измјене Правилника о унутрашњем судском пословању Републике Српске нису усвојене од стране Министарства правде Републике Српске, упркос низу достављених иницијатива и позива од стране ВСТС-а БиХ да се приступи истом.¹⁰ Правилник о менторству за новоименоване судије и стручне сараднике које именује ВСТС БиХ објављен је у „Службеним новинама БиХ“ број 83/22 од 23.12.2022. године (у даљем тексту: Правилник о менторству).

У року од два мјесеца по ступању на снагу Правилника о менторству, предсједници судова су требали да спроведу поступак избора судије ментора за свој суд, те листу ментора доставе ВСТС-у БиХ и ЦЕСТ-у ФБиХ, односно ПКБД-у БиХ. Међутим, примијећен је извјесни застој у имплементацији Правилника од стране судова. Наиме, из достављених одговора предсједника судова закључује се да су разлози за наведено услови постављени Правилником за судију ментора, које у многим судовима није испуњавао нико од судија, као и да Правилником нису дефинисана права судија ментора.

У настојању да превазиђе наведене потешкоће које су довеле до застоја у имплементацији Правилника о менторству, Стална комисија за ефикасност и квалитет судова усвојила је закључак да за судију ментора може бити именован и предсједник судског одјељења, док је у оквиру измјена и допуна Правилника о оријентационим мјерилима за рад судија и стручних сарадника у БиХ одређен норматив за мјерење рада и радних резултата судија ментора, чиме су се испунили предуслови за успоставу система менторства у Федерацији БиХ и Брчко дистрикту БиХ.

Након наведених интервенција, 37 судова у Федерацији БиХ и Брчко дистрикту БиХ је именovalo судије менторе. Судови са мањим бројем судија именовали су једног ментора, док су судови са већим бројем судија именовали судије менторе из више области. Осам судова још увијек није доставило листу именованих судија ментора. С обзиром да је Правилником о менторству предвиђено да су судије ментори обавезни да похађају специјалистичку обуку за спровођење менторства, која је предвиђена програмом едукације за 2023. годину, ЦЕСТ-у ФБиХ је достављена информација о именованим судијама менторима, те је уједно овај ЦЕСТ позван да започне са радионицама за судије менторе. Међутим, ЦЕСТ ФБиХ је упутио информацију да за ову обуку није у могућности обезбиједити средства до краја 2023. године због великог броја

⁹ Правилник је објављен у „Службеном гласнику БиХ“, број 30/21.

¹⁰ Правилник о менторству за новоименоване судије и стручне сараднике које именује ВСТС БиХ примјењује се у судовима у Федерацији БиХ и Брчко дистрикту БиХ.

пријављених учесника и у трајању од пет дана, због чега ће наведена активност бити реализована у 2024. години.

5.4.5. Одобравање годишњих извјештаја

Као што је претходно наведено, у склопу својих надлежности за област едукације¹¹, ВСТС БиХ разматра и одобрава годишње извјештаје ентитетских ЦЕСТ-ова, као и извјештај ПКБД-а БиХ у дијелу који се односи на едукацију судија и тужилаца.

Претходно је извјештај о раду ЦЕСТ-а РС за 2022. годину усвојио Управни одбор те јавне установе на сједници одржаној 6.4.2023. године, док је извјештај о раду ЦЕСТ-а ФБиХ за 2022. годину усвојио Управни одбор те јавне установе на сједници одржаној 7.7.2023. године. Оба извјештаја су достављена ВСТС-у БиХ ради разматрања и одобравања. Додатно, ПКБД БиХ је 31.8.2023. године доставио ВСТС-у БиХ свој извјештај о раду у дијелу који се односи на едукацију судија и тужилаца из Брчко дистрикта БиХ за 2022. годину.

Стална комисија је разматрала наведене извјештаје у оквиру своје надлежности да, између осталог разматра, даје приједлоге, те утврђује нацрте аката у области едукације и судске документације, а посебно „даје препоруке ВСТС-у БиХ у погледу одобравања годишњег извјештаја управних одбора ентитетских центара за едукацију и Правосудне комисије Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“.

На приједлог Сталне комисије, ВСТС БиХ је размотрио и одобрио Извјештај о раду ЦЕСТ-а РС на сједници одржаној 14. и 15.6.2023. године, док је Извјештај о раду ЦЕСТ-а ФБиХ за 2022. годину, те извјештај ПКБД-а БиХ за 2022. годину у дијелу који се односи на едукацију судија и тужилаца Брчко дистрикта БиХ, разматрао и одобрио на сједници одржаној 8. и 9.11.2023. године.

За разлику од устаљене праксе, примјетно је да је у 2023. години ВСТС БиХ разматрао и одобравао извјештаје ЦЕСТ-ова и ПКБД-а БиХ на одвојеним сједницама и у размаку од више мјесеци, што је узроковано различитим периодима усвајања годишњих извјештаја од стране надлежних управних одбора.

5.4.6. Избор и именовање чланова Управног одбора ЦЕСТ-а РС

Предсједница Управног одбора ЦЕСТ-а РС Даниела Миловановић покренула је процедуру избора замјенског члана Управног одбора те јавне установе, будући да је члану Управног одбора у име Републичког јавног тужилаштва Републике Српске, Светлани Брковић престао мандат због избора за судију Уставног суда Републике Српске.¹² С тим у вези, колегијум тог тужилаштва спровео је процедуру за избор замјенског члана, те је изабран републички јавни тужилац Бранко Митровић. Стална комисија је размотрила поступак избора замјенског члана на састанку одржаном 8.6.2023. године, када је закључено да Комисија нема примједби на овај избор и предложила је ВСТС-у БиХ да га одобри. На сједници одржаној 14. и 15.6.2023. године, ВСТС БиХ је одобрио избор и именовање Бранка Митровића за члана Управног одбора ЦЕСТ-а РС¹³.

С обзиром да је петогодишњи мандат претходног сазива Управног одбора истицао са 20.12.2023. године, спроведена је процедура избора и именовања новог сазива Управног одбора ЦЕСТ-а РС, о чему је дописом од 13.12.2023. године обавијештен и ВСТС БиХ¹⁴. У складу с одредбама закона, предсједник Управног одбора покреће

⁷ У складу са чланом 17. тачка 10. Закона о ВСТС-у БиХ, Савјет „одобрава годишње извјештаје управних одбора ентитетских центара за едукацију судија и тужилаца и Правосудне комисије Брчко дистрикта БиХ у дијелу који се односи на почетну обуку и стручно усавршавање судија и тужилаца“.

¹² На основу одлуке Народне скупштине Републике Српске број 02/1-021-228/23 од 14. марта 2023. године

¹³ На основу члана 17. тачка 30. Закона о ВСТС-у БиХ а у вези са чланом 5. став 3. Закона о ЦЕСТ-у РС

¹⁴ Избор и именовање тренутног сазива Управног одбора ЦЕСТ-а РС одобрен је Одлуком број 07-50-2-2982-4/2018 од 30.12.2018. године, затим Одлуком број 07-13-3-337-3/2021 од 10.2.2021. године, те Одлуком број 07-13-3-2093-3/2023 од 14.6.2023. године.

процедуру избора новог сазива на начин да обавјештава тијела надлежна за избор или именоване о истеку мандата чланова Управног одбора најмање три мјесеца прије истека мандата и тражи од ових тијела да изабере, односно именују новог члана Управног одбора¹⁵.

Институције надлежне за избор и именоване су у периоду септембар–децембар 2023. године спровеле поступак избора и именовања нових чланова, те је Управни одбор ЦЕСТ-а РС доставио ВСТС-у БиХ сву потребну документацију за одобрење. Планирано је да ВСТС БиХ разматра одобравање избора и именовања новог сазива Управног одбора ЦЕСТ-а РС на сједници заказаној за 17. и 18.1.2024. године, до ког периода постојећи сазив Управног одбора ЦЕСТ-а РС, сходно закону, има могућност да ради у техничком мандату, те до момента одобравања новог сазива активности ЦЕСТ-а РС неће бити ни на који начин угрожене.

5.4.7. Консултације у вези избора директора ЦЕСТ-а РС

Будући да је Томиславу Чавићу, директору ЦЕСТ-а РС, истицао мандат 22.12.2023. године због одласка у пензију, ВСТС БиХ је објавио Јавни конкурс за избор и именоване директора ЦЕСТ-а РС у службеним гласилима ентитета и Брчко дистрикта БиХ, те дневним новинама широм БиХ у складу са чланом 11. став 1. Закона о Центру за едукацију судија и јавних тужилаца у Републици Српској. У склопу конкурсне процедуре¹⁶, запримљене су двије пријаве које су прослијеђене Управном одбору ЦЕСТ-а РС на даље поступање.

Одлуком Управног одбора ЦЕСТ-а РС од 30.11.2023. године именована је Комисија за избор и именоване директора ЦЕСТ-а РС, која је комплетан поступак спровела у периоду од 30.11. до 15.12.2023. године, те утврдила приједлог кандидата за избор директора ЦЕСТ-а РС и доставила га Управном одбору те јавне установе, који је на сједници одржаној 15.12.2023. године сачинио коначну ранг-листу кандидата и доставио је ВСТС-у БиХ на даље поступање.

Одлучујући о формату консултација, ВСТС БиХ је на сједници одржаној 20. и 21.12.2023. године донио одлуку да оба рангирана кандидата позове на наредну сједницу како би кандидати представили визију рада и сарадње са ВСТС-ом БиХ.

Додатно, предсједница Управног одбора ЦЕСТ РС-а Даниела Миловановић обавијестила је ВСТС БиХ да је одржана још једна сједница Управног одбора када је одлуком разријешен Томислав Чавић у својству директора ЦЕСТ-а РС због одласка у пензију, те је из реда стручних сарадника ЦЕСТ-а РС за вршиоца дужности до избора новог директора те јавне установе именована Мила Антељ.

5.4.8. Обука дисциплинских комисија ВСТС-а БиХ

Дана 25. и 26. 9.2023. године одржана је дводневна напредна обука дисциплинских комисија ВСТС-а БиХ, коју већ трећи пут заредом на годишњем нивоу организује ВСТС БиХ уз подршку USAID-овог пројекта „Правосуђе против корупције у БиХ“, као значајним партнером на пољу подизања интегритета носилаца правосудних функција и етичких стандарда у правосуђу БиХ.

Први дан обуке представљен је рад КДТ-а и дисциплинских комисија уз анализу примјера и трендова у дисциплинској пракси у периоду од септембра 2022. године до септембра 2023. године. Током првог дана, који се односио између осталог и на представљање међународних стандарда из области слободе говора, разматрани су нарочито стандарди који произлазе из конвенцијског права у контексту члана 10. Европске конвенције о људским правима и основним слободама, уз ограничења која се односе на судијску, односно тужилачку функцију.

¹⁵ Сходно одредби члана 5ц. став 1. Закона о центру за едукацију судија и јавних тужилаца у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, бр. 49/02, 77/02, 30/07 и 63/14)

¹⁶ Јавни конкурс је затворен 7.11.2023. године.

Слика 35: Александра Мартиновић, председница Уставног суда Федерације БиХ са модераторима напредне обуке дисциплинских комисија ВСТС-а БиХ

Наведена проблематика је актуелна у земљама окружења, али и у земљама ЕУ, те је било од великог значаја да се отпочне овакав професионални дијалог како би садашњи, будући и потенцијални чланови дисциплинских комисија ВСТС-а БиХ боље разумјели шта се кроз праксу Суда у Стразбуру сматра као пожељно, а шта као непожељно комуницирање, односно гдје почиње, а гдје престаје право слободе говора за једног судију или тужиоца. Разговарано је и о специфичностима издвојеног мишљења и комуницирања са новинарском заједницом у том погледу.

Врло значајан сегмент обуке био је посвећен начину писања дисциплинских одлука, те је посебно размотрен садашњи стил писања и структура првостепених одлука кроз рад на практичним примјерима.

Слика 36: Учесници напредне обуке дисциплинских комисија ВСТС-а БиХ

Током обуке, учесници су имали прилику да се упознају са системом дисциплинске одговорности носилаца правосудних функција у Републици Хрватској, коју су представили Дарко Милковић, председник Државног судбеног вијећа Републике Хрватске и Дарко Клиер, бивши председник Државног одвјетничког вијећа Републике Хрватске.

Обука је била јединствена прилика да се дискутује о питањима релевантним за правилно функционисање и даље унапређење система дисциплинске одговорности судија и тужилаца у БиХ. Закључено је, између осталог, да би се наредна обука требала позабавити новинама које су успостављене Измјенама и допунама Закона о ВСТС-у БиХ, а нарочито у погледу нових дисциплинских прекршаја, као и примјене измјена закона на дисциплинске поступке у току, јер у усвојеним измјенама није прописана прелазна одредба која регулише ово питање.

Закључено је и да је потребно наставити са праксом периодичног разматрања дисциплинске праксе и трендова у изрицању дисциплинских мјера у оквиру овог формата обуке, и то са што више практичних примјера и дискусија, те наставити са праксом одржавања округлих столова и размјеном компаративних искустава у вођењу дисциплинских поступака против носилаца правосудних функција, нарочито са представницима правосуђа из земаља у региону јер се оцјењују изузетно и обострано корисним за размјену најбољих пракси и даљи развој система дисциплинске одговорности.

Слика 37: Весна Трифуновић, судија Суда Босне и Херцеговине и Вера Бјелогрлић, шеф Одјелјења за судску документацију и едукацију Секретаријата ВСТС-а БиХ

Обука је изњедрила сет закључака за побољшање дисциплинских поступака и рада дисциплинских комисија на којима ће ВСТС БиХ наставити радити у 2024. години¹⁷. Као и претходне двије, и ова обука је оцијењена као врло корисна и добро организована.

Сав материјал са презентацијама и порукама излагача, као и одлукама домаћих и међународних судова које су анализирани на обуци, достављен је свим учесницима обуке, те заједно са материјалима са претходних обука представљају примарни пакет обуке за будуће чланове дисциплинских комисија ВСТС-а БиХ. Такође, сходно закључцима са претходно одржаних обука и ранијом праксом, сличне обуке се организују у оквиру програма едукације судија и тужилаца, а у циљу упознавања свих носилаца правосудних функција са праксом дисциплинских комисија ВСТС-а БиХ.

5.4.9. Доношење смјерница о дугорочној сарадњи правосудних институција и правних факултета у БиХ у области практичног усавршавања студената

ВСТС БиХ је на сједници одржаној 8. и 9.2.2023. године усвојио Смјернице о дугорочној сарадњи правосудних институција и правних факултета у БиХ у области практичног усавршавања студената. Усвајање оваквог документа је изњедрила потреба да се једним документом уобзире модалитети сарадње правосуђа са академском правном заједницом у БиХ, коју ВСТС БиХ у потпуности подржава, налазећи да иницијативе овог типа доприносе и реализацији стратешког циља ВСТС-а БиХ за придобијање најбољих кадрова у правосуђе.

Наиме, у досадашњој пракси су егзистирали бројни споразуми о таквој сарадњи са мање или више сличним рјешењима у погледу практичне наставе студената правних факултета, те ангажмана носилаца правосудних функција, односно правосудних институција у таквим активностима.

¹⁷ У 2024. години, ВСТС БиХ ће наставити са одржавањем обука овог типа.

Поједине споразуме са правним факултетима су потписивале правосудне институције директно или уз мање или веће учешће ВСТС-а БиХ у својству потписника споразума или даваоца мишљења, односно сагласности за њихово потписивање.

Овим документом ВСТС БиХ је правосудној и академској заједници дао подршку у спровођењу разних видова сарадње, подсећајући их првенствено на правни оквир, етичке принципе, као и закључке које је ВСТС БиХ у том смислу доносио.

5.4.10. Промоција публикација судске праксе

Дана 12. децембра 2023. године, ВСТС БиХ је организовао свечану промоцију публикација судске праксе судова највише инстанце на теме примјене закона о слободи приступа информацијама, заштите животне средине, азила и терета доказивања у парничном поступку.

Аутори публикација су у својим кратким освртима указали на значај обрађених тема не само за правосудну заједницу, него и за друге институције и управне органе, те јавност генерално, с обзиром да се ради о актуелним животним темама које се тичу сваког грађанина.

У оквиру овог догађаја промовисана је и публикација под називом „Усаглашена правна схватања Панела за уједначавање судске праксе у Босни и Херцеговини“ у којој је представљен дугогодишњи рад судова највише инстанце на пољу уједначавања судске праксе, односно сва до данас усаглашена правна схватања Панела из грађанске и кривичне области са образложењима.

Истом публикацијом су представљени критеријуми за накнаду нематеријалне штете Врховног суда Федерације БиХ и Апелационог суда Брчко дистрикта БиХ, који су усвојени након што је панел из грађанске области усагласио критеријуме за одређене видове накнаде нематеријалне штете.

Слика 38: Аутори публикација судске праксе

Такође су представљена и Правила о раду панела из априла 2014. године, која су практично формализовала процес уједначавања судске праксе на нивоу судова највише инстанце, те омогућила професионални дијалог. Ова публикација резултат је рада судија судова највише инстанце, који су кроз рад Панела за уједначавање судске праксе дуги низ година сарађивали са ВСТС-ом БиХ.

Публикације су у електронској верзији доступне на страници ОСДЕ-а, док су одлуке цитиране у публикацијама доступне путем Базе судских одлука ВСТС-а БиХ. Публикације су уједно подобне за спровођење едукација у оквиру ентитетских ЦЕСТ-ова, као и за индивидуалну едукацију за све носиоце правосудних функција, као и запослене у органима управе на свим нивоима у БиХ који раде на предметима обрађеним у публикацијама или примјењују законе о слободи приступа информацијама.

5.4.11. Уједначавање судске праксе

Поред едукације, на квалитет рада судова великим дијелом утиче усаглашена судска пракса, као и доступност поузданих правних информација. У погледу уједначавања судске праксе на највишем нивоу редовних судова, ВСТС БиХ је наставио са бројним активностима у сарадњи са Врховним судом Федерације БиХ, Врховним судом Републике Српске, Судом БиХ и Апелационим судом Брчко дистрикта БиХ. Укупно гледано, видни помаци су остварени, нарочито на пољу јачања одјељења судске праксе при поменутих судовима, те веће онлајн доступности ставова судске праксе као предуслова за хармонизацију судске праксе на хоризонталном и вертикалном нивоу.

Такође је у 2023. години постигнут договор о увођењу новог модалитета рада Панела за уједначавање судске праксе, који у годинама које слиједе треба да обезбиједи редовно коришћење и већу дјелотворност овог јединственог механизма за уједначавање судске праксе на нивоу цијеле државе.

5.4.12. Приступ ставовима судске праксе

Портал судске праксе, који је креирао ВСТС БиХ у координацији са четири суда највише инстанце у БиХ прије више од двије године, омогућава увид у близу 6.000 ставова судске праксе из грађанске, кривичне и управне области са пратећим судским одлукама из којих ти ставови произлазе, као и увид у 120 правних схватања, углавном заузетим на сједницама одјељења највиших судова. Захваљујући посвећености судија и раду одјељења судске праксе, само у 2023. години објављено је близу 1.000 сентенци које ће самом чињеницом да су јавно и лако доступне допринијети предвидљивости судских поступака и уједначавању судске праксе.

У оквиру пројекта *IPA* 2019 „ЕУ подршка реформама правосудног система у БиХ“, који финансира ЕУ настављена је подршка улози ВСТС-а БиХ у овим процесима. Прије свега, кроз рад Тима за координацију пројектних активности одржавани су стални контакти између одјељења судске праксе и ВСТС-а БиХ, а ради промовисања и преузимања најбољих модалитета рада и предузимања одређених корективних мјера, односно доношења одговарајућих стратешких одлука и/или иницијатива за даљи развој наведених процеса. Кroz *IPA* 2019 пројекат је финансиран рад одређеног броја правних савјетника у одјељењима судске праксе партнер судова, који заједно са ОСДЕ-ом чине Јединицу за подршку процесу хармонизације судске праксе (у даљем тексту: Јединица). Рад ове Јединице је превазишао иницијална очекивања и на оперативном нивоу омогућава брзу размјену информација између судова, што се показало изузетно корисним приликом спровођења истраживања о судској пракси за потребе судија и рада на конкретним предметима, односно бројним правним анализама.

На основу договора у оквиру Тима за координацију, унапријеђена је пракса припреме и дистрибуције седмичних извјештаја о свим правним ставовима које судови уносе у Портал судске праксе. Ови извјештаји су се од октобра 2022. године редовно дистрибуирали судовима највише инстанце ради усклађивања праксе на највишем нивоу, док су квартални извјештаји овог типа јавно објављивани путем веб странице <https://csd.pravosudje.ba>. Због важности ових информација, од децембра 2023. године се извјештаји седмично дистрибуирају цијелом БиХ правосуђу. Како би се што више оживио садржај Портала и промовисала његова корисност, у току је припрема додатне публикације о регистрованим сентенцама у периоду од јула до децембра 2023. године.

Слика 39: Примјер седмичног прегледа ставова судске праксе судова највише инстанце у БиХ

Седмични преглед ставова судске праксе судова највише инстанце у Босни и Херцеговини¹
25. до 29. децембар 2023. године

➤ Грађанско материјално право

Област	Дескриптор(и)	Став судске праксе	Број предмета
РАДНО ПРАВО			
Заштита радника	Заштита радника Побијање одлуке о престанку радног односа	Управни одбор може разријешити директора и прије времена за које је именован ако утврди да је одговоран за неуспјешан рад установе.	Врховни суд Федерације БиХ 18 0 Rs 048561 23 Rev
ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ			
Заштита од дискриминације	Забрана дискриминације	Доношење новог Правилника о раду је било прописано чл. 118 ЗОР, због чега је његова сврха доношења била оправдана па иако може ставити у неповољан положај неке раднике у односу на друге, у поступку није доказано да је то урађено по било којој забрањеној основи коју чини лично својство тужитељице, што је основ и за индиректну дискриминацију.	Врховни суд Федерације БиХ 32 0 Rs 384829 23 Rev

➤ Грађанско процесно право

Област	Дескриптор(и)	Став судске праксе	Број предмета
ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК			
Надлежност суда	Мјесна надлежност	Тужилац са тужбом за накнаду штете, избору мјесну надлежност суда одређује искључиво у вријеме подношења тужбе, због чега изјава тужиоца дата на припремном рочишту не може бити основа за промјену мјесне надлежности суда.	Врховни суд Федерације БиХ 41 0 Rs 099582 23 R

¹ Пресуде наведене у документу можете наћи на Порталу судске праксе (*E-sentenca*) који је доступан на линку <https://sudskapraksa.pravosudje.ba/>. Порталу такође можете приступити и преко интернет страница судова највише инстанце у Босни и Херцеговини, односно интернет странице Високог судског и тужилачког савјета БиХ.

Методологија по којој се врши систематизација и евиденција судске праксе у судовима, као и улога редовних одјељења и одјељења судске праксе у овим процесима је додатно унапријеђена у протеклој години, те формализована кроз одговарајуће интерне акте судова, што ће у коначници допринијети и њиховој дугорочној одрживости.

С тим у вези, 12.12.2023. године су ВСТС БиХ и судови највише инстанце у БиХ потписали Протокол о дугорочној сарадњи (у даљем тексту: Протокол), чијим потписивањем се осигурава наставак заједничког спровођења активности везаних за унапређење процеса уједначавања судске праксе и транспарентности рада највиших правосудних институција у БиХ, што је један од услова за напредак БиХ на путу ка ЕУ.

Потписивање Протокола је резултат вишегодишње сарадње у поменутих областима између ВСТС-а БиХ и судова највише инстанце кроз имплементацију различитих пројектних активности. Стручну подршку и помоћ у реализацији Протокола наставиће јединица и ОСДЕ.

Слика 40: Потписивање Споразума о дугорочној сарадњи ВСТС-а са судовима највише инстанце

5.4.13. Рад панела за уједначавање судске праксе

Када је ријеч о хармонизацији судске праксе путем панела за уједначавање судске праксе, настављено је са редовним активностима на координацији и одржавању састанака панела. У 2023. години одржана су два састанка Панела за уједначавање судске праксе из грађанске области (22.5. и 22.11.), док састанака кривичног и управног панела није било.

Грађански панел се прије свега бавио питањем да ли првостепени суд може изазвати сукоб надлежности у случају када другостепени суд по други пут укине првостепену пресуду. Како није било могућности за постизање консензуса и усвајања јединственог правног схватања по овом питању, утврђена је потреба иницирања измјене закона о парничном поступку у дијелу који се тиче забране двоструког укидања, те је у оквиру судова у току дефинисање приједлога текста измјене и/или допуне закона који би се према правилима панела упутио надлежним органима на даљу процедуру.

Такође, грађански панел је разматрао и питање допуштености ревизије са аспекта вриједности спора у случају постојање објективне и субјективне кумулације. Представници судова највише инстанце размијенили су своја мишљења и ставове по овом питању, те договорили да ће на сједницама одјељења поново разматрати закључке панела и на наредном састанку коначно дефинисати своје ставове у вези горе наведених тема, како би се у 2024. године наставило са евентуалним усаглашавањем.

Слика 41: Учесници Панела за уједначавање судске праксе из грађанске области

Судови су на састанцима додатно разматрали и друге теме из грађанске области како би утврдили да ли постоји потреба за потенцијално усаглашавањем ставова путем Панела за уједначавање судске праксе. У том смислу, размијењене су информације о судској пракси везане за бројна питања, између осталог и она везана за стицање без основа када отпадне основ за досуђену накнаду штете, терет доказивања код аутентичности потписа на уговору, односно приватној исправи, тј. на коме је терет доказивања аутентичности потписа уколико тужени каже да то није његов потпис, допуне жалбе, односно ревизије након истека рока за правни лијек и сл. О свим овим и другим актуелним питањима судске праксе судови ће наставити дијалог у оквиру панела и по потреби усаглашавати своје ставове.

5.4.14. Унапређење рада панела за уједначавање судске праксе

У прошлој години постигнут је значајан искорак у вези унапређења правног статуса и ефикасности рада панела за уједначавање судске праксе у грађанским, кривичним и управним стварима, који су у извјештају ЕУ за БиХ поново идентификовани као важно питање, уз констатацију да: „...у коначници, Босна и Херцеговина треба да успостави правосудно тијело које ће осигурати досљедно тумачење закона и хармонизацију судске праксе у цијелој земљи.“ Наведене промјене резултат су низа билатералних и других састанака ВСТС-а БиХ и партнерских судова у оквиру активности IPA 2019 пројекта, а све је садржано и у раније поменутом Протоколу о дугорочној међусобној сарадњи између ВСТС-а БиХ и партнерских судова.

Прије свега, а након што је током 2022. године у више наврата на састанцима надлежних комисија разматран начин вредновања рада судијама које учествују у панелима, укључујући и приједлоге панел судова, ВСТС БиХ је на сједници одржаној 17. и 18.1.2023. године усвојио Измјене и допуне Правилника о оријентационим мјерилима за рад судија и стручних сарадника у судовима у БиХ, на начин да је у члану 9. Правилника додана нова одредба која гласи: „Када судија учествује у припреми питања у раду панела за уједначавање судске праксе, један завршен предмет може се вредновати као три мериторно завршена предмета на сваком од реферата, а у зависности из које области се одржава панел”. С обзиром да се рад свих судија на конкретним састанцима панела у складу са „Критеријумима за оцјењивање рада судија у Босни и Херцеговини“, сходно члану 13. тачка ц. на основу одлуке предсједника суда евидентира као одсуство с посла, може се констатовати да је рад судија у овом тијелу сада и формално признат и валоризован кроз одговарајућу норму.

Друго, постигнут је консензус о новом модалитету рада панела за уједначавање судске праксе који би почевши од 2024. године требао да осигура редовне, тј. кварталне састанке панела. Наиме, измјенама се уводи пракса одржавања припремног састанка на којем ће се заједнички утврђивати теме за расправљање на панелима, као и календар састанака, што значи да ће датуми бити фиксирани на почетку календарске године. Такође, измјенама се наглашава и улога предсједника панел судова у заказивању састанака панела, док ће ВСТС БиХ и даље задржати координациони дио.

Слика 42: Састанак за унапређење рада панела за уједначавање судске праксе

Евидентно је да панел судови користе седмичне извјештаје са сентенцама ради упоређивања унесених ставова, што је веома битно са становишта ВСТС-а БиХ и засигурно ће направити значајан искорак у функционисању панела. Наиме, у вријеме када су панели почињали са радом нису постојала одјељења судске праксе, нити је у судовима било интерактивне и претраживе платформе у којој би се примарно похрањивали судски ставови и сентенце, нити је постојала систематична размјена информација о судској пракси између судова на седмичном нивоу. Сада када ови алати постоје, заједнички ће се користити и додатно унапређивати како би се на што ефикаснији начин идентификовала различита судска пракса и дефинисале теме за усаглашавање на панелу.

ВСТС БиХ ће у наредној години заједно са панел судовима пилотирати нова рјешења уз подршку ЕУ. Паралелно уз тестирање новог концепта рада панела у реалном окружењу, по потреби ће се отворити и разговори о одговарајућим измјенама правила о раду панела, као што је то урађено и приликом дефинисања првих правила, с циљем што веће формализације овог процеса.

Током 2023. године, започете су дискусије о потреби успостављања одјељења за судску праксу на другостепеним судовима у БиХ по узору на одјељења овог типа при судовима највише инстанце. Полазна основа за наставак ових разговора биће извјештај који су на ову тему сачинили стручњаци Савјета Европе на основу прикупљених информација од другостепених судова у чијем анкетирању је учествовао и ВСТС БиХ.

5.4.15. Бољи приступ судским одлукама

У оквиру имплементације *IPA* 2019 пројекта, поред наставка стручне подршке судијама распоређеним у одјељењима судске праксе/евиденцију судске праксе при судовима највише инстанце у БиХ, ЕУ је наставила финансирати анонимизацију судских одлука, чиме је значајно повећан број одлука доступних у Бази судских одлука (у даљем тексту: База) ВСТС-а БиХ.

Тако је База у 2023. години обogaћена са укупно 5.358 одлука, чиме је закључно са 31.12.2023. године јавно доступно 24.480 претраживих одлука¹⁸. И у овој години посебан акценат стављен је на објављивање одлука од посебног јавног интереса, те је База редовно ажурирана одлукама из правоснажно окончаних предмета ратних злочина, корупције, организованог криминала, дискриминације, тероризма, изборних жалби, изборних превара, трговине људима и слично. Због њихове актуелности, у Базу су унесене и одлуке из предмета фемицида и насиља у породици. Када се овом броју одлука објављених кроз Базу дода и број одлука доступних кроз Портал судске праксе, произлази да је само кроз ова два система тренутно јавно доступно преко 30.000 одлука бх. судова, од чега је више од 6.000 одлука објављено у 2023. години.

Додатно, од августа 2023. године олакшан је приступ судским одлукама путем апликације за мобилне телефоне (*iOS* и *Android*), те коришћење Базе кроз развој њених нових функционалности (омогућавање опције копирања садржаја уз навођење броја и датума одлуке као и суда који ју је донио, затим могућност претраге одлука по датуму уноса, филтрирање одлука које садрже посебно издвојени став, тј. сентенцу и сл.).

Слика 43: Изглед мобилне апликације за коришћење Базе судских одлука ВСТС-а БиХ

Паралелно, Мапа ратних злочина¹⁹ (у даљем тексту: Мапа) је у 2023. години редовно ажурирана сажетцима правоснажно окончаних предмета ратног злочина, те се у Мапи налази укупно 583 сажетка предмета ратног злочина. Сажетци су припремљени на Б/Х/С и на енглеском језику. Ова интерактивна Мапа је доступна путем веб странице [Odjel za sudsku dokumentaciju i edukaciju | pravosudje.ba](http://odjel.za.sudsku.dokumentaciju.i.edukaciju.pravosudje.ba).

¹⁸ Одлуке у Бази су претраживе према називу суда, броју и датуму одлуке, примијењеном правном пропису и институту, те према слободној претрази текста одлуке.

¹⁹ Мапу ратних злочина је ВСТС БиХ преузео од Мисије ОЕБС-а у БиХ у децембру 2019. године.

По узору на ову Мапу, у 2023. години развијена је Мапа предмета од јавног интереса кроз коју ће се у наредном периоду мапирати не само предмети ратних злочина, већ и предмети корупције, организованог криминала и др. Ова Мапа представљаће специјализовано мјесто гдје ће се по принципу *Google* мапе представити сажете информације о правоснажно окончаним предметима од јавног интереса, видљиви по мјесту пресуђења и другим категоријама зависно од врсте предмета, док ће одлуке свих мапираних предмета бити доступне кроз Базу. На овај начин ће се интерактивно представљати предмети након њихове правоснажности и који највише интересују професионалну и општу јавност, те на једном мјесту давати увид у одговор бх. правосуђа на најозбиљнија кршења људских права, као и других важних друштвених и правних норми.

5.4.16. Објава осталих информација од значаја за рад правосуђа

Током 2023. године, информације на веб страници ОСДЕ-а су редовно ажуриране правним информацијама од значаја за рад правосудних институција. Тако су поред објављивања нових одлука свих судова у БиХ путем Базе, под категоријом „Закони“ редовно објављиване информације о свим новоусвојеним законима на нивоу Брчко дистрикта БиХ, ентитета и Босне и Херцеговине са пратећим законским текстовима.

У секцији „Библиотека“ је, између осталог, објављено пет публикација судске праксе на актуелне теме – од слободе приступа информацијама, заштите животне средине, терета доказивања и слично, затим 17. број часописа *Правна хроника*²⁰, те модули које је на иницијативу ВСТС-а БиХ развио Савјет Европе, а за потребе реализације Плана и програма обуке за почетну и континуирану обуку судија и тужилаца на тему примјене Европске конвенције о људским правима и основним слободама и других стандарда заштите људских права.

У секцији „Судска пракса“ су редовно објављивани квартални прегледи ставова судске праксе највиших судова у БиХ, а кроз исту је доступан и нови билтен судске праксе Апелационог суда Брчко дистрикта БиХ за период 2020–2022. године.

Ова веб страница је редовно ажурирана и другим корисним садржајима, као што је претходно наведено, уз напомену да су све информације официјелне и поуздане, те су мјесечно достављане свим корисницима у правосуђу путем електронског летка „Судска пракса и новоусвојени закони“.

О начину коришћења Базе ВСТС-а БиХ, те другим објављеним садржајима на веб страници ОСДЕ-а су и у 2023. години спровођене обуке за новоименоване судије и тужиоце у оквиру ентитетских ЦЕСТ-ова. Додатно, ова База и веб страница представљају значајан ресурс и средство за помоћ при изради семинарских радова, приликом полагања правосудног испита и слично.

Промоција за коришћење Базе се редовно врши и на друге начине. У 2023. години забиљежен је 18.081 посјетилац са 48.786 прегледа Базе и осталих објављених садржаја. Додатно, промоција је вршена и у оквиру *IPA* 2019 пројекта путем популарних веб портала, те друштвених мрежа, прије свега мрежа Фејсбук и Линкедин.

5.4.17. Транспарентност правосуђа

У циљу подизања транспарентности рада правосуђа на виши ниво, ВСТС БиХ је у 2023. години интензивирао сарадњу са правосудном заједницом, те предузео бројне активности, користећи за ову сврху како буџетска средства, тако и средства ЕУ. Активности су резултирале већом доступношћу судских одлука кроз централну Базу судских одлука, нарочито оних од посебног јавног интереса. Такође, припремом нових смјерница за објављивање тужилачких и судских одлука, аката и информација о предметима створени су предуслови да се рад свих правосудних институција на овом пољу што више уједначи, те да се сви информациони сервиси развијени у ове сврхе комплементарно користе за добробит и информирање како професионалне заједнице,

²⁰ У изради и издаваштву часописа *Правна хроника*, ВСТС БиХ сарађује са *AIRE* центром из Лондона.

тако и јавности. Под овим сервисима се првенствено мисли на веб странице правосудних институција, Базу коју ажурира ОСДЕ ВСТС-а БиХ, Портал судске праксе који ажурирају судови највише инстанце, те Мапу предмета од јавног интереса. На овај начин, ВСТС БиХ је у сарадњи са судовима у дужем временском периоду активно радио на подизању транспарентности правосуђа, доступности судске праксе и судских одлука, као што је препоручено и у Извјештају независног стручњака *Reinharda Priebea*.

Важно је напоменути да је ВСТС БиХ у овом сегменту свога рада успјешно координирао донаторску помоћ, те активно сарађивао са међународним партнерима. Тако су активности у овом сегменту у великој мјери спровођене уз коришћење средстава ЕУ фондова (*IPA 2017* и *IPA 2019*), док су неке од активности спровођене и са другим међународним партнерима ВСТС-а БиХ, прије свега Савјетом Европе, те *AIRE* центром из Лондона. Како ће се све ове активности у својој укупности, те постигнути резултати на овом пољу одразити у наредном извјештају Европске комисије за БиХ остаје да се види, јер се у извјештају за 2023. годину наводи да је „правосудни систем и даље недовољно транспарентан, али су предузети одређени напори како би се ситуација побољшала.”

5.4.18. Јачање сарадње с медијима

Фокус рада ВСТС-а БиХ био је и на наставку јачања сарадње између носилаца правосудних функција и новинара, који су у Комуникационој стратегији ВСТС-а БиХ препознати као значајни партнери правосудних институција у процесу успостављања квалитетног, тачног и правовременог информисања јавности о раду правосуђа.

Састанак чланова Предсједништва ВСТС-а БиХ са новинарима

Сусрет чланова Предсједништва ВСТС-а БиХ са новинарима одржан је 22.2.2023. године у циљу оснаживања дијалога и наставка одржавања успјешно успостављене сарадње с медијима. Састанку су присуствовали предсједник Халил Лагумџија, потпредсједница Санела Горушановић-Бутиган и стални члан Санин Богунџић.

Слика 44: Састанак чланова Предсједништва ВСТС-а БиХ са новинарима

Током састанка новинари су упознати са тренутним статусом имплементације Акционог плана Комуникационе стратегије ВСТС-а БиХ и процесом измјена Пословника ВСТС-а БиХ у дијелу који се односи на транспарентност рада ВСТС-а БиХ. Чланови Предсједништва ВСТС-а БиХ, са друге стране, информисани су о квалитету сарадње коју новинари имају са правосудним институцијама, те потешкоћама са којима се суочавају приликом извјештавања јавности о раду правосуђа.

Састанак је резултирао низом закључака на чијој имплементацији је ВСТС БиХ радио у току 2023. године и потом доставио повратну информацију новинарима који су присуствовали састанку.

ВСТС БиХ је активно радио на спровођењу закључака са овог састанка, па је тако на годишњим конференцијама предсједника судова и главних тужилаца одржаним 26. и

27.4.2023. године свим предсједницима и главним тужиоцима указано на потешкоће са којима се новинари суочавају приликом извјештавања о раду правосудних институција.

У оквиру теме ове конференције која се експлицитно односила на сарадњу правосудних институција и медија, предсједници судова и главни тужиоци су позвани да, када год је то могуће, изађу у сусрет новинарима и обезбиједите информацију коју новинари траже, а онда када нису у могућности да информацију доставе, дају образложење за то.

Надаље, руководиоцима правосудних институција је скренута пажња на неуједначену праксу анонимизације судских и тужилачких одлука и њиховог објављивања, уз препоруку да се изреке са кратким резимеом, након доношења пресуде, одмах објављују на веб страницама.

С обзиром да неуједначена пракса анонимизације и објављивања судских и тужилачких одлука представља велики проблем за новинаре приликом извјештавања о раду правосуђа, посебна пажња је посвећена овом закључку.

С циљем рјешавања овог проблема, оформљена је Радна група за израду Смјерница за објављивање судских и тужилачких одлука на веб страницама правосудних институција, те је у име медијске заједнице позвана независна и истраживачка новинарка да достави различите примјере неуједначене праксе анонимизације одлука и саопштења за јавност, које је њена медијска кућа добила реактивном и проактивном комуникацијом са одређеним правосудним институцијама.

Радна група је детаљно анализирали примјере и настојала да интегрише што више приједлога у садржај нових смјерница које ће третирати проактивну комуникацију правосудних институција и кроз уједначене праксе информисања јавности. Новинари и заинтересована јавност су добили прилику да дају своје коментаре на Нацрт смјерница које су објављене на веб страници ВСТС-а БиХ. Смјернице ће се наћи на усвајању пред члановима ВСТС-а БиХ на сједници у марту 2024. године.

Спроведене четири регионалне радионице за представнике медија и правосуђа на тему „Сарадња правосуђа и медија и како је побољшати?“

ВСТС БиХ је у сарадњи са Друштвом новинара БиХ, уз финансијску подршку ЕУ и Мисије ОЕБС-а у БиХ, одржао четири регионалне радионице за представнике локалних судова, тужилаштва и медија.

Одржавање радионица представља имплементацију једног од закључака састанка Предсједништва ВСТС-а БиХ са новинарима.

Радионице су одржане у Зеници (5.10.2023. године), Брчком (13.10.2023. године), Бања Луци (19.10.2023. године) и Мостару (21.11.2023. године).

Слике 45, 46, 47 и 48: Регионалне радионице „Сарадња правосуђа и медија и како је побољшати?“ Бања Лука, Зеница, Брчко и Мостар

На радионицама се указало на добре и лоше праксе сарадње између локалних правосудних институција и медија. Учесници радионица истакли су спремност да сарадњу између ова два кључна сегмента друштва подигну на већи ниво, како би осигурали квалитетно, тачно и правовремено информисање грађана о раду правосуђа.

Одржавање радионица резултирало је закључцима на чијој имплементацији ће ВСТС БиХ, у партнерству са удружењима новинара, и уз финансијску подршку међународних партнера, наставити да ради током 2024. године.

5.4.19. Радна група за анализу и унапређење објављивања судских и тужилачких одлука

С циљем побољшања стања у области транспарентности рада правосудних институција у БиХ, у 2023. години је наставила са радом Радна група за анализу и унапређење објављивања судских и тужилачких одлука (у даљем тексту: Радна група) на веб-страницама правосудних институција, те другим платформама које развија и одржава ВСТС БиХ. Радна група је формирана одлуком ВСТС-а БиХ у априлу 2022. године, а током 2023. године одржана су четири састанка, на којима се првенствено вршила анализа примјене Смјерница за објављивање судских и тужилачких одлука на веб-страницама правосудних институција из септембра 2014. године. На основу закључка ВСТС-а БиХ из априла 2023. године, Радна група, састављена од чланова правосудне заједнице и ВСТС-а БиХ, утврдила је текст нових смјерница уз стручну и административну подршку ОСДЕ-а.

Приликом дефинисања текста нових смјерница је прије свега имала на уму да је транспарентност правосуђа кључан елемент демократског друштва које жели да осигура једнакост пред законом и правичност за све. Објављивањем судских и тужилачких одлука омогућује се грађанима увид у рад правосудних институција, чиме се јача повјерење у правосудних систем, док се учесници у судским поступцима подстичу на већу одговорност и транспарентност у свом раду, осигуравајући праведност у доношењу одлука.

Свјесна чињенице да не постоји универзалан модел за објављивање судских и тужилачких одлука, Радна група се првенствено руководила потребама бх. друштва за што бољим приступом одлукама правосудних тијела, имајући у виду сложену организацију правосуђа, односно постојање четири правосудна система у БиХ, притом увјерена да правда не смије бити само изречена, већ да мора бити видљива за све. Наиме, на тај начин се могу градити темељи праведног друштва у којем сви грађани имају повјерење у правосудни систем. Радна група сматра да ће усвајање нових смјерница и њихова досљедна примјена одржати континуитет напредовања у процесу постизања транспарентности правосудног система, како је то констатовала ЕУ у свом извјештају за БиХ за 2022. годину.

Нацрт нових Смјерница за објављивање судских и тужилачких одлука и Упутства за анонимизацију је на препоруку Радне групе, а према одлуци ВСТС-а БиХ од 8. и 9.11.2023. године, упућен у јавну расправу која је трајала до 8.12.2023. године. Прикупљени коментари и сугестије предочиће се и расправити на наредном састанку Радне групе, заказаном за 22. и 23.1.2024. године. Уређени коначни текст ће бити представљен ВСТС-у БиХ на разматрање и усвајање, као и примјену у наредној години.

Слика 49: Чланови Радне групе за анализу и унапређење објављивања судских и тужилачких одлука

5.4.20. Сарадња са међународним судовима

И у 2023. години настављено је праћење рада Европског суда за људска права (у даљем тексту: ЕСЉП). Редовно су превођени сажетци најновијих предмета тог суда, те су о њима седмично извјештавани правосудна заједница и јавност. Саопштења о најновијим предметима су редовно достављана одјељењима судске праксе ради бржег и ефикаснијег упознавања са ставовима и стандардима заузетим у тим предметима, а од децембра се са истим циљем информације ове врсте просљеђују и другим правосудним институцијама у БиХ. Поред тога, превођени су и седмични прегледи развоја праксе ЕСЉП-а за период јануар–децембар 2022. године, који су ради лакшег проучавања праксе тог суда додатно адаптирани информацијама које су у фокусу бх. правосуђа. Објаве садрже мноштво корисних информација²¹, те линкове на *HUDOC* базу са судским одлукама у интегралном тексту.

Ради се дакле о значајним ресурсима доступним путем веб странице <https://csd.pravosudje.ba> и на БХС језицима, те промовисаним и препознатим као примјер добре праксе на међународним догађајима у организацији Савјета Европе, укључујући Међународну конференцију о принципу супсидијарности: Национална имплементација Европске конвенције о људским правима и основним слободама која је одржана 4.5.2023. године у Стразбуру, Француска, на којој је учествовала замјеница шефа ОСДЕ-а Шеила Брковић-Имамовић, као и састанку о уједначавању судске праксе, одржаном 13.10.2023. године у Подградецу, Албанија, на којем је учествовао Адмир Суљагић, директор Секретаријата ВСТС-а БиХ.

Такође, 6. и 7.11.2023. године одржана је студијска посјета Савјету Европе, укључујући и ЕСЉП, у којој су учествовали министри правде из ентитета, помоћници министара за правосуђе и правне савјетнице из одјељења судске праксе највиших судова и ОСДЕ-а. Студијска посјета имала је за циљ унапређење дијалога између Савјета Европе и националних институција у вези с извршењем пресуда ЕСЉП-а и важности усаглашавања судске праксе, што је од суштинског значаја за осигурање правне сигурности за грађане и изградњу њиховог већег повјерења у правосуђе.

Представници министарстава правде су препознали значај институционализације људских ресурса за правилну функцију одјељења за судску праксу при највишим судовима.

²¹ Информације о релевантном члану Конвенције, датуму и броју предмета пред Европским судом за људска права, саставу савјета, развоју судске праксе, утврђеној повреди и слично.

Слика 50: Чланови Јединице за подршку процесу хармонизације судске праксе у студијској посјети

Делегација је водила конструктиван дијалог са судијом ЕСЉП-а изабраном у односу на БиХ и правницом Правне службе тог суда о отвореним питањима и предметима против БиХ који се воде пред овим судом. Учесници су такође разговарали о мандату *Juristkonsult*-а при ЕСЉП-у, укључујући начин систематизације судске праксе и методологије класификације питања људских права у овом суду.

Делегација се упознала и са улогом и мандатом Европске комисије за демократију кроз право (Венецијанска комисија) као и са интензивним радом Савјета Европе у области вјештачке интелигенције (*AI – Artificial Intelligence*), у надлежности Комитета за вјештачку интелигенцију (*CAI – Committee on Artificial Intelligence*). Студијска посјета је организована у оквиру пројекта Савјета Европе „Иницијатива за правну сигурност и ефикасно правосуђе у Босни и Херцеговини – фаза III“.

5.5. Интегритет носилаца правосудних функција

Одјељење за дисциплинске поступке и етику носилаца правосудних функција Секретаријата ВСТС-а БиХ, као засебна организациона јединица, надлежно је за пружање подршке дисциплинским комисијама, као и примјену и поштивање: (1) кодекса судске и тужилачке етике, (2) прописа о спречавању сукоба интереса, те (3) спровођење планова интегритета у правосудним институцијама и ВСТС-у БиХ. Спровођење активности на питањима интегритета и одговорности носилаца правосудних функција, које обухватају унапређење независности, непристрасности, професионалности, одговорности, стручности, избегавање сукоба интереса те долично понашање у обављању правосудне функције представљају један од стратешких циљева реформе правосуђа у цјелини који се реализује у оквиру радних тијела ВСТС-а БиХ. Подршку у реализацији, како техничку, тако и стручну пружа *IPA 2019* пројекат, *EU4Justice* пројекат и пројекат *USAID*-а „Правосуђе против корупције у БиХ“, чије активности су усмјерене на јачање етике и интегритета у правосуђу.

Закон о измјенама и допунама Закона о ВСТС-у БиХ²² усвојен је 6.9.2023. године, ступио на снагу 23.9.2023. године, а у примјени је од 23.12.2023. године.

Према усвојеним измјенама и допунама Закона о ВСТС-у БиХ, предвиђено је формирање одјељења за спровођење поступка по извјештајима, које је независно у вршењу послова и надлежно за спровођење одредби Закона о ВСТС-у БиХ којима се уређује поступак по извјештајима. Надлежност овог одјељења је, између осталог, прописана Законом и подразумејева прикупљање извјештаја судија, тужилаца и чланова ВСТС-а БиХ, провјеравање правовремености, тачности, цјеловитости и истинитости

²² „Службени гласник БиХ“, број 63/23

пријављених података, те анализирање података из извјештаја у сврху утврђивања неспојивих функција или сукоба интереса.

5.5.1. Успостава система повјерљивог савјетовања у правосуђу БиХ

Успостављање система повјерљивог савјетовања у правосуђу у БиХ представља једну од препорука Групе GRECO број XI. (Извјештај четвртог круга евалуације о Босни и Херцеговини) у којој је препоручено „знатно јачање и даље развијање повјерљивог савјетовања и намјенске практичне обуке о питањима етике и *интегритета* за судије и тужиоце”, а која је у посљедњем GRECO извјештају од децембра 2022. године означена као „дјелимично реализована“.

Стална комисија за етику и интегритет носилаца правосудних функција је на састанку одржаном у јануару 2023. године разматрала информацију везану за активности које је до тада спровео USAID-ов пројекат „Правосуђе против корупције у БиХ“ као и препоруке из Извјештаја *Peer Review* мисије посвећене дисциплинским поступцима против судија и тужилаца с фокусом на успоставу савјетодавног тијела за подршку у вези са етичким дилемама.

Како би се превазишле одређене нејасноће везане за успоставу система повјерљивог савјетовања, у Мостару су 29.5.2023. и 14.11.2023. године одржани округли столови на тему „Повјерљиво савјетовање“, а учесници су били чланови ВСТС-а БиХ, особље релевантних одјељења Секретаријата ВСТС-а БиХ, те представници одређених међународних организација које пружају подршку ВСТС-у БиХ у имплементацији пројеката.

На округлим столовима је разматрано више тема које се тичу увођења система повјерљивог савјетовања, с посебним освртом на међународне изворе као основ за увођење повјерљивог савјетовања, препоруке GRECO-а о повјерљивом савјетовању, начини испуњења препорука GRECO-а, поредбено правни приказ, те препоруке модела који би био најбољи за БиХ.

Сходно наведеном, а у сарадњи са USAID-овим пројектом „Правосуђе против корупције у БиХ“ разматрани су најбољи и најефикаснији начини за успоставу система повјерљивог савјетовања.

С тим у вези, ВСТС БиХ ће донијети одлуку о успостављању повјерљивог савјетовања у правосуђу БиХ, која ће заједно са смјерницама за успостављање система повјерљивог савјетовања бити достављена свим правосудним институцијама у БиХ.

5.5.2. Финансијски извјештаји судија и тужилаца

Према евиденцији за 2023. годину, укупан број именованих носилаца правосудних функција је 1.451, сходно чему је личне финансијске извјештаје за календарски период 2022. године, доставило 1.439 носилаца правосудних функција у БиХ. Личне финансијске извјештаје за 2022. годину није доставило 12 носилаца правосудних функција, од којих је седам на дуготрајном боловању, а пет је под суспензијом.

У оквиру укупног броја достављених личних финансијских извјештаја судија и тужилаца у извјештајном периоду, евидентирано је укупно 294 додатне активности које је пријавило 163 носиоца правосудних функција. Највећи број додатних активности за накнаду односи се на пружање услуга едукације, ауторске хонораре, чланство у комисијама за полагање правосудног испита и сл.

Један носилац правосудне функције је током 2022. године обављао активности које нису у складу с етичким кодексом судија и тужилаца о чему је обавијештен КДТ.

У погледу добровољног објављивања финансијских извјештаја, од укупног броја достављених, 249 носилаца правосудних функција је дало сагласност за објаву на веб страници ВСТС-а БиХ.

Као дио промотивних активности у оквиру IPA 2019 пројекта у првој половини 2023. године, припремљен је визуелни приказ за период од три године (извјештаји достављени до 1.6.2023. године), те су приказани подаци о достављеним и објављеним личним

финансијским извјештајима, постотак објављених у односу на достављене извјештаје, као и повећање броја објављених личних финансијских извјештаја у односу на претходну годину.

Слика 51: Достављени и објављени лични финансијски извјештаји носилаца правосудних функција

Током 2023. године, ВСТС БиХ је дао 73 мишљења о спојивости функција судија и тужилаца са додатним активностима.

Јачањем професионалног понашања, транспарентности и интегритета судија и тужилаца, ВСТС БиХ предузима додатне кораке превентивног дјеловања, надзора и политике санкционисања, усмјерене на спровођење аката које је ВСТС БиХ усвојио у области етике, интегритета и сукоба интереса.

Континуирано се спроводе активности праћења примјене кодекса судске и тужилачке етике, прописа о спречавању сукоба интереса у правосуђу, те планова интегритета у судовима и тужилаштвима с аспекта етичког понашања судија и тужилаца и поштивања њиховог интегритета.

Наведене активности се односе на континуирано прикупљање и анализу података који се достављају ВСТС-у БиХ примјеном „Институционалних механизма и евиденција за спровођење Инструмената за праћење примјене Смјерница за спречавање сукоба интереса у правосуђу“.

Анализа евиденција за спровођење Инструмената за праћење примјене Смјерница за спречавања сукоба интереса у правосуђу (у даљем тексту: Инструменти и Смјернице за спречавања сукоба интереса) за 2022. годину обухватила је евиденције које је доставило 100 правосудних институција у БиХ са укупно 2.217 уноса у шест одвојених евиденција:

- (1) Евиденција додатних активности носилаца правосудних функција;
- (2) Евиденција о пријему поклона носилаца правосудних функција и упосленика;
- (3) Евиденција о оствареној *ex parte* комуникацији носилаца правосудних функција и упосленика;
- (4) Евиденција о иступима у јавности носилаца правосудних функција;
- (5) Евиденција о пријавама и изреченим дисциплинским мјерама против особља које ради под надзором носилаца правосудних функција и
- (6) Евиденција о изузећима носилаца правосудних функција.

У поређењу са претходном, првом годином примјене Инструмената, дошло је до повећања броја уноса. Праћење примјене Смјерница за спречавања сукоба интереса, уз помоћ успостављених Инструмената и евиденција, првенствено је управљачки механизам који треба да користе руководиоци правосудних институција за осигурање непристрасног поступања носилаца правосудних функција те правосудних институција и правосуђа у цјелини. Из тог разлога је неопходно да правосудне институције имају успостављене евиденције из Инструмената и да се евиденције воде одмах по настајању одређене информације. Благовременим евидентирањем података, и редовном анализом, руководиоци правосудних институција могу да доносе на тачним и поузданим информацијама засноване одлуке везане за ова питања, те усмјеравају колектив којим руководе у правцу досљедне примјене Смјерница за спречавања сукоба интереса.

Планирано је континуирано праћење извјештаја правосудних институција ради унапређења процеса прикупљања података, праћење тачног уноса и благовременог достављања релевантних података ВСТС-у БиХ и унапређење двосмјерне комуникације између ВСТС-а БиХ, укључујући Сталну комисију и Одјељење за дисциплинске поступке и етику, са судовима и тужилаштвима на плану праћења примјене Инструмената.

ВСТС БиХ наставља са активностима у склопу вршења надзора спровођења планова интегритета у правосудним институцијама у БиХ, а све у циљу јачања интегритета правосуђа који је један од највећих приоритета БиХ на путу ка ЕУ. Током 2023. године достављани су извјештаји правосудних институција о спровођењу планова интегритета у 2022. години на основу којих је израђен Годишњи извјештај о спровођењу планова интегритета у правосудним институцијама у БиХ у 2022. години. Планови интегритета представљају превентивне интерне антикорупционе механизме правосудних институција који се заснивају на резултатима самопроцењивања потенцијалног настанка ризика у оквиру правосудних институција, те других облика неправилности као што су неетичко и непрофесионално понашање. Плановима интегритета, цјеловитим и проактивним приступом, те системском процјеном подложности ризицима, правосудне институције откривају факторе за настанак ризика и развој неправилности у етичком и коруптивном смислу. С тим у вези, спровођењем мјера за њихово спречавање или отклањање у правосудној институцији и међу упосленицима ојачава се антикоруптивно понашање и унапређује интегритет носилаца правосудних функција те самим тиме и правосудних институција. У циљу олакшавања процеса извјештавања у будућности, у склопу активности *USAID*-овог пројекта „Правосуђе против корупције у БиХ“, израђене су Смјернице за праћење имплементације планова интегритета у правосудним институцијама у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: Смјернице за праћење имплементације планова интегритета). Оне су представљене и на Сталној комисији за етику, интегритет и одговорност носилаца правосудних функција која их је оцијенила као позитиван алат за олакшавање праћења процеса извјештавања, те је Смјернице за праћење имплементације планова интегритета разматрао ВСТС БиХ на сједници одржаној у јулу 2023. године, када је усвојио закључак да се дистрибуирају свим правосудним институцијама уз препоруку за њихово коришћење.

Израда и достава планова интегритета правосудних институција је олакшана увођењем софтверског рјешења којим је такође осигурана и једноставнија израда извјештаја о њиховом спровођењу. Унапређење развоја и афирмације за лакше управљање кроз алат за уношење, праћење и контролу унесених мјера олакшао је сам процес израде плана интегритета. Само електронско рјешење упростило је унос мјера, ризика, индикатора и других података. Процес увођења софтверског рјешења почео је средином 2022. године, а пратила га је и обука координатора свих правосудних институција о коришћењу овог алата, као и континуирана подршка у превазилажењу потешкоћа с којима су се поједине институције суочавале.

Годишњи извјештај о спровођењу планова интегритета у правосудним институцијама за 2022. годину и Препоруке правосудним институцијама за даљи процес спровођења планова интегритета усвојени су на сједници ВСТС-а БиХ одржаној 6.9.2023. године. Извјештај је достављен Агенцији за превенцију корупције и координацију борбе против корупције, као и надлежним министарствима правде, те је објављен на веб страници ВСТС-а БиХ, а препоруке су достављене свим правосудним институцијама у БиХ.

5.6. Спровођење ревидиране Државне стратегије за рад на предметима ратних злочина и праћење рада судова и тужилаштва на предметима ратних злочина

Савјет министара БиХ је 24.9.2020. године усвојио Ревидирану државну стратегију за рад на предметима ратних злочина (у даљем тексту: Ревидирана државна стратегија). Ревидирана државна стратегија утврђује укупно 9 стратешких циљева, конкретизованих у појединачним стратешким мјерама чијом се имплементацијом тежи унапређењу процеса транзиционе правде. Ријеч је о 54 појединачне стратешке мјере чије спровођење треба да осигура пуни обим имплементације Ревидиране државне стратегије.

Савјет министара БиХ је на 7. сједници одржаној 30.3.2023. године усвојио Одлуку о формирању Надзорног органа за праћење спровођења Ревидиране државне стратегије за рад на предметима ратних злочина (у даљем тексту: Надзорни орган). Надзорни орган чини шест чланова са правом гласа, од којих сваки члан има и замјенског члана, а који се именују у име сљедећих институција: ВСТС-а БиХ, Министарства правде БиХ, Министарства правде Републике Српске, Министарства правде Федерације БиХ, Правосудне комисије Брчко дистрикта БиХ и Министарства сигурности БиХ. Такође, Одлуком о формирању Надзорног органа именовани су и представници Суда БиХ и Тужилаштва БиХ у својству чланова Надзорног органа без права гласа. За предсједавајућег Надзорног органа именован је предсједник ВСТС-а БиХ, а за његовог замјеника представник Министарства правде БиХ, док је утврђено да стручну и административну подршку у раду Надзорном органу пружа ВСТС БиХ.

Током 2023. године, Надзорни орган је одржао укупно четири састанка. На састанку који је одржан 29.9.2023. године, Надзорни орган је разматрао питање продужења рока важења Ревидиране државне стратегије. Наиме, имајући у виду чињеницу истека рока важења Ревидиране државне стратегије 31.12.2023. године, те досадашњу динамику рјешавања и број преосталих неријешених предмета ратних злочина пред правосуђем БиХ, Надзорни орган је усвојио закључак којим позива Савјет министара БиХ да чим прије предузме све неопходне активности у сврху покретања процедуре измена и допуна Ревидиране државне стратегије, на начин да се рок спровођења стратешких циљева и мјера продужи за двије године. У сврху реализације наведеног закључка, ВСТС БиХ је у току октобра припремио нацрт Приједлога за продужење рока важења Ревидиране државне стратегије за рад на предметима ратних злочина за Савјет министара БиХ, који је, након одобрења од стране Надзорног органа, достављен Савјету министара БиХ путем Министарства правде БиХ на разматрање.

Активности и мјере ВСТС-а БиХ фокусирали су у току 2023. године на сљедеће:

- а) Програмирање наставка подршке ЕУ у оквиру *IPA* 2018 и *IPA* 2022 фазе. Пројекат „Унапређење рада на предметима ратних злочина у БиХ“ – *IPA* 2018 (у даљем тексту: *IPA* 2018 пројекат) представља пету сукцесивну фазу подршке ЕУ којом се подупире унапређење системских аспеката процесуирања предмета ратних злочина у судовима и тужилаштвима, те је моделиран да осигура континуитет имплементације подршке ЕУ и премоставање временског периода између окончане *IPA* 2019 и почетка *IPA* 2022 фазе. ВСТС БиХ је на сједници одржаној 6. и 7.9. 2023. године одобрио имплементацију пројекта „Унапређење рада на предметима ратних злочина у БиХ“ – *IPA* 2022 (у даљем тексту: *IPA* 2022 пројекат), те усвојио Одлуку о организацији и систематизацији радних мјеста. Особље *IPA* 2018 пројекта је у септембру 2023. године припремило и доставило Министарству финансија и трезора БиХ, као носиоцу гранта, сву документацију неопходну за одобрење почетка имплементације *IPA* 2022 пројекта. Планирана финансијска помоћ је предвиђена за осигурање предуслова и пружања подршке у редовном раду Надзорног органа, те је намијењена значајном унапређењу материјалних ресурса и кадровских капацитета правосудних институција у БиХ све до тренутка окончања процеса транзиционе правде у БиХ. У току децембра 2023. године завршене су све административне обавезе по питању почетка имплементације пројекта у оквиру гранта *IPA* 2022, чиме је осигуран континуитет у раду на пројектним активностима.

- b) У склопу редовног механизма праћења, ВСТС БиХ је разматрао годишње и полугодишње извјештаје о раду правосуђа у БиХ на предметима ратних злочина. С тим у вези, донесен је низ обавезујућих одлука и препорука који су упућени судовима и тужилаштвима на обавезно поступање у циљу побољшања динамике ефикасности и квалитета процесуирања предмета ратних злочина.
- c) Стална комисија за ефикасност и квалитет тужилаштва ВСТС-а БиХ редовно је пратила спровођење Упутства за израду планова за рјешавање предмета ратних злочина у тужилаштвима и степен реализације планова. Анализирајући трендове реализације планова за рјешавање предмета ратних злочина свих тужилаштва у БиХ, ВСТС БиХ је начин израде и ревизије планова прилагодио потреби смањења броја неријешених предмета ратних злочина с циљем приоритизације процесуирања сложених предмета и ефикасног планирања рада тужилаштва.
- d) Редовно праћење података Тужилаштва БиХ у вези са динамиком и модалитетима процесуирања предмета ратних злочина са процесном сметњом недоступности осумњиченог лица;
- e) Давање сагласности Тужилаштвоу БиХ за савјетодавни ангажман међународног стручњака Међународног резидуалног механизма кривичних судова у раду Посебног одјељења за ратне злочине Тужилаштва БиХ;
- f) У погледу функционисања механизма регионалне сарадње у предметима ратних злочина са процесном сметњом недоступности осумњиченог/оптуженог лица, ВСТС БиХ је током 2023. године континуирано радио на побољшању механизма регионалне сарадње узимајући у обзир број предмета у којима је осумњичено/оптужено лице недоступно правосуђу БиХ. С тим у вези, ВСТС БиХ и Надзорни орган континуирано позивају све надлежне институције законодавне, извршне и судске власти, међународне организације, као и Међународни резидуални механизам за кривичне судове, да предузму све неопходне мјере како би се механизми регионалне сарадње у процесуирању предмета ратних злочина у већој мјери искоришћавали и додатно унаприједили.
- g) Редовно праћење рада Тужилаштва БиХ о процесуирању предмета са регистрованим лицима Хашке категорије „А“;
- h) Редовно праћење и извјештавање Сталне комисије за ефикасност и квалитет тужилаштва ВСТС-а БиХ и Надзорног органа о имплементацији препорука из извјештаја Џоане Корнер (*Joanna Korner*);
- i) ВСТС БиХ је успоставио свеобухватан механизам извјештавања о свакодневном раду, људским и материјалним капацитетима, и цјелокупном функционисању одјељења за подршку свједоцима у судовима и тужилаштвима. Судови и тужилаштва ентитета/Брчко дистрикта БиХ редовно достављају релевантне информације Суду БиХ и Тужилаштвоу БиХ, које ВСТС БиХ разматра и доноси релевантне одлуке у циљу побољшања процесног и материјалног положаја свједока.

ПРИЛОГ 1: ПРЕПОРУКЕ

Препоруке за унапређење ефикасности и квалитета рада судова

Препоруке за ВСТС БиХ

- ВСТС БиХ треба на основу принципа Европске мреже правосудних савјета јачати регулаторну улогу Савјета, те развити свеобухватан имплементациони план који ће адресирати препоруке Комисије за ревизију и осигурати њихову ефикасну имплементацију.
- ВСТС БиХ треба да унаприједи интерни систем израде и праћења реализације буџета судова, у циљу пружања адекватне подршке судовима у процесу израде и заговарања буџетских приједлога судова. Потребно је ојачати улогу ВСТС-а БиХ у процесу израде буџета судова и у процесу преговора са органима извршне и законодавне власти, у сврху осигурања оптималних буџетских средстава за неометано функционисање судова.
- ВСТС БиХ треба да интензивира сарадњу и координацију с надлежним министарствима како би се створили услови за одрживост иновираних пословних процеса у судовима. У ту сврху потребно је заговорати финансијску подршку, прилагођавање законодавства, те имплементацију политика које подржавају иновације у правосудном систему.

Препоруке за председнике судова и судије

- Председници судова требају, као носиоци процеса стратешког планирања у судовима, преузети одговорност за реализацију стратешких циљева. Потребно је да посвете већу пажњу планирању активности и мјера за постизање циљева.
- Председници судова требају преузети одговорност за организацију рада судова у смислу ефикасности рада, нарочито са аспекта равномјерне расподеле предмета између поступајућих судија.
- Председници судова и судије требају активно и интензивно примјењивати иновирани модел пословних процеса рада у судовима, користећи представљену методологију рада уз све развијене механизме и алате за њену примјену.
- Потребно је да председници судова и председници судских одјељења у већој мјери користе доступне алате за мониторинг процеса рјешавања предмета у суду, а нарочито предмета из најстаријих старосних категорија.
- Предмети организованог криминала и корупције, нарочито високог нивоа, представљају приоритет у рјешавању, те је неопходно да председници судова предузму неопходне активности и мјере, почевши од интерне организације рада кривичних одјељења (тамо гдје су она формирана), приоритизације рада на овим предметима, инсистирања на поштивању процесне дисциплине, пратећи активности ВСТС-а БиХ у овој области.
- Председници судова и судије требају дјеловати у циљу осигурања адекватне динамике суђења и унапређења процесне дисциплине странака, с обзиром на утицај који ови сегменти имају како на дужину трајања, тако и на сам квалитет поступака у кривичним и парничним предметима.
- Неопходно је обезбиједити адекватну имплементацију усвојене Стратегије за унапређење родне равноправности у правосуђу БиХ, те предузимати активности на подизању свијести носилаца правосудних функција о родним питањима, те специфичним потребама рањивих група у контакту с правосуђем.
- Неопходно је наставити предузимати адекватне активности како би се обезбиједио једнак приступ правди за сва лица, без дискриминације, односно како би се пружила потребна подршка рањивим групама у остваривању њихових права.

- Предсједницима судова се препоручује да заузму стратешки и плански приступ комуникационим процесима и на тај начин унаприједи систем проактивније комуникације судова с медијима и јавношћу, те осигурају континуирано јачање транспарентности.
- Судовима се препоручује да, гдје год је сврсисходно с обзиром на природу спора и друге околности, странке упућују на рјешавање спорова у поступку медијације, односно да активно настоје да спорове рјешавају закључивањем судске нагодбе, упућујући странке на све предности које мирно рјешавање спорова има у односу на судско одлучивање. Препорука подразумијева промјену досадашњег преовладавајућег формалног приступа упућивања странака на активну улогу судије.
- Правосудним институцијама се препоручује успостављање блиске сарадње с ВСТС-ом БиХ по питању планирања буџетских средстава за капитална улагања. Потребно је да предсједници судова као носиоци процеса израде програма текућег и инвестиционог одржавања у судовима посвете већу пажњу планирању активности у сврху израде плана капиталних улагања.

Препоруке за носиоце извршне и законодавне власти

- У циљу ефикаснијег рада судова и спречавања кршења права странака на суђење у разумном року, препоручује се законодавној и извршној власти подршка законодавним иницијативама усмјереним на:
 - усвајање измјена и допуна одредби Закона о парничном поступку у дијелу који се односи на жалбени поступак;
 - усвајање нужних измјена и допуна Закона о извршном поступку, као и свеобухватне реформе извршног поступка.
- Препоручује се извршној власти да предузме дефинисане мјере за унапређење стања на извршним одјељењима у судовима, с посебним фокусом на адекватно финансирање и унапређење услова за рад судских извршилаца.
- Препоручује се извршној и законодавној власти и надлежним органима управе да заузму стратешко одређење и реализују активности усмјерене на успостављање електронске комуникације са информационом системима судова, а ради ефикаснијег поступања у извршним предметима и по потреби и другим рефератима.
- Позивају се надлежна министарства на испуњавање обавезе осигурања довољних материјално-финансијских ресурса за рад судова, укључујући и средства за текуће и инвестиционо одржавање, реконструкције/изградње зграда правосудних институција у циљу осигурања услова за рад, те пружања ефикасније услуге грађанима.

Препоруке за унапређење ефикасности и квалитета рада тужилаштва

- Потребно је да тужилаштва у сарадњи с полицијским агенцијама континуирано идентификују подручја приоритетне борбе против корупције и организованог криминала и спроводе акционе планове тужилаштва за дјеловање у сарадњи с полицијским агенцијама и осигурају надзор над њиховим спровођењем.
- Потребно је да све надлежне институције координирано наставе спровођење препорука из *Peer Review* извјештаја, Извјештаја о питањима владавине права у БиХ, Трећег годишњег извјештаја Мисије ОЕБС-а о одговору правосуђа на корупцију и Извјештаја *USAID*-овог пројекта „Правосуђе против корупције у БиХ”.
- Потребно је ојачати кадровске капацитете агенција за спровођење закона за ефикасну и квалитетну борбу против привредног криминала и корупције.
- Потребно је наставити с активним коришћењем успостављених форума за сарадњу тужилаца и овлашћених службених лица на стратешком и оперативном нивоу.
- Потребно је инсистирати на проширењу и побољшању систематизације у тужилаштвима на начин да се предвиде нове категорије упослених које би пружале

стручну помоћ тужиоцима попут позиције савјетника економске струке у сврху ефикаснијег рјешавања предмета корупције и привредног криминала.

- Инсистирати на процесу подизања капацитета и компетенција уопсленика у тужилаштвима, с циљем већег степена појединачне одговорности и бољом комуникацијом унутар тужилаштава и тужилачког система, као и с циљем постизања самосталности у процесу стратешког планирања и процесима припреме годишњих планова рада и годишњих извјештаја о спровођењу стратешког оквира тужилачког система и спроведених циљаних резултата.
- Потребно је наставити заговарати увођење института „сарадник правосуђа” у сва четири кривичноправна система у БиХ на који начин би се у значајној мјери допринијело ефикаснијем институционалном супротстављању свим облицима организованог криминала и корупције.
- Потребно је доношење закона о криптовалутама и електронском новцу у БиХ како би се омогућило законито поступање тужилаштава и полицијских агенција приликом одузимања имовине и другим ситуацијама у вези са криптовалутама.

Препоруке за унапређење оцјењивања носилаца правосудних функција

- ВСТС БиХ ће усвојити нове критеријуме за оцјењивање резултата рада носилаца правосудних функција у судовима и тужилаштвима, са новим елементом оцјене рада – Аналитичка оцјена рада судија/тужилаца, упутства и материјале за њихову примјену и нови правилник о поступку оцјењивања рада носилаца правосудних функција у судовима и тужилаштвима у БиХ.

Препоруке за унапређење у области едукације, објављивања судских одлука и доступности судске праксе

- ЦЕСТ-ови и ПКБД БиХ требају да примјењују најбоље стандарде у спровођењу едукације судија и тужилаца, прилагођене категоријама полазника са примјереним циљевима и најбољим едукаторима, са што више примјера из праксе ради укључивања свих полазника у дискусије.
- ВСТС БиХ у сарадњи са Управним одборима ЦЕСТ-ова и ПКБД БиХ треба да јача капацитете будућих едукатора на тему етике и интегритета, користећи између осталог и Европску мрежу тијела за правосудну обуку (*EJTN – European Judicial Training Network*).
- ВСТС БиХ треба да организује израду специјалистичког програма за судије и тужиоце који ће поступати у предметима насиља над женама и насиља у породици у сарадњи са представницима Управних одбора ЦЕСТ-ова и ПКБД БиХ и Мисијом ОЕБС-а у БиХ.
- ВСТС БиХ треба да настави са размјеном ставова судске праксе домаћих и међународних судова и њиховом дистрибуцијом унутар правосудне заједнице, те периодично израђује и дистрибуира публикације са ставовима.
- ВСТС БиХ треба да настави пружати подршку одјељењима судске праксе при судовима највише инстанце, као и у процесу уједначавања судске праксе јачањем специјализоване јединице креиране у ту намјену.
- ВСТС БиХ треба да размисли о потреби увођења одјељења судске праксе на другостепеним судовима у БиХ.
- ВСТС БиХ треба да усвоји нове смјернице за објављивање судских и тужилачких одлука и упутство за анонимизацију и врши надзор над њиховом примјеном путем Радне групе за анализу и унапређење објављивања судских и тужилачких одлука.
- Све правосудне институције требају да примјењују смјернице за објављивање судских и тужилачких одлука, аката и информација о предметима на специјализованим веб сервисима како би се уједначила пракса анонимизације и подигао ниво транспарентности;

- Судови највише инстанце требају да редовно одржавају састанке Панела за уједначавање судске праксе према новом концепту рада у складу са Протоколом о међусобној сарадњи са ВСТС-ом БиХ;
- Судови највише инстанце требају да редовно спроводе активности анализе најчешћих разлога за укидање и преиначење одлука нижестепених судова и номинују теме за програме едукације судија и тужилаца засноване на стварним потребама правосуђа;
- ВСТС БиХ и судови највише инстанце требају обезбиједити да се најчешће разлози за укидање и преиначење одлука достављају нижестепеним судовима ради анализе почињених грешака по областима како би се идентификовали полазници обука, те евентуално уједначила судска пракса;
- Извршна власт треба да обезбиједи капацитете правосудних институција за систематизацију и евиденцију ставова судске праксе, објављивање одлука и вршење анонимизације ради подизања нивоа транспарентности.
- Осигурати подршку ЕУ за даљи развој пословних процеса на уједначавању и објави судске праксе и судских одлука.

Препоруке за унапређење у области интегритета и одговорности

- Доследно примијенити препоруке Стручне анализе дисциплинских поступака у правосуђу БиХ (*Peer Review*) путем редефинисања одредби Пословника ВСТС-а БиХ којима се уређује дисциплински поступак;
- Препоручује се правосудним институцијама у БиХ да континуирано предузимају активности на спровођењу, праћењу и унапређењу примјене правила етике и спречавања сукоба интереса у правосуђу, кроз примјену институционалног механизма и евиденције за спровођењу Инструмената за праћење примјене Смјерница за спречавање сукоба интереса у правосуђу, те утврђених планова интегритета у судовима и тужилаштвима с аспекта етичног понашања њихових руководилаца, судија, тужилаца и запосленика;
- Препоручује се законодавној и извршној власти у БиХ да пруже подршку оснаживању капацитета ВСТС-а БиХ који су кључни за унапређење интегритета и одговорности носилаца правосудних функција

Препоруке за унапређење рада на предметима ратних злочина

- Доследна примјена нормативног оквира, те закључака и препорука ВСТС-а БиХ којим се регулишу стандарди ефикасног и ефективног рада на предметима ратних злочина;
- Реализација циљева и стратешких мјера Ревидиране државне стратегије за рад на предметима ратних злочина;
- Приоритетни рад на сложеним предметима ратних злочина и унапређење контроле квалитета тужилачких одлука, са посебним акцентом на оптужнице;
- Убрзање динамике судских поступака и ефикасније коришћење механизма претпретресног рочишта (статусна конференција);
- Приоритетни рад на предметима са лицима која су доступна правосудним органима БиХ уз паралелни рад на предметима са процесном сметњом недоступности осумњиченог лица путем механизма међународне правне помоћи;
- Интензивирање праксе остваривања имовинскоправних захтјева у кривичном поступку;
- Побољшање координације и комуникације одјељења за подршку свједоцима, те подизање стандарда и квалитете рада са жртвама/свједоцима ратних злочина;
- Системско и стратешко дјеловање правосудне, извршне и законодавне власти у циљу рјешавања предмета ратних злочина са недоступним осумњиченим/

оптуженим лицима, уз учешће међународних партнера и Међународног резидуалног механизма за кривичне судове;

- Наставак примјене највиших стандарда начела транспарентности и јавности рада судова и тужилаштва;
- Пуно коришћење подршке ЕУ кроз *IPA 2022* пројекат за рад на предметима ратних злочина, уз планирање наставка подршке ЕУ у области ратних злочина.

ПРИЛОГ 2: СТАТИСТИЧКИ ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ СУДОВА**Анализа рада судова**

У овој секцији извјештаја представљен је рад редовних судова у 2023. години кроз анализу збирних статистичких података о раду у односу на: проток предмета, квалитет и квантитет рада судова, наступање застарјелости у кривичним и прекршајним предметима, као и у предметима извршења кривичних санкција. Подаци за 2023. годину су компарирани са подацима у претходној, односно 2022. години. Подаци о раду појединачних судова доступни су на интернет порталу vstv.pravosudje.ba.

Напомињемо да се приказани статистички подаци не односе на рад судова по тзв. „комуналним“ предметима – предметима наплате потраживања за пружене комуналне услуге и предметима наплате таксе у којима су повјереници јавни радио-телевизијски сервиси.²³

Такође, потребно је напоменути да је за потпуну информацију о протоку предмета у судовима потребно сагледати статистичке табеле: неријешени предмети у судовима, прилив предмета, као и број ријешених предмета у судовима.

Проток предмета – по нивоима**Неријешени предмети у судовима**

Укупан број неријешених предмета у 2023. години је смањен за 5.625 предмета или 2%. Након периода раста броја неријешених предмета током 2020. и 2021. године, због ограниченог рада судова током пандемије Ковид-19, евидентиран је пад броја неријешених предмета у судовима, односно наставља се тренд пада броја неријешених предмета у судовима из ранијег периода 2011–2019. године.

Смањење броја неријешених предмета је забиљежено на свим нивоима судског система осим у Апелационом суду Брчко дистрикта БиХ и у основним судовима. Највеће апсолутно смањење броја неријешених предмета забиљежено је у кантоналним судовима за 4.119 предмета или 13,6%, док је процентуално највеће смањење забиљежено у Вишем привредном суду за 80,1%.

Повећање броја неријешених предмета забиљежено је у основним судовима за 832 предмета или 1,3%, и Апелационом суду Брчко дистрикта БиХ за 29 предмета или 25%.

Табела 5: Неријешени предмети у судовима

СУДОВИ	Број неријешених предмета		Промјена броја неријешених предмета	Процентуална промјена броја неријешених предмета
	1.1.2023.	31.12.2023.		
	I	II	III = II - I	IV = II / I
Суд Босне и Херцеговине	2.553	2.447	-106	-4,2%
Врховни суд Федерације БиХ	1.670	1.296	-374	-22,4%
Врховни суд Републике Српске	2.121	2.103	-18	-0,8%
Апелациони суд Брчко дистрикта БиХ	116	145	29	25,0%
Виши привредни суд	166	33	-133	-80,1%
Кантонални судови	30.191	26.072	-4.119	-13,6%

²³ Такође, подаци у овој секцији извјештаја не укључују податке о предметима: судске управе, регистрације пословних субјеката, фазе припреме у предметима управних спорова, извршења прекршајних санкција, брисања санкција и заштитних мјера у разним кривичним предметима, лишења и извршења лишења слободе у прекршајним предметима, као и податке о прекршајним предметима за замјену неплаћених новчаних казни затворском казном.

Окружни судови	5.060	4.181	-879	-17,4%
Окружни привредни судови	2.991	2.659	-332	-11,1%
Општински судови	175.800	175.475	-325	-0,2%
Основни судови	65.893	66.725	832	1,3%
Основни суд Брчко дистрикта БиХ	5.066	4.866	-200	-3,9%
УКУПНО	291.627	286.002	-5.625	-1,9%

Прилив предмета у судовима

У односу на 2022. годину, укупан прилив предмета у 2023. години је смањен за 6.392 предмета или 1,7%. Највеће и апсолутно и процентуално смањење броја примљених предмета је забиљежено у кантоналним судовима за 9.212 предмета или 23,2%. Ово изузетно велико смањење прилива предмета током 2023. године остварено је у једном кантоналном суду – у Кантоналном суду у Мостару. Наиме, овај суд је током 2022. године запримио у рад појединачне приједлоге Општинског суда у Мостару за пренос надлежности за поступање у 9.000 извршних комуналних предмета из мјесне надлежности тог суда у надлежност Општинског суда у Коњицу, Општинског суда у Чапљини и Општинског суда у Читлуку (тзв. делегација предмета од стране кантоналног суда). Ако би се из укупног прилива за 2022. годину искључили ови предмети, онда је евидентан раст прилива предмета у 2023. години у односу на 2022. годину за 3.032 предмета или 0,7%.

Смањење броја примљених предмета од 1,5% до 7,8% евидентирано је на свим нивоима судова осим у врховним судовима, Вишем привредном суду и општинским судовима. Највеће повећање броја примљених предмета забиљежено у општинским судовима за 5.457 предмета или 2,7% и у Врховном суду Федерације БиХ за 1.298 предмета или 32,9%²⁴.

Табела 6: Прилив предмета у судовима

СУДОВИ	Број примљених предмета		Промена броја примљених предмета	Процентуална промена броја примљених предмета
	2022. година	2023. година		
	I	II	III = II - I	IV = II / I
Суд Босне и Херцеговине	5.981	5.893	-88	-1,5%
Врховни суд Федерације БиХ	3.949	5.247	1.298	32,9%
Врховни суд Републике Српске	2.501	2.719	218	8,7%
Апелациони суд Брчко дистрикта БиХ	765	743	-22	-2,9%
Виши привредни суд	968	1.024	56	5,8%
Кантонални судови	39.759	30.547	-9.212	-23,2%
Окружни судови	14.305	14.050	-255	-1,8%
Окружни привредни судови	5.655	5.280	-375	-6,6%
Општински судови	204.703	210.160	5.457	2,7%
Основни судови	98.895	95.941	-2.954	-3,0%

²⁴ Повећање прилива у Врховном суду Федерације БиХ се односи на П-Р и Рс-Рев предмете. Повећање прилива П-Р предмета је последица подношења великог броја захтјева, од стране једног адвоката, за изузеће цијелог суда за поступање у свим предметима у којима је он заступник (ове захтјеве суд одбацује и предмети се брзо рјешавају), док се повећање прилива Рс-Рев предмета односи на велики број захтјева за ревизију у којима суд у 50% случајева доноси одлуку о одбацивању ревизије.

Основни суд Брчко дистрикта БиХ	7.345	6.830	-515	-7,0%
УКУПНО	384.826	378.434	-6.392	-1,7%

Промјена броја неријешених предмета и промјена прилива предмета

Компарацијом промјене броја неријешених предмета (табела 5) и промјене прилива предмета (табела 6) може се утврдити да ли је промјена броја неријешених предмета узрокована промјеном прилива или активностима унутар судова²⁵. Та компарација наводи на сљедеће закључке:

- Изузетно позитиван тренд, смањење броја неријешених предмета, упркос повећању прилива, забиљежен је у Врховном суду Федерације БиХ, Врховном суду Републике Српске, Вишем привредном суду и у општинским судовима.
- Позитиван тренд, смањење броја неријешених предмета знатно је веће од смањења прилива, забиљежен је у Суду Босне и Херцеговине, те окружним и окружним привредним судовима.
- Негативан тренд, смањење броја неријешених предмета, али знатно мање од смањења прилива, забиљежен је у кантоналним судовима и Основном суду Брчко дистрикта БиХ.
- Изузетно негативан тренд, повећање броја неријешених предмета упркос смањењу прилива предмета, забиљежен је у Апелационом суду Брчко дистрикта БиХ и основним судовима.

Ријешени предмети у судовима

У односу на 2022. годину, укупан број ријешених предмета у 2023. години је мањи, односно судови су ријешили 16.113²⁶ предмета мање или 4,0% предмета.

Смањење броја ријешених предмета је забиљежено у свим нивоима судова, осим у врховним и окружним судовима. Наиме, у Врховном суду Републике Српске је забиљежено повећање броја ријешених предмета за 360 предмета или 15,1%. Повећање броја ријешених предмета је забиљежено и у окружним судовима за 511 предмета или 3,5%, док је у Врховном суду Федерације БиХ забиљежено незнатно повећање броја ријешених предмета за 22 предмета или 0,4%.

Највеће и апсолутно и процентуално смањење броја ријешених предмета забиљежено је у кантоналним судовима за 8.041 предмет или 18,8% (погледати фусноту 25). Иначе, смањење броја ријешених предмета се у осталим нивоима судова кретало у интервалу од 1,7% до 9,8%.

²⁵ Промјена броја неријешених предмета може бити узрокована промјеном прилива или промјеном броја ријешених предмета у судовима или комбинацијом та два фактора. Тако на примјер, повећање прилива предмета за 10% може проузроковати повећање броја неријешених предмета за 10%, из чега би се могло закључити да је повећање броја неријешених предмета узроковано повећањем прилива.

Уколико улагањем додатног напора судови успију да ријеше дио повећаног прилива предмета тада ће повећање броја неријешених предмета бити мање од повећања прилива. На примјер, прилив предмета може бити повећан за 10%, а број неријешених предмета за 5%, што би се могло дефинисати као позитиван резултат.

Супротно горе наведеном, повећање броја неријешених предмета може бити веће од повећања прилива. На примјер, прилив предмета може бити повећан за 10% а број неријешених предмета за 15% што би се могло дефинисати као негативан резултат.

²⁶ Ако би се из укупног броја ријешених предмета током 2022. године искључило 8.980 ванпарничних предмета Кантоналног суда у Мостару код којих је евидентиран начин завршетка "ДЕЛЕГАЦИЈА / ПРОСЈЕЋИВАЊЕ – ПРОСЛИЈЕЋЕН ПРЕДМЕТ ДРУГОМ СУДУ" онда је укупан број ријешених предмета у 2023. години, у односу на 2022. годину, смањен за 7.133 предмета или 1,8%.

Табела 7: Број ријешених предмета у судовима

СУДОВИ	Број ријешених предмета		Промена броја ријешених предмета	Процентуална промена броја ријешених предмета
	2022. година	2023. година		
	I	II	III = II - I	IV = II / I
Суд Босне и Херцеговине	6.151	5.999	-152	-2,5%
Врховни суд Федерације БиХ	5.599	5.621	22	0,4%
Врховни суд Републике Српске	2.377	2.737	360	15,1%
Апелациони суд Брчко дистрикта БиХ	734	714	-20	-2,7%
Виши привредни суд	1.283	1.157	-126	-9,8%
Кантонални судови	42.707	34.666	-8.041	-18,8%
Окружни судови	14.418	14.929	511	3,5%
Окружни привредни судови	6.142	5.612	-530	-8,6%
Општински судови	216.711	210.485	-6.226	-2,9%
Основни судови	96.739	95.109	-1.630	-1,7%
Основни суд Брчко дистрикта БиХ	7.311	7.030	-281	-3,8%
УКУПНО	400.172	384.059	-16.113	-4,0%

Проток предмета – по врстама предмета

Неријешени предмети по врстама

За разлику од претходних година, када је биљежен тренд пада извршних предмета, током 2023. године број неријешених извршних предмета је повећан за 6.113 предмета или 12,3%. Ово повећање је последица како већег прилива предмета на овом реферату (примљено је 8.320 предмета или 13% више предмета већ током 2022. године), тако и мањег броја ријешених извршних предмета (ријешено 4.563 извршних предмета или 6% мање у односу на 2022. годину).

Повећање броја неријешених предмета забиљежено је и на кривичном реферату за 760 предмета или 4,0%, као и на прекршајном реферату за 723 предмета или 1,7%. На овим рефератима је током 2023. године забиљежено повећање прилива предмета у односу на 2022. годину.

На осталим рефератима је забиљежено смањење броја неријешених предмета од 4% до 14%. Највеће апсолутно смањење броја неријешених предмета је забиљежено на грађанском реферату за 7.565 предмета или 9,7%, док је процентуално највеће смањење евидентирано на управним предметима за 1.764 предмета или 14%.

Табела 8: Неријешени предмети у судовима – по врстама предмета

ВРСТА ПРЕДМЕТА	Број неријешених предмета		Промена броја неријешених предмета	Процентуална промена броја неријешених предмета
	1.1.2023.	31.12.2023.		
	I	II	III = II - I	IV = II / I
Грађански предмети	78.358	70.793	-7.565	-9,7%
Извршни предмети	49.685	55.798	6.113	12,3%

Кривични предмети	18.768	19.528	760	4,0%
Прекршајни предмети	43.167	43.890	723	1,7%
Привредни предмети	14.086	13.222	-864	-6,1%
Управни предмети	12.608	10.844	-1.764	-14,0%
Ванпарнични предмети	74.955	71.927	-3.028	-4,0%
УКУПНО	291.627	286.002	-5.625	-1,9%

Прилив предмета по врстама

Током 2023. године забиљежен је пад прилива грађанских, привредних, управних и ванпарничних предмета, док је код осталих врста предмета забиљежен раст прилива.

Смањење прилива грађанских предмета током 2023. године највише је узроковано повећаним приливом Мал-Мал предмета у Основном суду у Бања Луци током 2022. године, у којима су тужиоци јавна предузећа чија је дјелатност дистрибуција и снабдијевање електричном енергијом²⁷. Смањење прилива ванпарничних предмета током 2023. године узроковано је повећаним приливом В-В предмета у Кантоналном суду у Мостару који су, током 2022. године, овом суду достављени из Општинског суда у Мостару ради делегације мање оптерећеним судовима. Ако би се из прилива ванпарничних предмета за 2022. годину искључили ови предмети, онда је евидентан раст прилива ванпарничних предмета у 2023. години у односу на 2022. годину за 3.705 предмета или 4,9%.

Највеће повећање прилива, и апсолутно и процентуално, забиљежено је на извршном реферату за 8.320 предмета или 12,6% и на прекршајном реферату за 4.676 предмета или 8,1%.

Табела 9: Прилив предмета у судовима – по врстама предмета

ВРСТА ПРЕДМЕТА	Број примљених предмета		Промјена броја примљених предмета	Процентуална промјена броја примљених предмета
	2022. година	2023. година		
	I	II	III = II - I	IV = II / I
Грађански предмети	80.462	75.341	-5.121	-6,4%
Извршни предмети	66.164	74.484	8.320	12,6%
Кривични предмети	63.643	64.505	862	1,4%
Прекршајни предмети	57.907	62.583	4.676	8,1%
Привредни предмети	14.815	13.647	-1.168	-7,9%
Управни предмети	12.874	11.618	-1.256	-9,8%
Ванпарнични предмети	88.961	76.256	-12.705	-14,3%
УКУПНО	384.826	378.434	-6.392	-1,7%

Ријешени предмети по врстама

Смањење броја ријешених предмета забиљежено је на извршним, прекршајним, привредним и ванпарничним предметима. Највеће смањење броја ријешених предмета, и апсолутно и процентуално, забиљежено је на ванпарничним предметима, за 11.111

²⁷ У Основном суду у Бања Луци се од 28.9.2022. године предмети за наплату комуналних услуга (укључујући и испоруку електричне енергије) који се покрећу тужбеним захтјевом евидентирају у складу са инструкцијом ВСТС-а БиХ из 2007. године, тј. као Мал – Ком, а не као Мал – Мал предмети.

предмета или 12,3%. Међутим, ако би се из броја ријешених ванпарничних предмета у 2022. години искључило 8.980 ванпарничних предмета Кантоналног суда у Мостару код којих је евидентиран начин завршетка „Делегација / просљеђивање – прослијеђен предмет другом суду“ онда је број ријешених ванпарничних предмета у 2023. години у односу на 2022. годину повећан за 2.131 предмет или 2,7%.

Благи раст броја ријешених предмета од 0,3% до 2,3% забиљежен је на управним, кривичним и грађанским предметима.

Табела 10: Број ријешених предмета у судовима – по врстама предмета

ВРСТА ПРЕДМЕТА	Број ријешених предмета		Промјена броја ријешених предмета	Процентуална промјена броја ријешених предмета
	2022. година	2023. година		
	I	II	III = II - I	IV = II / I
Грађански предмети	81.027	82.906	1.879	2,3%
Извршни предмети	72.934	68.371	-4.563	-6,3%
Кривични предмети	63.337	63.745	408	0,6%
Прекршајни предмети	63.510	61.860	-1.650	-2,6%
Привредни предмети	15.622	14.511	-1.111	-7,1%
Управни предмети	13.347	13.382	35	0,3%
Ванпарнични предмети	90.395	79.284	-11.111	-12,3%
УКУПНО	400.172	384.059	-16.113	-4,0%

Квалитет и квантитет рада

Квантитет рада судова изражава се кроз колективну норму остварену током једне календарске године, с тим да ВСТС БиХ утврђује критеријуме за њено рачунање. Остварена колективна норма суда рачуна се тако што се збир процентуално остварених норми сваког судије, предсједника суда, те стручних сарадника на општинским судовима, подијели са бројем судија и стручних сарадника који су именовани у одређени суд. У табели 11 је приказана остварена колективна норма за све нивое судова за које је ВСТС БиХ предвидио критеријуме на основу којих судови обрачунавају овај показатељ о резултатима свог рада.

Просјечан квалитет судских одлука у свим редовним судовима у БиХ током 2023. године износио је 89%, док је у 2022. години износио 90%. Просјечно остварена колективна норма судова у 2023. години је 111%, док је у 2022. години износила 113%.

Табела 11: Квалитет и квантитет рада судова

Судови	Квалитет рада	Квантитет рада - просјечна остварена колективна норма
Суд Босне и Херцеговине	97%	147%
Врховни суд Федерације БиХ	-	112%
Врховни суд Републике Српске	-	119%
Апелациони суд Брчко дистрикта БиХ	-	121%
Виши привредни суд	91%	80%
Кантонални судови	90%	100%
Окружни судови	94%	102%

Окружни привредни судови	89%	124%
Општински судови	89%	110%
Основни судови	88%	112%
Основни суд Брчко дистрикта БиХ	91%	173%

Наступање застарјелости

Судови су током 2023. године евидентирали у *CMS*-у да је у 258 предмета дошло до застарјелости кривичног гоњења и у 75 предмета је наступила застарјелост у поступку извршења кривичних санкција. У поређењу са 2022. годином, укупан број предмета у којима је дошло до застарјелости кривичног гоњења (након подизања оптужнице) и поступка извршења кривичних санкција је већи за 25 предмета или 8%, с обзиром да су судови током 2023. године исказали завршеним због застарјелости укупно 333 предмета, док је тако поступљено у 308 предмета током 2022. године.

Као и у претходном периоду, судови су у кривичним предметима најчешће евидентирали да су предмете исказали завршеним због застарјелости кривичног гоњења услед недоступности оптуженог (189 предмета или 57%), а у одређеном броју предмета евидентирано је да су овакве одлуке донесене јер је утврђено да су предмети запримљени у судовима након што су протекли законски рокови за наступање застарјелости (18 предмета или 5%).

Судови су током 2023. године евидентирали у *CMS*-у да су предмете исказали завршеним због протеча законом предвиђених рокова за застарјелост покретања или вођења поступка у прекршајним предметима у 180 предмета, што је за 45 предмета или 33% више него у 2022. години. Наступање релативне застарјелости је утврђено у 88 прекршајних предмета, од којих је у 46 предмета или 52% евидентирано да је предмет запримљен у суд након наступања застарје покретања и вођења прекршајног поступка. Апсолутна застарјелост је утврђена у 92 прекршајна предмета, а од тога је у 44 или 48% предмета евидентирано да је предмет запримљен након наступања застарје покретања и вођења прекршајног поступка.

Табела 12: Наступање застарјелости

Реферат	Врста предмета	Релативна застара	Апсолутна застара	Укупно
Кривични	Икс	2	73	75
	К	7	84	91
	Кпс	0	83	83
	Кв	1	71	72
	Кж	0	11	11
	Кжк	0	1	1
Укупно кривични		10	323	333
Прекршајни	Пр	73	55	128
	Пжп	15	36	51
	Пжпм	0	1	1
Укупно прекршајни		88	92	180
УКУПНО		98	415	513

Судске одлуке којима се окончава поступак због истека законских рокова за застарјелост кривичног гоњења и прекршајног поступка достављају се Канцеларији дисциплинског

тужиоца ради утврђивања евентуалне одговорности судија за такав начин завршетка ових предмета.

ПРИЛОГ 3: СТАТИСТИЧКИ ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ ТУЖИЛАШТАВА

Анализа рада тужилаштва

Ово поглавље представља рад тужилаштва у 2023. години кроз збирне извјештаје о раду тужилаштва о: пријавама, истрагама, подигнутим оптужницама и пресудама у Кт предметима²⁸, Кт предметима у којима је наступила застарјелост кривичног гоњења као и оствареним резултатима у погледу квалитета и квантитета рада уз складу с важећим општим актима ВСТС БиХ.

Подаци о раду појединачних тужилаштва су доступни на интернет порталу vstv.pravosudje.ba.

Пријаве

У току 2023. године, у тужилаштвима је било 34.720 пријава у раду, посматрано по предметима у односу на 55.083 лица. Број примљених пријава током 2023. године билежи незнатан раст од 82 пријаве или 0,4% у односу на 2022. годину. Број неријешених пријава на почетку 2023. године је био за 1.219 пријава или 10% већи у односу на почетак 2022. године, па је укупан број пријава у раду по предметима већи за 1.301 или 3,9%, односно број пријава у раду по лицима је већи за 1.088 или 2,0% лица.

У односу на 2022. годину, укупан број ријешених пријава по предметима је у 2023. години мањи за 1.039 или 5,2%, односно ријешено је мање пријава против 1.626 или 5,6% лица. Такође, током 2023. године ријешено је мање пријава него што је запримљено током године, те је дошло до повећања броја неријешених пријава посматрано по предметима на крају године за 2.446 пријава или 18,2%, односно посматрано по лицима за 2.720 или 11,0% пријава. И 2023. године је настављен тренд раста неријешених пријава на свим нивоима тужилаштва. Највеће повећање броја неријешених пријава, и апсолутно и процентуално, забиљежено је у окружним јавним тужилаштвима за 1.297 или 27% предмета, односно за 1.518 или 23% лица. Повећање броја неријешених пријава за 1.097 или 14% предмета, односно 859 или 7% лица забиљежено је у кантоналним тужилаштвима, док је у Тужилаштву БиХ број неријешених пријава повећан за 52 или 6% предмета, односно 343 или 7% лица.

Од укупног броја пријава у раду, посматрано по предметима, ријешено је 54% пријава, што је у односу на 2022. годину мање за 5%, односно остало је неријешених 46% пријава.

Током 2023. године ријешено је укупно 18.815 пријава посматрано по предметима против 27.521 лица. Из структуре ријешених пријава, која је представљена у наредној табели, видљиво је да је највише пријава ријешено наредбом о спровођењу истраге, односно 67% пријава посматрано по предметима у односу на 57% пријављених лица. Значајан број пријава је ријешен и наредбом о непокретању истраге, односно на овај начин је ријешено 28% пријава посматрано по предметима у односу на 36% лица.

Табела 13: Проток пријава и структура ријешених пријава

Тужилаштва	Укупан број пријава у раду у 2023. години		Ријешене пријаве у 2023. години						Неријешене пријаве на дан 31.12.2023.	
			наредбом о непокретању истраге		наредбом о спровођењу истраге		на други начин			
	предмети	лица	предмети	лица	предмети	лица	предмети	лица	предмети	лица
БиХ	1.495	7.684	259	1.149	202	624	112	466	914	5.436
			45%	51%	35%	28%	20%	21%		
ФБИХ	21.029	31.175	3.642	6.610	8.041	9.789	424	823	8.908	13.933

²⁸ КТ предмети су предмети у тужилаштвима који се иницирају против познатих лица кад постоје основи сумње да су учинили кривично дјело. КТ ознака за потребе овог извјештаја обухвата податке за све врсте предмета против познатих учинилаца: КТ, КТРЗ, КТК, КТПО, КТО, КТТ итд.

			30%	38%	66%	57%	4%	5%		
РС	11.953	15.923	1.397	2.009	4.186	5.166	309	584	6.059	8.161
			24%	26%	71%	67%	5%	7%		
БД БиХ	243	301	2	2	237	291	4	8	0	0
			1%	1%	98%	97%	1%	2%		
УКУПНО	34.720	55.083	5.300	9.770	12.666	15.870	849	1.881	15.881	27.530
			28%	36%	67%	57%	5%	7%		

Истраге

Током 2023. године, у тужилаштвима је било 16.510 истрага у раду, посматрано по предметима против 24.028 лица. У односу на 2022. годину, донесено је мање наредби о спровођењу истраге, те је укупан број истрага у раду, посматрано по предметима, мањи за 397 или 2,3%, односно, посматрано по лицима мањи за 1.036 или 4,1%.

У односу на 2022. годину, укупан број ријешених истрага у 2023. години посматрано по предметима мањи је за 491 или 3,7%, односно ријешено је мање истрага против 785 или 4,6% лица. Међутим, и током 2023. као и претходне године ријешено је истрага колико је и наређено, те није дошло до промјене броја неријешених истрага на крају 2023. године у односу на почетак године.

За разлику од 2022. године када је од укупног броја истрага у раду посматрано по предметима ријешено 78% истрага, у току 2023. године ријешено је 77% истрага у раду, односно остало је неријешених 23% истрага.

Током 2023. године ријешено је укупно 12.665 истрага, посматрано по предметима против 16.342 лица. Из структуре ријешених истрага, која је представљена у наредној табели, видљиво је да је највише истрага ријешено подизањем оптужнице, односно 77% истрага посматрано по предметима против 71% процесуираних лица. Знатан број истрага је ријешен и наредбом о обустави истраге, односно на овај начин је ријешено 21% истрага посматрано по предметима у односу на 26% процесуираних лица.

Табела 14: Проток истрага и структура ријешених истрага

Тужилаштва	Укупан број истрага у раду у 2023. години		Ријешене истраге у 2023. години						Неријешене истраге на дан 31.12.2023.	
			наредбом о обустави истраге		подизањем оптужнице		на други начин			
			предмети	лица	предмети	лица	предмети	лица		
БиХ	498	2.591	69	412	125	297	8	87	296	1.795
			34%	52%	62%	37%	4%	11%		
ФБИХ	10.117	13.743	1.136	1.778	6.851	8.008	133	373	1.994	3.573
			14%	17%	84%	79%	2%	4%		
РС	5.519	7.213	1.466	1.953	2.551	3.004	66	116	1.436	2.139
			36%	39%	62%	59%	2%	2%		
БД БиХ	376	481	35	52	219	248	6	14	116	167
			14%	17%	84%	79%	2%	4%		
УКУПНО	16.510	24.028	2.706	4.195	9.746	11.557	213	590	3.842	7.674
			21%	26%	77%	71%	2%	3%		

Подигнуте оптужнице

Током 2023. године, тужилаштва су подигла 9.746 оптужница против 11.557 лица. У односу на 2022. годину, укупан број подигнутих оптужница је смањен за 377 или 4%, односно током 2023. године је оптужено мање 728 или 6% лица. Највеће смањење броја подигнутих оптужница, и апсолутно и процентуално, забиљежено је у окружним јавним тужилаштвима за 583 предмета или 19%, односно оптужено је 912 лица или 23% мање. У Тужилаштву БиХ, број подигнутих оптужница посматрано по предметима смањен је за 12 или 9%, али је оптужено 11 или 4% лица више него претходне године.

У Тужилаштву Брчко дистрикта БиХ је евидентирано повећање броја подигнутих оптужница за 23 или 12% у односу на предмете, те је истовремено оптужено 30 или 14% лица, док је у кантоналним тужилаштвима евидентирано благо повећање броја подигнутих оптужница за 195 или 3% посматрано по предметима, односно 143 или 2% посматрано по лицима.

Табела 15: Подигнуте оптужнице

Тужилаштва	Подигнуте оптужнице у 2022. години		Подигнуте оптужнице у 2023. години		Промјена броја подигнутих оптужница			
	Предмети	Лица	Предмети	Лица	Предмети		Лица	
БиХ	137	286	125	297	-12	-9%	11	4%
ФБиХ	6.656	7.865	6.851	8.008	195	3%	143	2%
РС	3.134	3.916	2.551	3.004	-583	-19%	-912	-23%
БД БиХ	196	218	219	248	23	12%	30	14%
УКУПНО	10.123	12.285	9.746	11.557	-377	-4%	-728	-6%

Донесене пресуде²⁹

Током 2023. године донесене су укупно 9.824 пресуде, што је за 131 или 1% пресуда мање у односу на 2022. годину. Број донесених осуђујућих пресуда у 2023. години је у односу на 2022. годину мањи за 179 или 2% пресуда, док је у 2023. години донесено више ослобађајућих пресуда за 54 или 7% пресуда, односно донесено је мање одбијајућих пресуда за 6 или 5%.

Поступајући по подигнутим оптужницама, судови су током 2023. године донијели 8.927 или 90,9% осуђујућих пресуда којима су осудили 10.522 лица. У 789 предмета или 8,0% су донесене ослобађајуће пресуде у односу на 1.128 лица. Одбијајуће пресуде су донесене у 108 или 1,1% предмета од укупно донесених пресуда.

Табела 16: Донесене пресуде

Тужилаштва	Осуђујуће пресуде		Ослобађајуће пресуде		Одбијајуће пресуде		УКУПНО	
	Предмети	Лица	Предмети	Лица	Предмети	Лица	Предмети	Лица
БиХ	52	161	12	43	1	1	65	205
ФБиХ	6.270	7.370	471	668	61	104	6.802	8.142
РС	2.407	2.770	296	400	46	81	2.749	3.251
БД БиХ	198	221	10	18	0	1	208	240
УКУПНО	8.927	10.522	789	1.129	108	187	9.824	11.838

²⁹ Подаци о пресудама укључују све пресуде без обзира на то да ли су постале правоснажне у извјештајном периоду.

У односу на 2022. годину, број осуђујућих пресуда је мањи на свим нивоима тужилаштва, осим у Тужилаштву Брчко дистрикта БиХ. Највеће апсолутно смањење броја осуђујућих пресуда је забиљежено у кантоналним тужилаштвима – за 153 или 2%, док је највеће процентуално смањење у Тужилаштву БиХ, у којем је број осуђујућих пресуда смањен за 39 или 43%.

Табела 17: Осуђујуће пресуде

Тужилаштва	Осуђујуће пресуде у 2022. години		Осуђујуће пресуде у 2023. години		Промена броја осуђујућих пресуда			
	Предмети	Лица	Предмети	Лица	Предмети		Лица	
БиХ	91	192	52	161	-39	-43%	-31	-16%
ФБиХ	6.423	7.418	6.270	7.370	-153	-2%	-48	-1%
РС	2.425	2.804	2.407	2.770	-18	-1%	-34	-1%
БД БиХ	167	200	198	221	31	19%	21	11%
УКУПНО	9.106	10.614	8.927	10.522	-179	-2%	-92	-1%

У 2023. години, у 60% осуђујућих пресуда изречене су условне пресуде, у 27% казна затвора и у 13% новчана казна. У поређењу са 2022. годином, проценат осуђујућих пресуда са изреченом условном пресудом је смањен за 2%, док је број осуђујућих пресуда са изреченом казном затвора повећан за 2%. Истовремено, проценат осуђујућих пресуда са изреченом новчаном казном је исти као и претходне године.

Табела 18: Структура кривичноправних санкција изречених осуђујућим пресудама

Тужилаштва	Казна затвора		Новчана казна		Условна пресуда	
	Предмети	Лица	Предмети	Лица	Предмети	Лица
БиХ	34	111	2	16	16	34
ФБиХ	1.775	2.161	325	377	4.099	4.752
РС	556	633	773	913	1.074	1.219
БД БиХ	74	84	40	42	84	95
УКУПНО	2.439	2.989	1.140	1.348	5.273	6.100

Анализом условних осуда дошло се до закључка да је 86% условних осуда изречено за следећа кривична дјела: посједовање, промет и омогућавање уживања опојних дрога (19%), крађа и тешка крађа (12%), угрожавање јавног саобраћаја (10%), насиље у породици (9%), наношење тјелесних повреда (9%), оштећење туђе ствари (6%), кривотворење исправа (4%), угрожавање сигурности (4%), насилничко понашање (3%), недозвољено држање, производња и промет оружја или експлозивних материја (3%), шумска крађа (3%), као и утаја и превара (по 2%). За остала кривична дјела, проценат изречених условних осуда по кривичном дјелу мањи је од 1% од укупног броја изречених условних осуда.

Неријешени предмети³⁰

Укупан број неријешених Кт предмета (неријешених пријава и истрага) против познатих лица која су осумњичена за извршење кривичних дјела је током 2023. године повећан за 2.433 предмета или 14%, при чему је број осумњичених лица у неријешеним предметима повећан за 2.458 лица или 8%. Повећање броја неријешених предмета је забиљежено на свим нивоима тужилаштва, осим у Тужилаштву Брчко дистрикта БиХ у којем је забиљежено смањење броја неријешених предмета за 24 предмета или 17%.

Табела 19: Неријешени предмети

Тужилаштва	Број неријешених предмета на дан 31.12.2023.		Промјена броја неријешених предмета у односу на дан 31.12.2022.			
	Предмети	Лица	Предмети		Лица	
БиХ	1.213	7.244	65	6%	308	4%
ФБиХ	10.905	17.508	999	10%	564	3%
РС	7.495	10.300	1.393	23%	1.608	18%
БД БиХ	116	167	-24	-17%	-22	-12%
УКУПНО	19.729	35.219	2.433	14%	2.458	8%

Застарјелост кривичног гоњења

Тужилаштва су у TCMS-у током 2023. године евидентирала да су донијела одлуке о обустави поступка због наступања застарјелости кривичног гоњења до подизања оптужнице у 121 предмету против 169 лица. Током 2022. године, тужилаштва су евидентирала ове одлуке у укупно 186 предмета, из чега произлази да је у 2023. години смањен број тужилачких одлука о завршетку предмета због наступања застарјелости за 65 предмета или 35%. Као и у претходном периоду, тужилачке одлуке о наступању застарјелости су се доносиле у фази рјешавања пријаве (одлуке о неспровођењу истраге у 83 предмета или 69%) и у фази вођења истраге (одлуке о обустављању истраге у 38 предмета или 31%).

Тужилачке одлуке о обустави поступка због истека законских рокова за застарјелост кривичног гоњења достављају се КДТ-у ради утврђивања евентуалне одговорности тужилаца за такав начин завршетка ових предмета.

Табела 20: Застарјелост кривичног гоњења до подизања оптужнице

Тужилаштва	Релативна застарјелост		Апсолутна застарјелост		УКУПНО	
	Предмети	Лица	Предмети	Лица	Предмети	Лица
БиХ	0	0	0	0	0	0
ФБиХ	31	59	14	19	45	78
РС	47	61	29	30	76	91
БД БиХ	0	0	0	0	0	0
УКУПНО	78	120	43	49	121	169

³⁰ Поред неријешених Кт предмета против познатих учинилаца који су приказани у табели 19, у тужилаштвима је на дан 31.12.2023 године било неријешених 356 Ктм предмета против 511 малолетних лица.

Структура криминала

У наредној табели су представљени подаци о броју подигнутих оптужница по главама кривичних закона у БиХ, јер је за кривична дјела из ових глава подигнуто највише оптужница у 2023. години. Као и у 2022. години, кривична дјела наведена у табели обухватају 81% од укупног броја подигнутих оптужница током 2023. године. Због интереса јавности, у овој табели су представљени и подаци о броју подигнутих оптужница за кривична дјела против службене и друге одговорне дужности.

Комплетни подаци о структури криминала, односно подаци по свим главама и члановима кривичних закона доступни су на интернет порталу vstv.pravosudje.ba.

Табела 21: Структура криминала

Закон	Глава	Опис	Подигнуте оптужнице у 2022. години		Подигнуте оптужнице у 2023. години	
			Предмети	Лица	Предмети	Лица
Кривични закон БиХ	КЗ БиХ ГЛАВА XVIII	Кривична дјела против привреде и јединства тржишта те кривична дјела из области царина	76	111	39	61
	КЗ БиХ ГЛАВА XVII	Кривична дјела против човјечности и вриједности заштићених међународним правом	30	57	45	87
	КЗ БиХ ГЛАВА XIX	Кривична дјела корупције и кривична дјела против службене и друге одговорне дужности	11	20	10	13
Кривични закон ФБиХ	КЗ ФБИХ ГЛАВА XXI	Кривична дјела против здравља људи	1.600	1.772	1.755	1.879
	КЗ ФБИХ ГЛАВА XXV	Кривична дјела против имовине	1.688	2.083	1.587	1.938
	КЗ ФБИХ ГЛАВА XXX	Кривична дјела против јавног реда и правног промета	764	954	738	916
	КЗ ФБИХ ГЛАВА XXVIII	Кривична дјела против сигурности јавног промета	530	539	525	529
	КЗ ФБИХ ГЛАВА XVI	Кривична дјела против живота и тијела	495	635	492	593
	КЗ ФБИХ ГЛАВА XX	Кривична дјела против брака, породице и младежи	495	512	688	721
	КЗ ФБИХ ГЛАВА XXXI	Кривична дјела подмићивања и кривична дјела против службене и друге одговорне функције	204	283	153	250
Кривични закон РС	КЗ РС ГЛАВА XX	Кривична дјела против имовине	842	1.007	680	799
	КЗ РС ГЛАВА XII	Кривична дјела против живота и тијела	359	471	304	399

	КЗ РС ГЛАВА XVI	Кривична дјела против брака и породице	426	441	350	362
	КЗ РС ГЛАВА XIII	Кривична дјела против слобода и права грађана	196	215	158	166
	КЗ РС ГЛАВА XXXI	Кривична дјела против безбједности јавног саобраћаја	217	218	174	176
	КЗ РС ГЛАВА XXVII	Кривична дјела против здравља људи	196	235	179	195
	КЗ РС ГЛАВА XXV	Кривична дјела против службене дужности	64	109	74	96
Кривични закон БД БиХ	КЗ БД ГЛАВА XXV	Кривична дјела против имовине	70	81	83	99
	КЗ БД ГЛАВА XVI	Кривична дјела против живота и тијела	21	24	20	22
	КЗ БД ГЛАВА XXVIII	Кривична дјела против сигурности јавног саобраћаја	24	24	21	22
	КЗ БД ГЛАВА XXI	Кривична дјела против здравља људи	23	24	18	20
	КЗ БД ГЛАВА XXXI	Кривична дјела подмићивања и кривична дјела против службене и друге одговорне дужности	7	7	13	17
УКУПНО ЗА НАВЕДЕНЕ ГЛАВЕ КРИВИЧНИХ ЗАКОНА			8.338	9.772	8.106	9.359
УКУПНО ЗА СВЕ ГЛАВЕ КРИВИЧНИХ ЗАКОНА			10.123	12.285	9.746	11.557

Квалитет и квантитет рада

Тужилаштва су у 2023. години у просјеку остварила колективну норму од 117%, што је у односу на 2022. годину смањење за 9%. У складу с критеријумима за оцјењивање рада тужилаца и главних тужилаца, квалитет тужилачких одлука се изражава кроз два параметра: квалитет оптужница и квалитет наредби о спровођењу и обустави истрага³¹. Тужилаштва су у 2023. години, као и у 2022. години, у просјеку остварила квалитет оптужница у вриједности од 95%. Просјечан резултат тужилаштва према параметру квалитета наредби о спровођењу и обустави истрага у 2023. години износи 99,1% што представља смањење од 0,1% у односу на претходну годину.

³¹ ВСТС БиХ је на сједници одржаној 21.12.2022 године утврдио Критеријуме за оцјењивање рада тужилаца у Босни и Херцеговини, Критеријуме за оцјењивање рада главних тужилаца, замјеника главних тужилаца и шефова одјељења у тужилаштвима у Босни и Херцеговини и Критеријуме за оцјењивање рада главног тужиоца Тужилаштва Босне и Херцеговине, Федералног тужилаштва Федерације Босне и Херцеговине, Републичког јавног тужилаштва Републике Српске и Тужилаштва Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Табела 22: Квалитет и квантитет рада тужилаштва

Тужилаштва	Квалитет рада		Квантитет рада - просјечна остварена колективна норма
	Квалитет оптужница	Квалитет наредби о неспровођењу и обустави истрага	
Тужилаштво БиХ	97%	99%	121%
Кантонална тужилаштва	96%	99%	118%
Окружна тужилаштва	94%	99%	116%
Посебно одјељење РЈТ РС	92%	100%	107%
Тужилаштво БД БиХ	95%	100%	109%

ПРИЛОГ 4: СТАТИСТИЧКИ ИЗВЈЕШТАЈ О ЗАПРИМЉЕНИМ ЗАХТЈЕВИМА ЗА ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА

Овај извјештај је дио извршења законске обавезе прописане чланом 17. Закона о слободи приступа информацијама на нивоу институција БиХ („Службени гласник БиХ“, број 61/23; у даљем тексту: Закон).

ВСТС БиХ је у периоду од почетка примјене Закона, тачније од 13.9.2023. године до 31.12.2023. године, запримио 28 захтјева за приступ информацијама, које су обрађене у складу с одредбама наведеног Закона. Тражене информације односиле су се на: статистичке податке из система *CMS* и *TCMS*, санкције УН, ЕУ и земаља западне Европе, статусе предмета КДТ-а и дисциплинске поступке које води ВСТС БиХ против носилаца правосудних функција, разлоге неподизања оптужница, питања из области кадровске политике, поступање ВСТС-а БиХ по питању застара кривичних поступака, учеснике конкурсне процедуре ВСТС-а БиХ, те биографије носилаца правосудних функција.

Од наведеног укупног броја запримљених захтјева за приступ информацијама, 26 захтјева су упутила физичка лица, док је у два случаја подносилац захтјева било правно лице.

Приступ информацијама одобрен је у 14 случајева, односно у 11 случајева је поступљено у складу са чланом 25. став (1), а у вези са чланом 26. став (4) Закона, док је у три случаја подносиоцима захтјева упућено обавјештење да је информација јавно доступна на веб страници ВСТС-а БиХ.

Дјелимично је одобрен приступ информацијама у шест случајева, на начин да је у три случаја закључком одбачен захтјев због ненадлежности, у једном случају упућено је обавјештење да се поднесак дјелимично не сматра захтјевом, те је у два случаја одбијен приступ дијелу информација у складу са законским одредбама о ограничењу приступа информацијама.

У наведеном периоду запримљена су два захтјева која су ван надлежности ВСТС-а БиХ, те су, сходно законској процедури, прослијеђена надлежним тијелима на даље поступање.

Приступ информацијама одбијен је у два случаја, те је у четири случаја упућен позив за исправку, у складу с одредбама члана 23. став (3) Закона, односно члана 25. став (2) Закона.

У наведеном периоду, по информацијама којим располаже ВСТС БиХ, није било жалби по достављеним рјешењима, инспекцијског надзора и регистрованих прекршаја због повреде права на приступ информацијама и поновне употребе документа. На све захтјеве за приступ информацијама је одговорено у складу са Законом.

Саставни дио овог Извјештаја чини детаљни статистички преглед захтјева за приступ информацијама које је ВСТС БиХ запримио у складу са Законом у форми *Excel* табеле и доступан је на веб страници ВСТС-а БиХ у категорији Односи са јавношћу/Приступ информацијама/Извјештаји о запримљеним захтјевима за приступ информацијама, односно путем линка:

<https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/B/141/kategorije-vijesti/1219/1224/121516>

Табеларни приказ захтјева запримљених и ријешених у складу са наведеним Законом доступан је у наставку (табела 23).

Додатно, имајући у виду да је до 13.9.2023. године био на снази Закон о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, бр. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 и 100/13), у периоду од 1.1.2023. године до почетка примјене новог Закона 13.9.2023. године, ВСТС БиХ је запримио 64 захтјева за приступ информацијама која су ријешена на сљедећи начин: одобрен приступ информацијама у 31 случају, дјелимично одобрен приступ информацијама у 14 случајева, одбијен приступ

информацијама у четири случаја, ван надлежности осам случајева, четири захтјева враћена на дораду због недостатка формалних услова, те запримљене и ријешене три жалбе на првостепена рјешења, на начин да су све три одбијене као неосноване и потврђено првостепено рјешење (табела 24). У складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини и Правилника о поступању по захтјеву за приступ информацијама ВСТС-а БиХ бр. 08-02-3075/2010 од 2.9.2010. године, 08-02-3645/2013 од 24.9.2013. године, 08-02-388-1/2014 од 22.1.2014. године и 08-07-2-3459/2021 од 29.9.2021. године, другостепени орган који је поступао по жалбама био је ВСТС БиХ у цјелини, уз изузетак предсједника као доносиоца првостепеног рјешења.

Табела 23: Статистички приказ података за период од почетка примјене Закона о слободи приступа информацијама на нивоу институција БиХ: 13.9.2023. – 31.12.2023. године

Поступање по захтјевима		Физичка лица	Правна лица	Укупно
Одобрен приступ информацијама	Издато рјешење	11		14
	Упућено обавјештење да је информација јавно доступна	3		
Дјелимично одобрен приступ информацијама	Одбачен дио захтјева због ненадлежности	3		6
	Упућено обавјештење да се поднесак дјелимично не сматра захтјевом	1		
	Одбачен дио захтјева због законских ограничења	1	1	
Одбијен приступ информацијама		2		2
Ван надлежности		1	1	2
Упућен позив на исправку		4		4
Жалбе по достављеним рјешењима				0
Укупно				28

Табела 24: Статистички приказ података за период прије почетка примјене Закона о слободи приступа информацијама на нивоу институција БиХ: 1.1.2023. – 13.9.2023. године

Поступање по захтјевима	Укупно
Одобрен приступ информацијама	31
Дјелимично одобрен приступ информацијама	14
Одбијен приступ информацијама	4
Ван надлежности	8
Упућен позив на исправку	4
Жалбе по достављеним рјешењима	3
Укупно	64